

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

[Liber Qvintvs]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

nuberet, ei vsufructu fuisse auferendum. utique qui haberet quod sibi imputaret, qui commiserit post noui statuti publicationem, quod ita per eam praemiareretur. quod non idem obtinet in perfecto iam negotio, factoque illo, quod noua lex ita perstringit.

Quod autem dicitur leges circa testamenta quidpiam praescribentes obtinere debere in illis, quae post illas fiunt, sane intelligendum est; in quibus inuenitur ratio ipsa legum, quae si cessauerit, leges ipsae cessant. *Euerard. in loc. de cessatione rationis, a lege cessante.* hic autem ratio cessat in eo, qui nupsit ante edictum, & cui libe-

rum ius plene erat acquisitum, ut liberè adeo possit de bonis disponere, cum cesset d. reseruatione: ut diximus. in eo autem, qui post edictum secundo nubit, non cessat ratio legis; factum illud persequentis; & ex conditionis existentia reseruationem imponens.

Accedit, quod edictum distictè non renouet authenticam *in crim. C. de secundis nupt.* a consuetudine quam diximus, exclusam, & tantum veteritricis, aut nouercis, ex bonis prioris coniugis bene fieri; non autem liberis secundum matrimonij: ut hic accidit.

LIBER QVINTVS

De accusationibus.

RESPONSVM I.

De carceratione, & detentione clericorum.

1. Consulto faciend.

Quam tardo procedendum sit ad capturam, & carcerationem clericorum, factis declarat Bonif. VIII. in c. si

clericos. de sent. excom. in 6. & Conc. Trid. s. 25. c. 6. & diximus in Consult. can. de accus. consult. 2. & 4. De relaxatione autem, eosdem quoque clericos, inquit ibid. Bonif. si de parendo iuri, tibi fidei iussoriam d. deris cautionem, detinere non debes: nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis, eos suaserit detinendos. excessus ergo enormitas detentionem permittit. & enormitas quidem Iudicis censurae relinquitur. *Spigel. in Lex. v. enorme.* sed Concilium Trid. praesius stringit d. c. 6. in

2. Ob excessus enormitatem.

3. Arbitrio iudicis?

verb. in atrocioribus delictis, depositionem aut degradationem requirentibus, vt grauissima tantum crimina spectare videatur. praeter crimen incontinentiae, de qua in decreto de concubinarijs, *scilicet c. 24. s. 25.* non ergo in crimine simplicis fornicationis. *vt decidit Rosa apud c. 205. a Barbof. in Collect. DD. ad Can. Trid. d. c. 6. n. 40.*

Rationabilis etiam causa detentionem permittit: & haec ad censuram etiam Iudicis pertinet. & exempla dari possunt quae pro exceptionibus, quando relaxatio carcerati fieri non debeat, adferuntur à Menoch. *in arbit. cas. 303. n. 23. & seqq.*

Loquitur autem d. s. eosdem de captiuis, quorum adhuc causa agitur. *in verb. de parendo iuri &c.* nam postquam fuerint de crimine canonice condemnati, sub archa custodia detineri debent. cum in monasterijs non valeant custodiri. *ita c. vt fama. X. de sent. ex-communic. & crimina non debeant manere*

manere impunita. *ibid.*

Quare etsi in summo gradu non fuerint atrocita crimina, ob qua clericus sit incarceratus, & periculum sit ne fugiat, & iudicium eludatur; vt considerat Trid. d. c. 6. & d. c. si clericos & fragilis cautio videatur, quando videtur imponenda poena corporis afflictiva; arbitrio Iudicis relinquenda videtur, an relaxatio facienda sit. restringendum est tamen arbitrium, quantum fieri potest, ad terminos iuris communis. qui etiam hoc in casu fideiusforibus reos committunt. l. 1. 2. 3. D. de custod. & exhib. reor. l. eos. §. sup. r. bis. C. d. appell. optime deducit Menoch. d. cas. 303. n. 17. quanquam a communi contraria permittat non recedi. n. 21. & seqq. & sic constitutione regni Neapolitani relaxantur sub cautione fideiusforia accusati de criminibus, qua, si vera forent, non vltra relegationis poenam inferrent.

possit d. l. 4. in fin. vt in clerico ablatio beneficij esse infra, non supra poenam relegationis videatur. & sic non eadem est causa relegatum, qua deportatum in carcere retinendi, cum poena vna mortis censeretur, non altera. adeoque inaequalitas delictorum supponenda sit, vt non quod in hoc, obtineat & in illo. deinde non idem in appellatione, quod in deportatione illa dicendum. quia ibi Princeps consultus de damnato, mox rescribere potest, quod mox exequendum sit. & sic in damnatis d. c. 21. fama confessis, notoriisque reisl. §. l. 3. verbo constes, D. de custod. reor. carcer obtinet: cuius poenam appellantes, quorum causa per appellationem illiquida, & ad statum litis contestatae reducta diu durare potest, non sic aequum est hanc ipsam carceris poenam ante supplicium sustinere. l. 3. in fin. D. de custod. reor.

Siquidem carcer inuentus est ad custodiam, non ad poenam. l. carcer. §. solent. D. de pan. tamen si iure canonico etiam pro poena infligitur; sed damnatis. c. quamuis. eod. in 6. carcer antea nihil poenae, praeter custodiam, debet habere. l. 1. C. de custod. reor. vt luce solari capti debeant vegetari, *ibidem*. non carcer subterraneus esse, non vincula, & compedes reis iniici. *ibid.* nisi ex rei enormitate: cuius censura, qualitatisque carceris, & compedum ad Iudicis arbitrium pertinet. Menoch. de arbit. cas. 305. vt & nonnumquam captiuus prohiberi potest, ne cui loquatur, aut scribat. Greg. Lupus. l. 6. tit. 29. p. 7. gloss. fin. sic statuta eccl. prouinciae Mechliniensis ad captiuos accessum non faciunt, antequam personaliter examinati fuerint. sed iusta huiusmodi prohibitionis causa esse debet, non in modum poenae ante damnationem imponi.

At iam hic damnatus ad exilium, custodia opus non habet: sed neque damnatus est ad carcerem.

X 3

10.

11.

Quid de miso in exilium?

8. Quid in alia poena corporis afflictiva?

9. In relegatione post sententiam?

cerem, vt pœnâ loco in illo esse non debeat, controuertitur quidem, an quis de crimine inquisitus, ob quod relegari debeat, carcerari, & detineri debeat? Salgado de *prosect. reg. p. 2. c. 4. n. 166. 169. 211. in fin. 212. p. 1. c. 2. §. 3. n. 15. & seqq. p. 2. c. 4. n. 158. 159. Farinac. de carcerat. quest. 33. n. 38. 55. & meritò: ne fugiendo, tergiuersandoquæ iudicium fortè eludatur, quamuis alioquin qui sic fugit, ipsemet quasi voluntarium exilium præsumit: tamen cum in exilium damnatus est, eludi iam amplius per fugam iudicium non potest. & fuga ipsa pro exilio, & quasi executione sententiæ est: cui enim iâ homo ad exilium damnatus Iudex à quo contendat detinendum esse in carcere, ne exulet? Nisi fortè vt carceris tædio beneficium resignet clericus, aut liti renuntiet? id quod Iudices inducit in laqueum censurarum. *clm. mult. de pœn.**

Quod ergo relaxatio ad arbitrium Iudicis pertinet: *Menoch. d. cas. 303. Farinac. d. c. 9. §. 33. n. 71. 72. 73.* iniquum sanè videbitur plus pœnæ per carcerem lite aut appellatione pendente imponi, quam per sententiam sit impostum, aut imponi petatur: idque ab eo, qui eandem sustinet æquam esse, & in rem iudicatam abiuisse, aut saltem confirmandam esse.

Itaque vt carcerari, ita nec detineri debent clerici, nisi enormitas criminis, aut rationabilis causa suaserit. & tam secus detinens periculose peccat, quam incarcerans. de utroque d. c. si clericos agit, & comparare videntur verba eisdem quoque. *Vid. Farinac. & quos citauimus d. consult. 2.*

Adeoquæ cum Iudex, à quo pro-uocatum est, ex delictis impositis iam vidit reum non nisi in exilium damnari posse, & is sub fide iussoribus petijt relaxari, emittere eum debuit: multoque magis iam dam-

natum ad exilium retinendum contendere non debuit: adeoque per sententiam dicendum videtur reum fuisse, & esse relaxandum. Neque Iudicem à quo excusat, quod reus non sit prosecutus coram illo petitionem relaxationis, sed appellauerit: debuit eum vel ex officio hoc facere. *l. 1. D. de castid. reor. Instructio criminal. quam citauimus d. consult. 4. & reo appellante vt consilio proposito in cap. si à Iudice de appell. in 6.*

Dixi, fuisse, & esse relaxandum, seu excarcerandum reum; vt loquitur rescriptum, si enim de præ-senti tantum excarcerandus dicitur, & de præterito nihil fuisse peccatum; controuersia non exi-gua est an causa principalis non manserit apud Iudicem à quo. *ex d. c. si à Iudice; & clausula rescripti cum annexis, totoque negotio principali non sit interpretanda secundum ius, c. causam. de rescript. adeoque tantum obtineat prout iuris, cum scilicet corrigitur sententia interlocutoria Iudicis à quo, in qua re dissidere videntur *Ruinus conf. 114. n. 2. 3. & Marchelan. de commiss. 1. p. c. 21. n. 22. p. 2. de commiss. & null. c. 1. n. 40.* quando autem interlocutoria corrigitur d. clausulam totoque negotio principali vires suas exerere, non controuertunt partes, vel eo casu in principali causa delegatum fieri Iudicem competentem.*

Animaduertendum est autem sanctione Clementis VIII. 1600. *incip. Ad tollend. super controuersis iurisdictionibus* dum appellationem ab incarceratione permittit, vt verbo *indebita*, non nullum, adeoque si quid minus ex formula apicum iuris decretum esset, iusta tamen esset causa decreti; cessare nullitatis querelam: *ex Clementis VIII. conf. Incip. litum. sed et si obseruatis formulis, satis gravis tamen causa non sublit; sit indebita incarceration. vt cum non satis magnus est excessus, & qui non merca-*

12.
Carcerari
& detineri
quasi pa-
ria, & in
clericis ve-
tita, nisi sit
criminis
enormitas
aut ratio-
nabilis
causa sub
periculo
censuræ.

mereatur incarcerationem. & sic bene hic petendum est, non vt incarceration declaratur nulliter facta, sed persona excarceranda: saltem sub fide-iussoribus.

16.

Vt quamuis initio iusta fuerit causa incarcerationi, iustumque decretum; & postea non probatis criminibus, vel non grauissimis, aut ex temporis diuturnitate definit esse iusta detentio; rescripto locus fiat, & excarcerationi. & sic Trident. s. 25. c. 6. magis vtitur vocabulo detentionis, & custodiae, quam carceris. quam & decentem esse iubet pro dignitate clerici, alioquin fit indebita, & locus est excarcerationi, saltem quoad modum, seu decentiam. sed verò hic simpliciter, cum nulla custodia amplius sit opus eius, qui in exilium est missus. & cessante sine cessent media. *Euerard. in loc. legal. ad fin.*

Itaque sentio apprehensionem, & incarcerationem, ex arbitrio & decreto Iudicis factam; validam fuisse: reum tamen exinde fuisse relaxandum, & esse.

RESPONSVM II.

De translatione captiuorum.

Super translatione captiuorum Criminalium Clemens VIII. anno 1600. *const. inc. ad tollend. super controuersijs iurisdictionibus* decreuit ar. 10 his verbis: *Causa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur, carcere permanebit, quo ad Iudex, ad quem appellatum est, visis actis, & causa cognita aliter decreuerit.* recedi hic nonnihil videtur à veteri iure, quo captiuus mittebatur ad superiorem, ad quem appellauerat, non expectato superioris decreto. *tit. C. de exhib. & transmittendis reis. l. 6. §. super his. l. minime. C. de appell. vnde & illud in actis Apostolorum c. 25. Fe-*

sti ad D. Paulum; *Cesarem appellati, ad Cesarem ibis: & c. 27. cum centurione Iulio, & custodijs missus est in Italiam: humane autem tractans Iulius Paulum permittit ad amicos ire, & curam sui agere.*

Itaque multo magis audiendus est Reus translationem petens, eamque suscipere offerens non tantum suo sumptu cum custodijs, Iudici arbitrijs; sed etiam pede ligato, siue cum vinculis: quod ius non admittit, nisi tamen captiuus clericus violentia hoc exigat, nec aliter. *c. vi. fama. in fin. X. de sent. excom. quaquam fideiussores tantum exigant d. §. super. d. l. minime. & Ordinarius ad sumtum teneri interim videretur. Choppin. de sac. pol. l. 2. t. 5. n. 15.*

Sed & d. sanctio loqui magis videtur casu quo ab incarceratione tantum est appellatum, nondum autem definitiue pronuntiatum, at hic post deuolutam causam incarcerationis, pronuntiatum est in causa principali; & Reus partu priuatus est, & in exilium missus. Itaque eius custodia vel presentia deinceps nihil opus est Iudici à quo prouocatum est, qui nihil interrogandum, aut cum eo tractandum amplius habet; iam officio perfunctus: sed deum Iudex ad quem est appellatum.

Decreuit porro d. sanctio, vt reus in priori maneat carcere, donec superior Iudex aliud iusserit, sed vt nec is iubeat aliud, nisi *visis, inquit, actis, & causa cognita.* videnda ergo hic sunt acta, & cognoscenda causa; an captura rite facta sit, prauijs sufficientibus indicijs (quam Trident. s. 25. c. 6. vocat informationem, sine qua est captura irrita. *German. Forget de person. eccles. l. 1. c. 42. Myns. cens. 5. obs. 69.* quamuis Romæ ex sola relatione satellitis Iudex clericum aliquando incarcerat. *Ant. Scarpus l. 5. in ris non scripti c. 13. n. 37.*) & an processum sit ad illam seruata forma. *qualiter & quando. X. de accus.*

3.
Qualiter
transle-
rendus
captiuus?

Pendente
causa prin-
cipali vel
ea decisa?

5.
Decretum
translatio-
nis visis
actis, causa
que cogno-
ta.

1.
Fieri non
debet nisi
superiori
decernent.

2.
Secus quò-
dolum.

cus. à Concilio Trid. f. 24. c. 5. innouata: & si nihil appareat in forma peccatum, an æquitas tamen carcerationi nõ aduersetur, ex causa, vt si crimen non sit enorme d. 6. c. f. 25. Trid. c. si clericos. de sent. e. & in 6. & grauiorem pœnam exigens, quàm sit ipse carcer, & reus aduersus iudicia, seu summariam aut præparatoriam informationem testes producere pro sua innocentia velit.

Enimvero etsi acta videri, & causam cognosci velit sanctio, antequam super translatione quippiam decernatur; vt delictorum impositorum grauitas, verisimilitudo, transferendique necessitas expendatur: tamen cum hic interim iudex à quo processerit ad definitiuam, & pœnam imposuerit carere mitiorem, cessat necessitas videndorum actorum, cum iudicis sententia illius confessionem inferat, vt cessare possit carcer in eo, qui tam grauem pœnam non debeat expectare, quàm sit ipse carcer. *l. 1. 2. 3. D. de cust. reor. neque enim remedia morbis debent esse grauiora, neque media perueniendi ad punitionem, ipsa punitione.*

Lite autem principali pendente, cum super decreto vel executione incarcerationis tantum appellatum est, non eandem rationem habet translatio; quippe iudex prior habet adhuc quod reum interroget, audiat, causam instruat, ac ritè definiat. eoque merito sanctio ad eius translationem actorum inspectionem, & decretum exigit superioris.

De scismaticis, seu de seditiosis, & qui plebem colligunt.

RESPONSVM I.

Ad privilegia communia defendenda an liceat concitatio auxilium implorare.

Ivre prohibitum est coetum facere, plebem colligere, clamoribus concitare, ad seditionem accendere: ita quidem, si dolo hæc fiant. nullum enim delictum esse intelligitur, vbi abeolus malus. vnde licet religionis causa coire *l. 1. D. de collegiis illis* are campano populum conuocare, commonere ad poenitentiam, & vitam meliorem. & propterea *lex qui cætu. D. ad legem Iuliam de vi publ. qui cætu*, inquit, *conscripta, turba, seditione incendium fecerit, quique hominem dolo malo incluserit: dolum malum exigit, & titulus vim publicam seu finem coetus concurfus, aut turbæ malum, titulus vero Codicis, de seditiosis. Et de his qui plebem contra rempublicam audere colligere*, notabiliter addit, *contra rempublicam: & lex capitalium s. silent. D. de pan. turbulenta acclamationes exigit: & lex 1. D. ad legem Iuliam maiest. tenetur is*, inquit, *cætu opera, dolo, malo, quo armati homines ielis, lapidibusq; in urbe sint, comminantq; aduersus rempublicam, hominesque ad seditionem conuocentur, nec vllibi frequentius, quàm ad legem maiestatis doli mali sit mentio. vnde & Tuscus verbo seditio. concul. 98. seditio*, inquit, *est quando quis tractat facere proditionem, & nouitatem contra publicum, & bonum statum ciuitatis alicuius, præter Romanam: vel facere guerram, vel quid simile, non nuda cogitatione, sed perueniendo ad aliquem actum, puta faciendo conuersionem.*

6.
Quibus nõ
ita opus
post causæ
principalis
definitio-
nem

tionem, vel rumorem. Bald. consil. 59. licet eleganter. n. 2. & 3. ver. est autem seditio. lib. 1.

2.
Vt al-
quando
necraceret
liceat.

Porro, vt tempus tacendi, ita etiam loquendi est. & propterea in reatum incidit, qui nouit consilia agitari aduersus Principem, aut rempublicam, nec ea defert. l. quisquis. §. id quod. C. ad leg. iul. maies.

Adeoq̄ue, ad proportionem, qui scit periculum esse, ne quid de dignitate reipublicæ, iure, ac priuilegijs minuatur, & tacet, lædit rempublicam: qui videt incendium excitari; nec ad restinguendū vicinos prouocat: qui aggerem perumpi, nec ad ripam muniendum proclamat; innoxius non habetur: qui videt focium iniuria affici; nec prohibet eum potest; tam dicitur esse in vicio, quam qui facit. quare aduersus communes hominum, tempestatumue iniurias etiam editis principū permissum est ære campano conuocare populum ad obuiam eundum publico malo.

3.
Licet
conciuium
impollare
auxilium.

Porro in casu nostro quid demum & quo fine est factum? rogati sunt de clero seculari, & regulari præcipui, vt apud Capitulum cathedrale intercederent, quo optimo modo impediretur translatio captiui sacerdotis incolæ extra ciuitatem; ne ius ciuitatis seu priuilegium pessundaretur, quo vetitum est incolam quempiam inde captiuum alio transferri. quo ciuium, incolarumue priuilegio etiam clericum gaudere oporteat: Vide supra de foro compet. resp. 1. aditi sunt eodem fine opificiorum decuriones, vicorumque magistri, qui partem in hac republica habent; & sine quorum iudicio, assensuque grauiora negotia expediri non possunt: & porrectæ illis scedula, vt scirent quid ageretur; reminiscerentur priuilegiorum suorum, nec per illius extractionem præiudicium, & confessionem fieri permitterent, ne

vsu contrario priuilegia perirentur. in summa actum est nihil aduersus rempublicam, sed imo ne quod respublica caperet detrimentum.

Porro interpellatio eorum, qui autoritate & suffragio valent, iure permittitur non tantum; sed & si quid eo nomine promissum sit, præstari iussum. l. vnica C. de suffragio. vbi non tantum patrocini aduocatorum, sed magnorum, & magnatum adiutoria intelliguntur ab Alciano, alijsque modernis. Enimvero nihil in hac vrbe frequentius immemoriali vsu receptum; quam vt qui difficultatem aliquam patiuntur, si causa ad sequelam pertineat, vt opificiorum decani, vicorum magistri, & alij qui membra sunt concilij ciuici, eo quo dictum est modo, instruuntur; & ab eo, seu eius nomine, qui difficultatem patitur, rogentur; vt publicum damnum præcaueant, dum priuatim patienti suffragium accomodant, hoc ipso modo pagi, territoria, minores vrbes, ad Metropoles recurrunt; hæ ad communem Capitalium vrbiū opem, & hæ denique ad trium Ordinū Status vniuersos. & verò, si quod omnes tangit, ab omnibus approbari debeat, vtique ab omnibus tractari, de eo informari, & interpellari possunt sine dolo malo, inconcinno sermone, neque aduersus bonos mores.

De magistris.

RESPONSVM I.

Non recte citra formam Concilij Trid. statui de contributione seminarij. & quis de eo cognoscat.

Q Vamuis non male dicatur Episcopum in causa ecclesiæ

De causis
Ecclesie
suae & se-
minarij
cognoscit
Ordina-
rius.

fiat sua iudicem esse posse. ex glos.
in c. si quis erga. 2. q. 7. Navar. conf.
20. n. 9. de rescript. sicut decifum
est monachum in causa monaste-
rij sui testari : c. cum nuntius. X. de
testib. c. super prud. 14. q. 2. & con-
sequenter Concilium Trid. s. 23.
c. 18. Episcopo facultatem tribuat
Seminarium erigendi, ordinandi,
dotandi : quin etiam ad indicam
contributionem per censuras com-
pellendi ; adeoque, si difficultas
emerferit, in prima instantia cog-
noscendi ; iuxta idem Tridentinum s.
24. c. 20. nec Seminarij causa,
Episcopi propria videatur, quam-
uis illius prouisores à Concilio
Trid. d. c. 18. consilij tantum cau-
sa adfiscantur ; tota autem actio
ipsi Episcopo demandetur, vt non
instar tutorum illi, sed mandata-
riorum esse videantur :

2.
Non tamē
postquam
semel sta-
tuit.

Tamen non hic proprietates rerum
Episcopi, ecclesie, aut Semi-
narij consideratur; quae sunt di-
uersae: c. res proprie. c. nullo. 12. q. 2.
sed causa, orta ex gestis per Epif-
copum : utpote cum semel officio
functus est bene vel male quippiam
statuendo, & quasi iam consumpta
prima instantia, in qua ipse sta-
tuit, id quod actum est arguitur
quasi perperam actum; iam in par-
te vocatur, & ipse pro aduersario
habetur ; ipsiusque gesta de for-
ma, facultatisque defectu, seu alio
accusata in litem veniunt. ius er-
go naturae obtinet à civili firma-
tum tit. C. Ne quis in sua causa ius
dicat. quod non abrogauit d. c. 20. s.
24. Concilij Trid. nec Ordinarium,
qui semel quippiam statuit, ite-
rum iubet iudicare, & seipsum
absoluere, vel condemnare.

3.
Alios plus
quam se
grauauit.

Eoque magis praeter agendi for-
mam causa fit Episcopi propria, si
& materia ad illius utilitatem ver-
gat: v. g. si pro contributione semi-
narij alij praegraventur, ipse sub-
leuetur, nec ad talem raram con-
tribuat, qualem ab alio exigit: ne
quod dicitur in d. c. nulli. maiores
enormiter locupletentur, & minores

tali facto pauperes inueniantur.
Non idem est, si quis pen-
sionem ab Episcopo constitutam, di-
cat esse excessiuam ; & de excessu
ipse cognoscat, quia pensiones
constituuntur de consensu par-
tium, quae super quantitate fru-
ctuum decipi, & decipere possunt
Episcopum : adeoque inter illas
de eo cognoscere ipse potest : sed
taxa Seminarij constituitur ab
Episcopo tanquam in re sibi dele-
gata, atque ex officio : ex quo ni-
hil debet statuere, nisi quod dele-
gationi, aequitatisque iam ipse
nouerit congruere, antequam of-
ficium expleat.

Porro nullitas euidentis est ex
eo, quod forma delegationis, si
necque mandati non sunt seruati.
nempe lex 7. D. de reb. iur. s. si
prator. mea feri, inquit, opinio, cum
quis aliud fecit, quam quod a pratore de-
cretum est, nihil egisse ; & in c. cum
dilecta X. de rescript. quod contra
formam delegationis gestum est,
irritum declaratur.

Itaque examinando instrumen-
tum exhibitum, in principio assu-
mit Episcopus hanc qualitatem
per sacrum generale Concilium Trid. ad
infra scripta commissus, & deputatus,
eoque se obligat ad formam, sine
que mandati seruandos, ipsique non
seruatis nihil egisse conitac. d. s. si
prator. d. c. cum dilecta. c. con de non
sacerd. de reb. in s.

Mandat autem Concilium Trid.
d. c. 18. ex omnibus bonis eccle-
siasticis, per Mendicantes aut e-
quites Hierosolymitanos non pos-
sessis, fieri proportionatam con-
tributionem pro Seminario : haec
proportio seruata non est: nihil
igitur iure actum.

Quinimo cum nec ante nec post
peractum concursum quidquam
esset d. R. indicatum de huiusmo-
di decreto, sed demum cum liti-
ras suae institutionis recepturus
venisset, illaque negarentur, nisi
signaret scedulam exhibitam pro-
missoriam trecentorum floren-
rum.

norum annuorum pro seminario, eam percussus ille, cum responderetur non aliter dandas esse illi literas, subfignavit. sane improbo modo, & forma gestum id videretur, & vergere nonnihil ad illud, quod dicitur in *c. vn. X. ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, in sine, in verb. secundum autem dicimus non licere: ne viam aperiamus his, qui prauitatem suam satagunt palliare.* ubi enim lege ac iure quid indici potest; speciem mali habet, si tempore collationis ex pacto, & chyrographo petatur. adeoque extra formam & fines mandati d. c. 18. f. 23. *Trid.* atque aliud est actum, quam quod Concilium iussit: adeoque nihil iure actum.

Verum quidem est, quod Episcopus quandoque possit beneficium secare: vt in casu *c. proposuit. X. de sl. presby. c. vacante. X. de prob. ut & Barbos. in Collect. DD. ad Decret. in d. c. vacante.* sed illa in suis proprijs terminis sunt retinenda. *c. maioribus. c. cum causam. X. de prob.* non tantum propter Concilij Lateranensis decretum, *relatum in d. c. vn. & c. prohibemus. X. de cens. cui consonat c. quia cognouimus. 10. q. 3.* quando suis vñibus, sine concessione apostolica, *c. tua nobis. X. de verb. signif.* Episcopi prouentus applicant, sed & quia alias, vt pergit d. c. vn. *& alibi cautum reperitur in canone; quod ecclesiastica beneficia sine diminutione debent conferri. d. c. maior. d. c. vacante. d. c. cum causam. c. si quis prebendas. 1. q. 3.*

Adeo vt stante generali lege prohibitoria diminuendi beneficia, qui casum suum exceptum esse contendit, probare teneatur. neque enim hic, de quo quaeritur, is est, qui permittitur in d. c. proposuit. *c. vaca. cum rationabili causa, de vacante prebenda, dñe fuerant constituta, ac tot essent vtriusque prouentus, quod per vtramque vtrique esset possessori prouisum de beneficio competentis.*

At verò aiunt de Episcopi facultate non esse disputandum, cum iam expressa fit in Concilio *Trid. d. c. 18. f. 23.* rectè quidem; seruata forma, & terminis d. c. 18. id est seruata omnium contributione, & aequalitate: sed neque vt ecclesiastica beneficia cum tali diminutione conferantur; pacto, chyrographa tempore collationis de illa fiant: sed ex quibuscumque ecclesiasticis redditibus Episcopi partem, inquit Concilium, aliquam, vel portionem detrahant, & eam portionem sic detrahant etiam ante vacationem applicent, & incorporent: extra hos terminos & formam, aequalitatemque omnium communem Concilium facultatem non dedit: illa ergo non seruata, nihil iure actum est.

Sed obijcitur, quod Concilium *Trid. d. c. 18. f. 23. §. postremo* tribuat Episcopis facultatem ibidem statuta moderandi aut augendi. Verum non simpliciter; vt f. 24. c. 13. *§. in parochialibus in verb. aut qua commodiori ei videbitur ratione:* sed conditionaliter, *in verb. si difficultatem oriri contigerit:* nec qualemcumque, sed ob quam huius seminarij institutio vel conseruatio impediretur, vel perturbaretur: & iterum, si opus fuerit moderando; aut augendo, talem autem tantamque difficultatem hic ortam fuisse, talem necessitatem vñisse, ne quidem narrat instrumentum.

Hi vero clerici, inquit d. c. *quia cognouimus. 10. q. 3. qui se ab Episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad Metropolitanum (non ad Officiale ipsius Episcopi) deferre non differant: & Metropolitanus non moretur eiusmodi presumptiones coercere.* quod decretum Concilij III. Toletani Concilium *Trid. f. 24. c. 20.* non abrogat. adeoque euidentis manet causam hanc super huiusmodi grauamine institutam ad auditorium Ordinarij spectare, aut remitti non posse, sed à Vice-Nuntio rectè alteri delegatam esse.

Eoque

Quatenus pro seminario?

8.
Alicui grauat licet recurrere ad superiores.

9. Prævia fa- miliarit ve- rificatione remittendi graua- nis.

Et quæ magis quodd d. c. si quis er- ga. 2. q. 7. non velit Episcopum rectè vocari ad superiorem : sed prius eum iubet conueniri familiariter: vt Iudex rogatur vt interlocuto- riam reuocet. c. cum cessante. X. de appell. idem hic factum pluries fuit à R. quod c. si quis satis conuincit Episcopum, qui grauaui, non iam vt Iudicem adiri; sed reuerentiæ ergo prius requiri, vt graua- mentum tollat: & quidem familiariter conueniri; volouit d. c. si quis; & glossa de honestate, iudicialiter autem adiri superiorem: vt statuit d. c. quia cognouimus.

10. Nec opus coram eo recusatio- nem pro- ponere.

Ex quibus omnibus, & præfer- tim d. c. quia cognouimus constat huic negotio applicari non posse c. si contra vnum. de off. deleg. in 6. c. si quis contra. X. de for. compet. c. 2. requir. §. 3. X. de appel. c. cum specia- li. X. col. quæ loquuntur quando Episcopo, seu eius Officiali com- petit iurisdic- tio, sed persona sus- pecta est: at hic post rem, vt narrata est, gesta, & semel decretam, cum sentel sit officio functus bene vel malè, non amplius in eodem negotio competit iurisdic- tio; sed ad eundem est superior: ei- que querela exponenda. d. c. quia cognouimus. sed retorta obtinent il- la iuris loca, vt coram nostro dele- gato proponi debeat recusatio, & causa; probatio autem fieri coram arbitris seu condelegatis: de Offi- ciali autem referri ad Episcopum, quando ei iurisdic- tio competit, persona autem in suspicionem vocatur.

11. Sicut coram delegato.

Qua ratione etiam cognoscendum foret an Delegato aliquid deesset de qualitate delegati. & vt demus eam tempore commissio- nis adesse debere, iuxta Gutier. conf. 44. n. 7. Cenallos com. contra com. q. 693. n. 9. & segg. Velasques Conf. 191. n. 8. & ceteros quos allegant, perperam aduersarij imaginantur factam designationem iudicis syno- dalis Romam non esse missam ad S. Pontificem; quod exigit Con-

12. Vbi & cognoscitur si qua defuisse ei qualitas arguatur.

cilium Trid. s. 25. c. 10. quia magis debebant præsumere Episcopum A. functum esse suo officio, præfer- tim post tot annos à dicta delega- tione. cum Episcopi singulis trien- nijs debeant statum suæ diocesis perscribere, & similia in illum re- ferre: & culpa seu negligentia nunquam sit præsumenda. Quamuis autem nomen defig- nati Iudicis Synodalis ad S. Pon- tificem non esset transmissum, non defineret tamen designatus esse Iudex, cum sola designatio capa- cem illum faciat, vt ex textu d. c. 10. s. 25. Concilij Trid. euidenter liquet. transmissio autem nominis non alio sine ibi præscribitur, quam vt eius notitia habeatur in Curia Romana. cui iam præxi- communis prouidit, vt delegatio- num literæ inscribantur Iudici- bus Synodalibus generatim, & si- ne speciali nominatione, sed cum clausula, & eorum cuiuslibet, vt etiam notauit Garcias de benef. p. 9. c. 2. n. 352. dictam nominis transmissio- nem non vsque quaque seruari. nec verò eam præcipit d. c. 10. respectu Legatorum aut Nuncio- rum, sed tantum S. Romani Pon- tificis. nec id vsus obtinuit. at hic versamur in delegatione à Vice- Nuntio facta. Perperam dicunt aduersarij Iu- dicem non agnitiuam tanquam Syno- dalem; sed tanquam subdele- gatum ab Episcopo A. principa- liter delegato: quia ad totam cau- sam subdelegari non potest nisi qui habet qualitates in principali requisitas. c. statutum. §. in nullo. in 2. verb. personis duntaxat designatis fa- perius committit quomodolibet eites suas. vt sicut principalis debet, præ- ter Ordinariu, esse Iudex synoda- lis, sic etiã debeat subdelegatus: si ergo vt subdelegatus ritè est agno- tus, consequenter est vt synodalis.

De

De Magistris.

RESPONSVM I.

Præuilegia studiosorum an extra Vniuersitates obtineant?

1. Communiter non;

2. Sed percipiendorum tractatum in absentia.

VT quis præuilegio scholarum gaudeat, communiter creditur studere debere in loco præuilegiato. *Rebuff. de præuileg. scholar. priuileg. 34.* citatur c. tua X. de cler. non residen. sed illud exigit tantum, vt citra fraudem non in villis vel castellis, in quibus nullum est, vel minus competens exercitium studiorum, scolares agant. & c. fin. X. de magistr. in qualibet metropoli theologiam docentes, vel in ea studentes præuilegio fructuum percipiendorum fruuntur. sic & leges, quæ sunt sub tit. de professor. C. lib. 10. indefinitè loquuntur de professoribus, & eorum præuilegijs. excipit autem *Rebuffus* ubi sup. vt extra loca præuilegiata scolæ præuilegio gaudeat, si maioris studij causa alibi sit: quasi efficacius finis præuilegiorum obtineatur. verum authentica *Habita C. ne filius pro pat.* quæ submittit scolares iurisdictioni vel Rectoris, vel Episcopi; etiam loquitur de ijs, qui peregrè agunt: & titulus C. de studijs lib. v. vrbis Romæ, Proceum Digestorum tam regiarum vrbium, quam Berijti singulariter meminit: in alijs legum professionem vetat, vt & nuper à Rege hîc vetitum, ne extra Vniuersitatem philosophia, nisi quasi inter priuatos parietes, doceatur. sub qua exceptione etiam censere oportet seminaria. iuxta *Trid. s. 23. c. 18. in verb. grammatices, aliarumque bonarum artium disciplinam discant. & Christianus in decis. ad d. tit. de studijs liberal. vrb. Rom.* ideo quærit, an

hodie scisso Imperio Romano præuilegia Vniuersitatum obtineant: quasi non nisi præuilegiatis locis competant: seu habentibus ab Imperatore præuilegium. *s. hoc autem in proem. D. & l. vnic. C. de profess.* quæ in Vrbe Constantin. præmium comitiarum assignat solis Constantinopoli per 20. annos docentibus.

Concilium porro *Trid. s. 5. c. 1. in fin.* vt præuilegio fructuum docentes sacram Scripturam, & discipulos fruuntur, exigit; vt illi publicè in scholis doceant. non tamen illud intelligendum est de Vniuersitatibus dumtaxat studiorum generalium; per Papam, aut supremos Principes erectis: vt voluit *Barbosa & citati ab eo in Collect. DD. ad Conc. Trid. ad d. c. 1. n. 30. 51. 52. 53. 54. 55.* quia totus præcedens textus Concilij de omnibus cathedralibus, & Metropolitanis loquitur, & collegiatis insignibus, cum numero clerico. vbiq; mandat haberi lectionem theologiam, nõ studium generale; nec de præuilegijs, per Papam, aut Principes Vniuersitatibus concessis agit; sed de præuilegijs à iure inquit, *communi concessis*: vtique c. vlt. X. de magistr. quod generaliter loquitur de magistris theologis, inquit, *per singulas Metropoles statuendis, vel Cathedralibus.* vt c. 1. *ibid.* ex ipsi Lateranensi desumptum; & c. quia nonnulli *ibid.* vt mouere non debeant verba illa Concilij *Trid. dum publicè in scholis docuerint, & qui in ipsis scholis student*: quia desumpta sunt ex d. c. vlt. adeoque eundem sensum habent. fit autem mentio scholarum, ad excludendos eos, qui in villis & castris, vbi nullum aut exiguum est exercitium, aut quasi priuatim docent, aut student. *d. c. tua.*

Admittendum est etiã illud in his docentibus, aut discipulis: quod, sicut idem *Trid. s. 6. c. 2.* vult in beneficijs vt residentiam requirentibus nulli præuilegia, seu indulta perpetua de nõ residendo suffragentur,

Y

locum

3. Cur Tri. exigat doceri publicè in scholis, & disci?

4.

locum non habeat in docentibus & studentibus in vniuersitatibus: sed potius pars altera d. c. 2. quæ admittit dispensationes temporales. quippe tempus est in docentibus quàm diu docent; & discipulis, quinquennium. *d. c. v. 13.*

5. Porro hi docentes, aut discen-
tes extra loca priuilegiata, nõ ad-
piscuntur priuilegium d. Authen-
tica *habita*: vt iudicis ordinarij
forum declinare possint. nisi fortè
studiosi delictum tam leue com-
miserint, vt per præuenientis ma-
gistri correctionem satis purga-
tum censeatur. nec alia politica
priuilegia consequuntur.

6. Sed neque Vniuersitatum pri-
uilegia refragari queunt Concilij
Tridentini decretis quoad paro-
chorum competentiam: *f. 7. c. 7.*
onera beneficiorum: *ibid. c. 8.*
Conseruatores illarum non sunt
quidem reuocati, *f. 14. c. 5. Trid.*
vt nec regularium; sed iudicium
conseruatorum autoritas non ex-
tenditur ad ea, quæ requirunt iu-
dicialem indaginem. *c. 1. de off. de-
leg. in 6.* quamuis Louaniensis Vni-
uersitas speciale priuilegium ha-
beat; ne extra muros docentes,
aut studentes trahantur; sed ad-
uersarios eò trahant. verum vt il-
lius Vniuersitatis in ecclesiam &
remp. merita, illud, aliaque impe-
trarunt, quæ retineri boni publici
quàm maximè interest; ita tamen
illud interpretationem eam exi-
git, vt concedentis intentio non
fuisse censeatur, alicui concordia
aut conuentioni derogare. *c. ex
multiplici. X. de decim.* adeoque nec
illi, quæ olim cum Ordinario Leo-
diensi inita est. *quam retulimus in
Iur. pont. nou. anal. de off. deleg. in 6.*
Ideoque Ordinariorum decreta
Synodalia, seu alia super beneficijs
studiosos non minùs, quàm alios
absentes ligant & decernere super
ijs Ordinarij possunt, quod ius &
ratio exigit: vt & fecit Concilium
*primum Mechliniense prouinc. in. de
vit. & honest. cler. c. 4. & conse-*

quenter, vt onera beneficiorum
ritè expleantur, decreta exequi,
neque enim Episcopi, & superio-
res, officium à iure sibi iniunctum
exequentes, nomine aduersario-
rum veniunt, aduersus quos ciui-
modi priuilegia sunt concessa. ne-
que mens concedentis est sub eo
prætextu dare occasionem mi-
nuendæ hierarchicæ potestatis, aut
soluendæ disciplinæ ecclesiasticæ,
cùm Episcopis ipsis studiosos alios
non subditos subijciat d. Auth.
habita. & rescripta contra personas
minores seu communes, aut de re-
bus minoribus impetrata, extendi
non possunt ad maiores, vt Epif-
copos; & res maiores. *c. sedes. X. de
rescriptis.*

De Magistris.

RESPONSVM.

An sub nominationem aca-
demiam & prouisionem
Romanam cadat praben-
da theologalis?

P Ræbenda theologica lectio-
ni deputari omnino exigit
Concilium Trid. *f. 5. c. 1. sed, quis
imposterum conferre illam de-
beat, non exprimit. eoque rectè
responsum est, collationem ab eo
faciendam esse, à quo antea fieri
solebat. l. commodissime. D. de lib. &
posth. Garcias de benef. p. 5. c. 4. n. 128.
161. 166. 167. Consult. ad Reg. & can.
gl. 9. §. 1. n. 81. & seqq. & in Con-
cordatis Gallia est expressum, vt
ordinarius collator eam faceret
teneatur magistro, seu licentiatò,
vel baccalaureo formato in theo-
logia: sine alio additamento. Ex
Concilio porro Trid. electio per-
sonæ videtur ad Episcopum per-
tinere: solum quidem; vt idem
Garcias *ibid. n. 162.* quippe Conci-
lium d. c. 1. soli Episcopo delecto
substitutionem non idoneo lecto-
ri faciendam: & *l. 24. c. 8. etiam
soli**

No. com-
petit decli-
natoria fo-
ri ordina-
rij extra
Vniuersita-
tes.

Nec in V-
niuersitate
quarundam
causarum
respectu.

foli Episcopo defert institutionem pœnitentiarij, sed hæc non id conuincunt, separata enim sunt collatio præbendæ theologalis, & institutio pœnitentiarij; neque ex separatis quidquam rectè inferitur. sic & s. 24. c. 18. *Conc. Trid.* vacante parochiali Episcopus vicarium substituit, etsi parochum non constituit, magis vrget d. c. 1. *verb. & ne sub specie*, vbi decernit neminem admittendum, qui prius ab Episcopo, inquit, loci de vita, moribus, & scientia examinatus non fuerit. hæc ergo in partibus faciendæ sunt, non Romæ.

3.
Cum Ca.
pitulo.

Et porro Concilium d. c. 1. dicit se piis summorum Pontificum, & probatorum Conciliorum constitutionibus inhærere, easque amplecti, & adijcere: adeoque quæ quidem amplius expressit, pro adiectis sunt habenda: quæ non expressit, d. constitutionibus relicta, atqui Innocentius III. in Concilio generali c. *quia nonnullis. x. de magist. constituitur*, inquit, *magister idoneus à Prælato cum Capitulo, seu maiori, seu saniori parte Capituli eligendus.* sic & idem Trid. d. c. 1. in tenibus ecclesijs, vbi haberi non poterit lectio theologica; iubet vt grammatica habeatur; per magistrum ab Episcopo, inquit, *cum consilio Capituli eligendum*, quod tamen amplius est, quàm quod statuit d. c. *quia nonnulli.* vbi consensu opus Capituli. Sed si Concilium velit magistrum grammaticæ eligi per Episcopum, multo magis videtur intendisse theologiam lectorem: si & ideo grammaticæ; vt sic formentur transire ad theologiam, vt ait; multo magis theologiam; quia finis magis quàm medijs ratio valet, propter quod vnumquodque tale, & ipsum magis: & interest magis ecclesiæ, subijci electioni Episcopi theologum, quàm grammaticum magistrum, quia ille fidem, cuius cura proprie ad Episcopos spectat, tractat: non iste.

Et quidem adeo nonnulli fauent isti Episcopali electioni, vt semper ei locum esse velint, quamuis in mensibus reseruatis. *Zerola in Praxi p. 1. v. beneficium. §. 3. dicto §. in eamque rem citat Couar. præf. quaest. c. 3. n. 4. vers. similiter*, propter specialem curam examinis, & approbatione d. c. 1. Episcopo commendatam, sicut & Nauar. propter specialem formam concursus d. c. 18. f. 24. ordinatam etiam in mensibus reseruatis illic decreta censet obtinere. apud *Gonzal. ad reg. §. conc. gl. s. n. 112. vt & nominationes, & expectatiuas reseruati-ones negant in præbendis lectoralibus habere locum.*

4.
An etiam
in mensi-
bus ponti-
ficijs, &
omnibus
nominatis
academi-
cis?

Nituntur fundamento c. *cum in ecclesia & ibi gloss. in verb. d. consuetudinem de præb. in d. c. vn. de rer. permut. in 6.* hic rescribitur expectatiuas non habere locum in permutatione: illic per huiusmodi mandatum non intelligi derogatum esse consuetudini: & gloss. quod præbenda affecta magisterio non debeat expectanti. non tamen idem sentit *Gonzal. & Garc. ibid. n. 167.* & Couar. vbi supra dubiam esse ait illam opinionem, ac consuetudinem valde attendendam.

Et argumentatur quidem Garcias non malè, quod cum Concilium de collatione nihil statuat, priori iuri reliquisse censetur, adeoque regulæ §. Cancell. reseruatiuæ mensium, quæ etiam derogat consuetudini, atque etiam hodie immemoriali. sed sic nondum vbique recepta, sed & responderi posset, Concilium, vt dictum est, amplexum esse constitutiones priores Pontificum, & Conciliorum: in d. autem c. *quia nonnullis. §. as- signetur Prælato & Capitulo eius- modi prouisionem deferri.* at ve- reor ne praxis Romana; ob d. reg. §. generaliter loquentem, id non sit admittere, quamuis in Hispania per concursum (quem tamen non exigit d. c. 1. sed tantum Epif-

copi examem, & approbationem) quocumque mense ab Ordinario prouideri consueuerit, apud *Garciam. ubi supra.* sed ait, quasi per tolerantiam, nisi dicas rectius, quod illic Concilium mox a principio ita fuerit intellectum, & ob ecclesiae utilitatem praxi mandatum.

Fortè, sicut decretum est in concursu ad parochiales à Pio V. in bulla de concursibus, vt, illis in mensibus reseruatis vacantibus, fiat concursus in partibus, sed Romanam dignioris nomen transferri batur, isque ibi obtineat collationem: ita non minus æquum videbitur leuorem in partibus eligi, designari, ab Episcopo loci examinari, & approbari, vt vult Conciliū, ac eius Romam nomen mitti in mensibus pontificijs, ibidemque prouisionis literas expediri. & minus videbitur recedere id à mente Concilij, quàm si omnia Romæ fiant, vbi saepe personæ magis idoneæ ignotæ sunt. dicitur quidem præbendæ theologalis collatione vt nec per concursum, ita neque digniori necessariò esse faciendam, *ex decisione Rosa apud Garciam d. c. 4.* sed vereor mentem Concilij non omnino expleri, vbi negligitur manifestè dignior: etsi non mox actio tribuatur neglecto; vt *f. 24. c. 18. Trid.* sed quicquid sit, omitti non potest Episcopi examen præuium, & approbatio, quam exigit omnino Concilium: eoque satis quibusdam videtur derogare Regulæ 8. Cancellariæ: saluâ imitatione eorum quæ diximus de collatione Romæ faciendâ post concursum in partibus institutum, in parochialibus beneficijs vacantibus in mensibus Pontificijs. & sanè hoc Concilij decretum vt verboreus seruetur, rei grauitas satis exigit. primum enim est quod edidit pro fidei & sanæ doctrinæ conseruatione, heresumque extirpatione: ad quem finem imprimis declarat se esse congre-

gatum *ses. 3. decreto de symbolo fidei. ses. 3. decreto de canonicis scripturis.* receptum autem hic est Concilium & à Rege seruari iussim vt sonat, & siquid fecus fiat, ei significari mandatum.

Adde & loci Episcopum iudicare posse quanta doctrina in loco sit necessaria; non Romanos longè absentes. aliam enim requirunt loca hæresi infesta, aut hæreticis vicina, quàm ea vbi non est satan, neque occurfus malus. ideo examen eo loco, & probatio fieri debet.

Quod insuper hic quæsitum est, an mandatum de prouidendo, adeoque & nominatio academica locum habeat, in præbendâ lectione theologica affecta in vim d. c. 1. cum auferat designationem per illud delatam Ordinario? & videtur *intra d. c. cum in ecclesia. & gloss. ibid.* mandatum eò, nominationemue non extendi: sed qualitatem præbendæ impressam omnino retinendam esse, *intra Conc. Trid. f. 25. c. 5.*

Sed quid si nominatus sit theologus? per accidens id euenit, nam & posset Iurisperitus esse aut philosophus dumtaxat: secundum diplomata Facultati Artium pro legentibus & regentibus, seu Vniuersitati Louan. concessa: & si nominatus posset acceptare taliter affectam præbendam, quamuis sit theologus, aduersaretur nihilominus intentioni Concilij, quatenus designationem personæ, seu electionem dignioris tolleret Ordinario.

Sic etiam *in c. vlt. X. de præb. & s. pro. eod. in 6.* rescriptum est, mandatum de prouidendo non extendi ad curata: & *in d. c. vlt. dicitur nec ad talia*: talis autem videtur etiam præbendâ lectionalis: cuius non est in priuilegijs qualitas expressa, argumentum autem à pari procedit in beneficialibus. *c. si postquam in sin. de elect. in 6.* imò magis requiri videtur expressio qualita-

qualitatis lectoralis, quam curatæ, quia maior aptitudo, & doctrina requiritur ad lecturam, quam ad curam. vt quamuis & hæc in priuilegijs exprimat, argumentatio non procedat ad illam. quia mandati fines diligenter obseruandi hic sunt. c. cui de non sacer. de præb. in 6. adeo vt mandata huiusmodi non debeant, inquit, ad alios casus, quam expressos, extendi.

8. Sic Steueneau in Comment. ad Ordinat. l. 1. t. 2. ad art. 1. v. sans pouuoir. post gloss. ad sanct. pragmat. in §. item insuper. §. item placuit. ait huiusmodi præbendas theologales non esse nominationibus comprehensas. & Concordata Franciæ expressè habent, vt ultra præbendam theologo affectam collator ordinarius nominationes admittere debeat, secundum alternationem mensium ibi præscriptam. in præbenda autem theologo conferenda non est in Concordatis, vt diximus, aliud additamentum: adeoque libertas collatoris in hac non est restricta: dummodo theologo qualitas adsit. per Concilium autem Tridentinum ampliùs restringitur, per ea quæ loci Episcopo d. c. 1. deferuntur.

Sic iterum decisum est in c. quamuis. 4. de præb. in 6. mandatum de prouidendo in aliqua ecclesia ciuitatis aut diocesis, non extendi ad cathedralem. quia mandata super obtinendis beneficijs, vt ambiciosa, debent restringi. d. c. quamuis. itaque nec eo extenderetur nominatio, nisi in priuilegio expressè diceretur. quare etsi exprimat cathedrales generatim; non tamen complectetur præbendam theologale ob d. qualitatem; vt diximus: quodque, quæ notabilia sunt, nisi notentur specialiter, omiſsa censentur. l. iniuriarum. §. prator. D. de iniur.

De adulterijs & stupro.

RESPONSVM I.

De regulari circa crimen carnis inquisito.

Secundum ea quæ proponuntur, Caius, tanquam grauius suspectus, iure cogi potest ad purgationem canonicam: sed in praxi hodie raro illa vsurpatur. illa quidem de iure in grauius suspecto, c. 1. & tot. tit. X. de purgat. canon. etiam regulari, c. 3. ibid. etiam electo in Episcopum c. iam licet. X. de testib. obtinet: sed propter pericula praxi abhorret.

Testimonia etiam singularia, vt hic, eam faciunt probationem communi opinione, cum ad eundem finem tendunt, vt in ciuili causa, & correctionis, præsertim regularis; extra ordinem rei condemnari possint; non tamen poena ordinaria delictorum puniri, seu tali aliqua, quæ priuationem, depositionem, incapacitatem dignitatum officiorumque Ordinis directe aut indirectè inferret. Furiac. in Opposit. contra testes. q. 64. n. 225. 229. Vide quæ diximus supra de Testib. resp. 1.

In criminibus carnis, quæ obscure perpetrari solent, præsumptiuæ probationes solent facilius admitti (vt idem Farinacius docet in prax. crim. p. 5. tit. 16. q. 136. c. 1. 2. & 4.) sed tamen quando criminaliter ad poenam ordinariam agitur, etiam in adulterijs euidentem probationem requirit lex qui sentent. C. de pen. & d. c. 3. X. de purgat. canon. dicit moniales libidinis accusatas, si manifestè, inquit, detegi non valuerint, non condemnandas, sed ad purgationem cogendas. sic fititur Christo Ioan. 8. mulier in adulterio deprehensa: & apud Daniele m. 13. seniores testaban-

Suspicio grauis sufficit ad purgationem canonicam. sed hodie non præstatur.

2. Coniungi quando possint, & ad quem effectum probi testes singulares?

stabantur se vidisse adolescentem & Sufannam commiseri. *WVlem. bec. in Paratit. D. Ad leg. lul. de adult. n. 18. Vide c. praterca. 27. & ibi DD. X. de testib.*

Et propterea quamvis probationes imperfectæ coniungi possint (vt hic leuitatis signa, solitudo, oscula amplexus, tactus) requiri tamen volunt, vt singulæ in sua specie sint perfectæ. *Minsing. centur. 2. obs. 100.* non tamen cum criminaliter agitur etiam tales coniunguntur. *Gail. l. 1. obs. 108. n. 13.* sed vt tamen coniunctionem admittamus, in ijs quæ sunt difficultis probationis, non tamen ad effectum criminalem; & certi criminis in specie. *Farinac. d. n. 225. 156.*

3.
Qualiter
delictum
in genere
probare
dicantur
non in spe-
cie?

Quare, quod in terminis quaeritur, an Caius censeatur conuictus de fornicatione cum Sibilla, aut Alexia: dicendum est, quod cum neutra ad effectum, vt præcisè de hac, vel illa fornicatione possit puniri, & hoc est, quod dicunt doctores singulares testes in genere probare, non in specie hoc vel illud delictum. etsi eiusmodi probationem Simancha chimericam vocet, quasi genus sine specie detur, *apud Farin. n. 232:* sed probabilior est aliorum opinio, qui genericam probationem admittunt, & per testes singulares fieri concedunt, dum tendunt ad eundem finem; v. g. ad probandam rem veneream: non tamen probent hanc, vel illam fornicationem, aut stuprum. eaque potissima ratio videri potest esse, quod poena ordinaria infligi non possit delicto in specie non satis probato; sed tantum in suo genere, præsumptiuè: vt pro grauitate præsumptionum Iudex arbitrari tantum possit extraordinariam correctionem: quod inquisitus neque satis deprehendatur certi criminis reus; sed tamen deprehendatur nec esse omnino innocens. *vide d. resp. 1. n. 5. & seqq.*

Itaque, quo minus Caius cum Sibilla vel Alexia de fornicatione conuictus censeatur, obstat lex 8. C. de test. vbi ex Baldo formatur axioma, vt vox vnus, sit vox nullius: & testimonium vnus ne audiri quidem velit lex: & nulla sit causa, quæ vnus testimonio, quamvis legitimo, terminetur. c. licet c. Veniens X. de testib. sed omne verbum stet in ore duorum saltem. c. in omni. X. eod. atqui nulli hic testes sunt contentes vllius eiusdem actus, siue cum Sibilla, siue cum Alexia perpetrati.

Quo minus autem innocens habeatur, facit actum & testium, quamuis de omnibus singularium, multitudo, probitas, & simplicitas. quam valde ponderat Conar. *var. l. 3. c. 3. n. 4. & 5. Farinac. obs. sup. n. 314. Hippol. de Marfil. singul. 114.* speciatam virtutem maximi facit Speculat. *in tit. de iud. deleg. 9. superest. vt puta, inquit, simonachus sit Cisterciensis aut Carthusianus; vt non cadat in eum suspicio mendacij.* quamuis alioquin Baldus in d. l. 8. C. de testib. dixerit tantum probare mille testes singulares, quantum vnum: sed alij rectius.

Poterit ergo Caio, extraordinario & religioso modo, poena aliqua extraordinaria imponi, quæ Superiori videbitur moderata, infra rigorem poenæ ordinariæ à Iure, vel statutis Ordinis præscriptæ, eamque moderationem tantò faciet maiorem, quanto magis præterijt casus cum prima mitigat enim valde, & de pondere huiusmodi delictorum multum detrahit temporis lapsus. adeo vt cum alia delicta viginti demum annis præscribantur; de carnalibus tamen inquiri post quinquennium; aut rei condemnari non possint. *l. mariti. §. hoc quinquennium. D. de adult. l. adulter. C. eod.*

Et quamuis d. lex mariti in fin. dicat eum, qui per vim stuprum intulit, semper sine præscriptio- ne temporis accusari posse; & Caius

ius hic primæ ante aliquot annos etiam vim intulisse narretur: tamen Glossa *ibidem. in v. huius.* rectè monet id obtinere, cum de vi actio instituta est; non cum de stupro. & ratio est, quod talis stuprator vim publicam commiserit, *ut ibidem dicitur*: & huiusmodi crimen, ut tale, legis *Julie de adulteris potestatem excedat. l. 5. in fin. D. ad l. Jul. de vi publ.* si autem ageretur criminaliter de vi; huiusmodi testes ut hic, singulares secundum ea quæ diximus, nihil proficerent, quamquam & rara in stupris absoluta vis est. rarior probatio. nulla fere illarum, quas constat non clamasse, si in vrbe stuprum passæ allegentur.

7.
Testatus
monachus
sine licen-
tia superio-
ris, an pro-
betur

Ita ut omnibus expensis Superior rectè arbitraturs sit pro dictamine suæ conscientie pœnam extraordinariam, non possit autem ordinariam imponere.

Superest scrupulus, quod testes quidam regulares arguantur sine præuia Superiorum licentia dixisse testimonium, eoque illud esse irritum. *Farinac. de opposit. contra testes. q. 61. n. 130. ubi plures citat. & nominatim Socinum cons. 17. n. 15. l. 1.* quod contraria Abbatis opinio procedat, vel quando pars non opponit, vel testis adhibetur tantum in instrumentis, quibus casibus valeat monachi depositio, etiã sine Superioris licentia; aliàs fecus. dicendum est tamen Abbatis opinionem procedere generaliùs. ut quamuis multa fieri prohibeantur, facta tamen teneant. quod utique est eliciendum maximè ex causa prohibitionis; an prohibiti personam spectet, an rem ipsam. at hic prohibitio spectat ad personam monachi, non causam testimonij, cum hoc solum requirat veritatem: monachi autem persona in iudicium produci non debeat; sæcularibus negotijs, vel foro immisceri; minimè omnium cause sanguinis: & tamen si in causa civili, quis iure suo excide-

ret defectu probationum, nisi monachus testetur; eiusmodi necessitas ex iustitiæ regula obligat monachum ad dicendum veritati testimonium; & Superiorem ad dandã testandi licentiam. *c. 2. X. de test. cog. eoque sensu excipiendi sunt canones: & quorundam Ordinum statuta religionis suis testimonium interdicit. c. nuper. 51. X. de testib. cum supplemento ibid.* igitur superior est discriminare, quando religiosus foro abstinere, quando necessitati parere debeat: ipse autem velle, aut nolle non habet. si tamen omisso Superiore testimonium dixerit; puniri ipse potest ob transgressionem legis suam personam spectantis: testimonium autem non corruet. quia legis ratio non eo spectat, ut veritati, & iustitiæ huiusmodi testimonium subtrahatur: sed ut monachi, qui sui iuris non sunt, Superiorum auspicijs ducantur intra cardines rationis, & sui instituti: quorum iudicium est penes Superiorem.

De Usuris.

RESPONSVM. I.

De usuris ex forma chirographi & re gestâ iudicandis, & in sortem imputandis.

Contingit non rarè viris etiam probis, & supra vulgus doctis, ut mentalem usuram nullã faciant, realem tamen incautiùs mercando incurrant, adeoque crimine quidem vacent; sed an ob bonam fidem tantum retinere ex usurario contractu licitè possint, quantum lucrati essent ex licito, examinare diligenter debent cum *Lessio de iustitia lib. 2. c. 20. d. 12.* sed in foro externo ex actis & probatis, ipsiusque contractus instru-

1.
Quoad
animam
aliter ali-
quando de
his quam
in foro ex-
terno iu-
dicandum.

mento iudicandum est : ex eoque contractu talis esse censendus est; qualis solet ea forma plerumque iniri. *l. certi conditio. in fin. D. si certi. pet.* nec hic ex edicto 1611. ar. 19. aliud actum quam scriptum esse probare quis admittitur.

2. Imputanda in fortem, si chyrogaphu, aut res vt gesta est, vfura sit.

Quare si chyrogaphum, ex quo actum est, vfurariu esse probetur; in hoc foro vfura recepta in fortem imputanda erunt, seu repeti poterunt. *c. 1. 2. 8. 5. p. 10. X. de vfur.* etiam iure civili, qua illo sunt illicita *l. eos. C. de vfur.* Et licet *c. 13. X. de vfur.* & plerisque locis iubeatur Iudex cogere, & compellere debitorem ad restituendas vfuras; ideoque non dari actionem quidam putant debitori; sed tantum implorationem officij Iudicis: tamen *c. 11. X. de vfur. in verb. cum aliquis eos conueneris de vfuris*, secus suadet. & solet tradi regula, vt conditio detur ex lege, & canone, si quid statuat, nec aliter exprimat. sed in reisea quaestio cessat, qui excipiendo in fortem imputare possit. adeo vt nec Iudex ad vfuras soluendas aliquem condemnare possit. *c. post miserabilem. c. michael. X. de vfur.* nisi forte iuratas. *c. debitores X. de iureiur.* ita quidem vt quicumque statuta scribunt, seruant, aut ex ijs iudicant, vfuras esse soluendas; solutas repeti, aut restitui prohibent; excommunicantur. *Clem. vnic. de vfur.*

3. Etiam data actione.

Porro *vfura est vbi amplius requiritur, quam datur. c. vfura. 14. q. 3.* qui plus, quam dederit, accipit, vfuras petit. *c. si fenerabilis. ibid.*

4. Nisi iurata sint.

Et quamuis casus quidam excipiantur: vt cum clericus beneficium, feudumue ecclesiae sic recuperandum putat; *c. 1. X. de vfur.* vel dominus feudum a vasallo; *c. 8. ibid.* vel re vendita non ob solam dilationem plus accipit venditor; *c. 10. ibid.* sed ob dubium valorem tempore solutionis futurum; *c. 6. c. 19. ibid.* praesertim si alias non erat venditurus; aut propter periculum quod suscipit

5. Iudex fecus iudicans aut statuens excommunicatur.

naugaturus, aut ad mundinas intrus, si verum est, & non fictum; *DD. ibid. & quos citat Azor. Inst. moral. p. 3. l. 5. c. 6.* aut denique ratione eius quod verè interest; seu ne mutans damnum faciat; *c. dilecti. X. de for. compet. c. perueni. X. de fideiuss.* aut lucrum amittat; *Malder. de iustit. tract. 5. c. 3. d. 13. Lesus de iustit. l. 2. c. 20. d. 2.* vt plerumque communior est opinio; quos citat Azor. *Inst. moral. p. 3. l. 5. c. 5.* nam id quod interest definitur in *risconsultus in l. 13. D. rem ratam, quantum mihi abest, quantum me lucrari potui.* sed in hac lucri causa aliquae requiruntur conditiones: de quibus infra. Omitto venditorem qui rem emptori tradidit. *de quo egimus in con. ult. can. b. 3. cons. 1.*

6. Vfsura quid?

Tamen huiusmodi calus, & si qui sint alij, exceptiones sunt; illis regula in contrarium est, qui autem in exceptione se fundat, probare illam tenetur. *l. cum de debito. §. fin. autem. D. de probat. in verb. secundum generalium regulam, quae eos, qui opponendas exceptiones asserunt, ostendere exigunt.* & quia qui pecuniam suam in vfuras collocant, aliorum contractuum pallijs obumbrare illas solent, statuit *Clem. vnic. §. ceterum* vt teneatur edere libros suarum rationum vfurarij. qui vtique aduersus scribentes probent, non pro ipsi.

7. Exceptio nes, quando liceat accipere ultra quã datum sit.

Vfurarium ergo est chyrogaphum quod ultra fortem promissionem continet quantitatis lex in centum, finito anno cum forte soluenda: sed si liber mutantis habet, datum esse fortem in negotium *lib orum mutuario plus lucrantem*, videbitur esse vfura sine licet morfu: quippe Hebraei vfuram morsum vocant; *Nauar. in Manu. c. 17. n. 206* aut saltem implicitum contractum societatis, affectationis, & redemptionis incerti lucri maioris pro certo minori; sed licet ex sola contractuum natura in legnes theologi & iurisperiti eum illicitum esse tradant; tamen damnant

10. ^{Constitutio hic publicata.} nauit Sixtus V. *const. incip. detestabilis quam Synodus Antuerpiensis 1610. seruari hic iussit*, huiusmodi contractus, & edictum 1540. vetuit pecuniam dari ad lucrum, quamuis apud mercatorem; nisi cum damno, & lucro.

11. ^{Statuta pro vfuris ex libris Vr- bium eras- denda.} Adeo vt quamuis consuetudines alicubi permittant mutuanti præter sortem lucrum pacisci certo die simul soluendum, nisi aliqua exceptio subsit; id vsura sit, damnata à Concilio Nicæno. *c. quoniam*

14. *g. 4. & d. Clem. vnic. §. fin.* adeoque huiusmodi articulus ex libris statutorum sit eradendus sub pœna excommunicationis. *d. Clem. vnic. in prin. & Synodus Cameracen. ann. 1587.* ne pupillares quidem nummos ita collocari posse, cum conditione eas restituendi, cum minores ad ætatem venerint, declarauit: *tit. de vsur. c. 4. & edictum regiū ad illam ar. 21.* huiusmodi contractus prohibet, nullos & irritos facit, eosque magistratus, qui exceperunt, iubet eos irritare; & imposterum auctoritatem, præsentiamue non præstare. adeo quidem vt quamuis vsurarij publici, ex permissu Principum scœnebrem mensam exercentes, tanquam socij, pacifcantur, vt alter mensam deinde exerceat retento omni lucro, nisi quod alteri ex sua sorte in mensa remanente maiores legitimis vsuris soluantur, reprobatum & improbum id scœnus sit, nec ob antecedentem societatem scœnebrem excusatum, quin huiusmodi vsuræ in sortem imputentur. *vt decidit Concilium Mechlinien. apud Christianum vol. 4. decis. 214.* dum autem reuera subest societas licita, ex collata pecunia permittit edictum 1540. lucrum percipi, si tamen & damnum feratur.

12. ^{Nec inter- pretatione transfor- mantur vsurarij contractus in reditus} Quod porro ex diuturnis annuis præstationibus, per decennium saltem, dummodo causatis, velit Modernus tract. *de vsur. g. 20. n. 206.* nasci, & iudicandum esse de-

inceps reditum, in dubijs admitti potest, vbi locus est coniecturis: non in claris. vbi in re iudicanda rei primordia sunt inspicienda. *l. procuratorem. D. mandati. in verb. vniuersiūque enim contractus initium spectandum, & causa. l. si id quod. §. si filius. D. pro soc. l. 1. §. si seruus. D. depositi.* vt sane ex initijs, si ex chirographo, & enchiridio constant, nihil trahi possit ad reditum perpetuum, sed mutuum sit annale.

Et verò prolongatio mutui in annum sub lucro dati tacitè facta, non potest cenferi facta in perpetuum, sed ad summum in parem terminum annalem. *l. item queritur. §. qui impleto. D. locati.* præsertim cum vetet illud edictum: & dubij actus interpretandi sint facti modo licito. *l. merito. D. Pro socio.* consequenter manendum est in natura, & regulis mutui, & vsuræ in sortem sunt imputandæ.

Quod autem sub nomine interesse specie tenus obijci potest, vix obtinet: vt de futuro liceat pacisci, determinata certa quantitate, & cum illud petitur ex facto DD. volunt articulari. *Menoch. de arbit. l. 2. c. 119.* eo quod *quatenus cuiusque interest in facto, non in iure consistat*, inquit *l. quatenus. D. de reg. iur. probarique præ manibus fuisse occasionem lucrosam; ob mutuum omiffam. Gamma decis. 156.* vt in istiusmodi causis S. Cardinalium Congregatio 19. *septemb. 1608.* Episcopo Antuerpiensi respondit his verbis, minimè quidem decerni posse quantum ratione eius quod interest, siue sit lucrum cessans, siue damnum emergens, liceat accipere vel mercatori vel alteri contrahenti: cum id Iudex in vnaquaque causa, ex singulis circumstantijs, & certè postquam lucrum iam cessauit, vel damnum emerfit, diiudicare debeat.

Enimvero id quod interest, cum de lucro cessante quaeritur, describit iuriconsultus, vt diximus,

quando de origi- ne coustat.

13. ^{Vt est pro- rogatio mutui in certu tempus cum lucro dati.}

14. ^{An excu- setur spe- cie eius quod inte- rest quasi lucro ces- sante?}

15.
Verè ob
mutuatio-
nem lucrū
abesse
oportet.

mus, quantum lucrari potui: si ergo creditor non potuit tantum lucrari, ex mutuo non potest tantum accipere: atque hanc conditionem exigit Nauarrus. *vbi supra. n. 211. & seqq.* vbi examinat 12. condiciones, quas requirit Conradus: & breuius contrahit Azor. *Inst. moral. p. 3. l. 5. c. 5. Lessius de iust. l. 2. c. 20. d. 2. Malder. de iust. tract. 5. c. 3. d. 13.* denique requiritur, quod mutuatio sit causa amissionis lucri, secundum omnes, inquit Nauar. n. 212. illudque vere haberi potuerit. Porro interesse lucri cessantis multò odiosius est damno emergente, propiusque adsimilatur vsuræ: ideoque ad illud plures condiciones requiruntur; & in iure hoc multis casibus negatur, quibus illud conceditur. *l. proculus. 26. D. de dam. Insect. l. 2. §. si nanis D. ad leg. Rhod.*

16.
An excus-
tur quasi
non sit
mordax
cum mu-
tuatarius
lucrum fa-
cit?

Nec suffragatur, si vsura videatur esse sine morsu; imò non tantum non mordeat, sed per quam mercator plus lucri faciat longè, quam mutuanti retribuatur: quam defendit Modernus: quia mutuuum manens mutuuum natura sua sterile est; ideoque contra naturam mutuū mutuans ex eo exigit partum. quo nomine Græci vsuram vocant, adeoque contra iustitiam id, quod ex eo contractu oriri non potest. *Azor. vbi supra c. 2. q. 4. & passim omnes.* quare nec huiusmodi vsuras tanquam compensatoriæ commodi sunt admittendæ, *vt in l. curabit. C. de act. empt.* venditor vsuras rectè petit tanquam compensatorias fructuum: quoniam ex re frugifera, quæ fuit venditoris, vel ob moram in bonæ fidei iudicio ei absunt: mutuanti autem nihil abest ex pecunia infrugifera.

17.
An quia
mercatori
datur?

Neque verò considerari potest pecunia mutua, vt iam subiecta industriæ, & negotiationi mercatoris, cui datur; nam mutuuum dumtaxat tantum adferre, & proficere potest mutuanti, quanti ei valere potest; non quanti acci-

pianti: Nauarrus *vbi supra. n. 211. in fin. vbi citat D. Thomam. 2. 2. q. 77. ar. 1. & Schor. in 4. dist. 15. q. 2.* alioquin non tantum in mutuo mercatori dato videretur abesse morsus; sed in omni eo, qui non prodigit, sed fructuose expendit, mordet ergo alienæ industriæ fructum, sibi indebitum; est non adeo tum pungat, vt si pauperem mutuatarium lancinet. Ideoque S. Ambrosius *in c. plerique. 14. q. 3.* etiam vsuram vocat in ijs, qui refugientes præcepta legis, cum derunt negotiatoribus aliquid exigunt. *de mercibus*, inquit, *etiam tanquam vsurarum emolumenta percipiunt; & infra, quodcumque scribitur, vsura est; quod velis, et uoces imponas, vsura est.*

Et porro si pecunia in societatem data censeretur, cum expressæ tantum sint partes lucri, tamen damni conuentæ eadem censentur. *l. si non fuerint. D. pro soc. §. illud instituit. eod.* hic autem merces plus damni, quam lucri tulerunt.

Enimvero sufficere videri potest, quod pecunia mercatoriolum detur, vt lucrum ex ea percipiatur: *ob c. per vestras. X. de donat. inter. vir. & uxor. in verb. dotem alii* cui mercatori committi, *et de parte honesti lucri vir onera posuit matrimonij sustentare.* vbi nec nomen societatis, nec assicuratio fortis, nec venditio incerti lucri exprimitur; & mandat tamen Pontifex pecuniam dotalem sic apud mercatorem collocari, & lucrum percipi. illiusque decretalis argumento Nauarrus *d. c. 17. n. 256.* admodum vitur pro stabiliendo triplici contractu; quasi ipse illam nouiter in eum sensum adducat, contenditque triplicem illum in ista dotis collocatione apud mercatorem tacite esse implicitum: sed scripsit ille ante d. constitutionem Sixti V. *incipit detestabilis, eundem*, inquit, *optarem n. 257. vt saltem S. Pontifex declararet prædictam consuetudinem esse iustam.* Agit de illa que

quæ conformis est huiusmodi triplici contractui) quod si ergo ille scripserit post Sixti V. constitutionem damnatoriam huiusmodi contractum; *In verbis damnamus & reprobamus. &c. Statuimusque huiusmodi contractus usurarios & illicitos posthac censeri debere, atque impossibile non licere: &c.* eius iudicium secutus fuisset. non secus quam Pij V. quoad constitutionem de cambijs, in illisq; certum & determinatum interesse in principio, seu alijs, non paciscendo. *quam ibidem refert, atque explicat post n. 283. l. M.*

Videamus ergo quo fit vsus argumento Nauarrus. *Papa iubet ut marito vergente ad inopiam, dos deponatur apud aliquem mercatorem, quo ex parte lucris honesti onera matrimonij sustentet, & ita intentio eius fuit, ut dos salva seruetur, siquidem, ob hoc iubeat illam a marito auferri, & ita videtur noluisse, ut ad lucrum & damnum mercatori traderetur, quod erat eam periculo obijcere: voluit item certum aliquod lucrum inde prouenire ad matrimonij onera sustinenda. At hæc duo fieri non possunt sine assuratione, & lucris incertis pro certo redemptione; ergo Papa tacite voluit illa fieri.*

Sed non recte argumentatur Nauarrus; quippe Pontifex in d. c. *per vestras* agit de marito non tantum ad inopiam vergente; sed iam, ut vocat, paupere, apud quem securus dos esse non poterat: securus autem poterat committi mercatori: neque potro ex genere indefinitè prolato inferri potest summa securitas, nisi & fideiussores & pignora adiungantur, & hæc, si velis, nulli infortunio subiecta; non incendio ædium, non inundationi agrorum, non incursum hostium &c. alioquin non aderit omnimoda securitas.

Iterum dicit Pontifex *ut de parte honesti lucris vir possit onera matrimonij sustentare*: pars autem cum aliter non explicatur, de portione & quota totius intelligitur. l. no-

*men s. portionis. D. de verbor. signific. sex autem aut quatuor in centum non sunt quota totius: nec iterum ex genere indefinitè posito rectè certa species, ut fit à Nauarro inferitur: non ergo certum, & determinatum lucrum, ut vult Nauarrus: satis est, ex circumstantiarum antithesi ad intentionem Pontificis, marito pauperi non tradi dotem; sed mercatori bonæ æstimationis, & fortuna satis iterum partem aliquam honesti lucris marito cedere, quam exitus & rationum subductio certam reddet; non opus est in specie sex in centum initio stipulari. De forte aliter assicuranda, aut redemptione incerti lucris nulla apud Pontificem mentio, ex eo verisimilius, quod in eadem tunc sententia fuerit, in qua postmodum Sixtus V. nõ quod inferri voluerit, quod Nauarrus. quibus conformiter Tuscus, *v. usura concl. 337. n. 30.* usuram esse censet in pecunia simpliciter data mercatoribus, *quia licet, inquit, præsumi possit data in commercium & causam negotiationis; arg. l. fin. in fin. C. ad Macedonianum, & possit honestum lucrum percipi isto casu; tamen intelligitur honestum esse, quando capitale non est certo restituendum saluum: Rom. conf. 520. n. 5. & seq. ubi apostilla sub n. 7. v. formaliter dat concordantiss: & extendit etiam si societas censeretur inita, præsertim si præstationes plurimum annorum essent vniformes, per Roman. ibid. dum contra operæ, & pericula, impendia, damna, & lucra, & consequenter vera illorum æstimatio, non sunt vniformia.**

Nec verò donatio mutuatarij hic præsumenda est, qua ad us fiat licitus; cum in necessitate nemo dicatur liberalis; & voluntas huiusmodi non sit libera, qua quis cedat iuri suo, & donare præsumatur. *Malder. de iust. tr. 4. c. 3. d. 3. in fin. Lessius de iust. l. 2. c. 20. d. 6.* ideoque c. consuluit. *X. de usur. usuram illic subesse decernit, etiam*

20.
Usurarios
contractus
non excu-
sat præ-
sumtio do-
nationis.
quia non
est ea iuris.

etiam vbi illius pactum non subest. minus taciturnitas confensum arguit, cum de tacentis prauidicio agitur. *inuitum*, inquit *l. 8. D. de procurat. accipere debemus non eum tantum qui contradicit, verum eum quoque, qui consensisse non probatur. nec pro consentiente habetur, qui tacet, sciens ius suum durare. l. sicut §. non videtur. D. quib. mod. pignor. A. or. Institut. moral. p. 1. l. 1. c. 4. §. 5. sub fin. DD. in c. qui & cet. de reg. iur. in 6.*

21.

Igitur timide in hac materia iudici agendum est, ne impingat in vltos canones supra citatos. ne vlturas vltatenus adiudicet, nisi euidenter constiterit esse licitas, per aliquam ex supra citatis exceptionibus. Aduersus septimum praecipitur peccare eum mortaliter inquit Nauar. in *Manual. c. 17. n. 275.* qui iudex vlturas adiudicet, aut ad eas restituendas non cogit. non ergo vlturam iuris, & speciem admittere ex ijs, quae possint fucum facere, sed veritatem sequi debet. alioquin vix quicquam est in huiusmodi contractibus, quod palliari non possit. nec porro pauca in hac lite allata sunt; sed instrumenta, & acta non consonant: quae sequi iudicem in foro externo, canones, atque edicta oportet.

De priuilegijs.

RESPONSVM. I.

De exemptione. quibus verbis inducatur.

1. Antiquis nulla, aut rara exemptio.

2. Nisi ad quietem, & a lege dioecelana, que quaelia?

Exemptionis ab Episcopi superioritate vsus, aut nomen in veteribus Ordinibus ac monasterijs vix agnitum fuit, vel saltem valde rarum. *c. abbates. 18. q. 2. c. quidam. ibid.* adeo vt Paschalis II. Episcopalia noluerit ministrari eiusmodi monachis, qui nulli Episcopo subesse se profiterentur. *c. Abbatibus. 18. q. 2.* necessarium tamen est visum D. Gregorio in primis, alijsque S. Pontificibus, monachorum quieti prospicere.

c. quam sit. ibid. vt nec liceat Episcopis monasteria ecclesiasticis conditionibus, seu angarijs, vel quibuslibet obsequijs secularibus, aut canonicis iuribus subijcere. *d. c. quam sit. in fin.* nec vltus in illa potestatis, aut regiminis praerogatiua grauamina facere. *c. dudum. ibid.* vt visitandi quidem, non semel, sed saepius etiam in anno, exhortandique gratia ad monasterium quoties placuerit ab Antistite ciuitatis accedatur: sed sic charitatis officium illic Episcopus impleat; vt grauamen aliquod monasterium non incurrat. *ita idem Gregorius. in c. visitandi c. non semel. 18. q. 2.* quare & missas publicas in coenobijs idem fieri vetuit, vel cathedram ibi collocare Episcopum, vel quamlibet potestatem exercere imperandi, vel aliquam ordinationem faciendi, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus. *c. Innocentio. 18. q. 2.* nihil, quod non praecipiant canones, ibi vindicare. *c. hoc tantum. ibid.* nec ibidem constitueri baptisterium. *c. pridem. ibid.* nec insolitam pensionem imponere. *c. Eleuterius. ibid.* quamuis seruitium antiquum exigi non vetetur. *c. seruitium. ibid.* vbi glossa explicat, vt in his valeat consuetudo: & Gratianus d. quaestio-nem concludas, *canonica reg. iura*, inquit, quibus monasteria subiecta non sunt, synodales exactio-nes intelliguntur. sunt etiam quadam seruitus officia, vel angariae operum, crebra receptiones, annua exactio-nes, mortificationes peccantium, a quibus omnia monasteria libera sunt. Atque ex his omnibus conficitur, quamuis monasteria sub potestate & iurisdictione sint Episcoporum, legemque iurisdictionis agnoscant, lege tamen dioecelana non obstringi. *c. 1. X. de stat. monach. vt aperte distinguit c. dilectus. X. de off. ordinar.* vbi lata sententia in vna, praedictum non parit, aut rem iudicatam in altera, & Cucus *Instit. mor. l. 2. c. 6. n. 40. & seqq.* plurima enumerat.

merat, quæ legis diocesanae sunt, & ad quæ monachi iure non teneantur: vt nec recipiant quæ solitariam monachorum quietem possint interturbare. vt missæ publicæ, & similia, tamen si in exemptis locis in Pontificalibus celebrare, & ordines conferre liceat. *elem. archiep. vers. simili. de priuil. vt in d. canonibus non exemptio, sed quies monachorum spectetur.*

3. Ab his quæ legis diocesanae, non fit illatio ad iurisdictionem.

4. Nisi generaliter iurisdictione exprimitur.

5. Quibus verbis non datur exemptio?

6. Quibus datur?

Quare diligenter sunt inspicienda antiqua priuilegiarum diplomata. *c. porro X. de priuil. (nam certa verborum forma non est præscripta. c. si Papa. de priuil. in 6.)* an præter ea quæ legis diocesanae sunt contineant etiam ea, quæ pertinent ad legem iurisdictionis. nam ab alterutris non fit illatio. *d. c. dilectus.* & si aliqua exprimitur circa quæ concedatur libertas, vt g. quod excommunicari, suspendi aut interdicti non possint, & in signum huiusmodi libertatis subiungatur præstatio census, extra illa capitula non inferetur exemptio. *d. c. si Papa §. idē dicimus. de priuil. in 6.*

Vnde & decifum est in protectionem susceptos non censeri exemptos. *c. ex parte. 18. X. de priuil. nec receptos in filios. c. 1. in princ. de verb. signif. neque per narrationem libertatis. d. c. si Papa de priuil. in 6.* neque per prohibitionem inferendæ molestiæ. cum ea tantum ad legē diocesanam pertineat. *c. 1. X. de stat. monach. c. quam sit. 18. q. 2.* nec per census præstationem. *c. recepimus. ibid.* nisi in priuilegijs dicatur præstari ad iudicium perceptæ libertatis. *d. c. recepimus. §. inspicienda. d. c. si Papa. de priuil. in 6.*

Vbi latè referuntur verba, modicę concedendæ exemptionis. vt g. si dispositiuè dicatur ecclesiam fore exemptam, si iuris beati Petri existere; si ad ius & proprietatem Romanæ ecclesiæ; vel ad Romanam ecclesiam specialiter, aut sine medio, vel etiam simpliciter pertinere; si dispositiuè Papa ex-

primat quod ecclesiæ sit libera; seu quod potiatur Romanæ ecclesiæ libertate; vel quod in hoc prerogatiua gaudeat speciali; aut si dicat indefinitè quod ecclesiæ Romanæ annum censum soluat, ad perceptæ iudiciū libertatis, siue quod ipsam ecclesiam eximat ab Ordinarij potestate; insuper, ne audeat illic Episcopus cathedram collocare, aut imperandi, seu ordinationem quamuis leuissimam faciendi exercere aliquam potestatem: denique si aliqui recipiantur in proprios, & speciales subiectos, non item si in proprios & speciales filios. *d. c. si Papa. c. cum tempore. X. de arbitris. c. 2. §. nos igitur. X. de restitut. in integrum. c. cum olim. 12. c. ne aliqui. de priuil. in 6. in verb. à quorum cumque. vide Checkier de iurisdic. Ord. in exemp. p. 1. q. 9. vbi & plura profequitur; & speciatim n. c. censeri ecclesiæ à iurisdictione Ordinarij exceptam, si alicui concessa fuerit pleno iure. c. cum & planta. re. §. In ecclesijs. X. de priuil. sed & n. 9. restringi libertatem per illa verba; volumus autem quod in caritate priori cum suo Episcopo remaneat. arg. c. quanto. X. de cens. c. charitas. de penit. d. 2. vt non extendatur ad iura Episcopo specialiter competentia. & quest. 13. an exemptio concessa simpliciter, eximat vniuersaliter? & quest. 12. vt hodie exemptio non suffragetur obtenta post Concilium Lateranense sub Leone X. f. 10. ob adiectam clausulam irritantem, si fuerit concessa Ordinario non audito.*

Enimvero ne in monasterijs cathedram collocet Episcopus, aut ordinationem ibi faciat, statuerat Gregorius. *d. c. luminoso. 18. q. 2.* & quamquam glossa *ibid. in verb. ordination.* id exaudiat in exemptis; non tamen videtur ea mens fuisse Gregorij: qui idem in *c. cognouimus. ibidem* Episcopis in monasterijs tribuit iurisdictionem. cuius est etiam illud; *si sua unicuique Episcopo iurisdictione non seruetur, quid aliud agitur*

7. An his; ne ibi cathedra collocet, ne ordinationes faciat?

7. nisi

nisi ut per nos, per quos ecclesiasticus custodiri debet, ordo, confundatur? c. peruenit. 11. q. 1. sed quietem ibi spectauit Gregorius; ne cathedram in monasterijs collocaret Episcopus; ut ibi exerceat iudicia, inquit glossa, quibus quies monastica turbetur. quam exaggerat idem in d. c. quam sit. 18. q. 2. ob quam etiam Hieronymus in c. si cupis. 16. q. 1. monasteria magis rure, quam in urbibus indicat collocanda. & idem Gregorius d. c. luminoso missas publicas ibi fieri prohibet, ne in seruatorum Dei, inquit, recessibus, & in eorum receptaculis vlla popularis conuentus prebeatur occasio, vel mulierum fiat introitus. sed & glossa admittit in d. c. luminoso ordinatiorem Episcopi, saltem negligente Abbate. ex c. cum simus. 9. q. 3. ut ordo iurisdictionis exercenda, non autem necessariò inferatur exemptio. sicut totius orbis praxis habet, ut monasteria Benedictina non sint exempta, nisi specialia producant priuilegia: Quod contra tamen esse deberet, cum d. c. luminoso sit generale, & à D. Gregorio emissum imprimis eius ordinem spectare debeat. quamquam Bonifacius VIII. d. c. si Papa. vers. vel quod non audeat, de priuilegiis in 6. nunc ex huiusmodi verbis exemptionem induci declarat: & videtur respexisse ad d. c. luminoso, cum eadem verbareferat. sensum autem seu energiam mutasse secundum mutationem temporum: quibus iam inualuerat, non vsurpata antiquis, exemptio.

Igitur cum antiquissimum argueretur diploma ex quo exemptio prænderetur, rectè responsum est, inspiciendum illud esse diligenter. d. c. porro. c. recepimus. X. de priuilegiis, neque ex verbis ambiguis inferendam exemptionem; c. 1. in princ. de verb. signif. in 6. aduersus Ordinarium; cuius iurisdicatio est fauorabilis. d. c. peruenit. 11. q. 1. exemptio odiosa. Conc. Trid. s. 24. c. 11. Chockier de iurisdic. Ordinarij in

exemp. p. 1. q. 4. præsertim in Ordine Benedictino. cuius Regula c. 62. & 64. Ordinarium agnoscit, & ex ea deductum iuramentum quod olim etiam Cistercienses præstabant. c. ne Dei. X. de simon. & ex quo Ordine erat Gregorius, qui vnicuique Episcopo suam seruari voluit iurisdictionem d. c. peruenit. ut à Concilio Chalcedonensi excommunicantur monachi, qui Episcopo subesse nolunt. c. ipsam. 18. q. 2. ut aduersus huiusmodi exemptionem iam obrepentem ex eodem Ordine per Robertum reformato Bernardus ad Eugenium de consuetudine. lib. 3. c. 8. & seqq. valde inuehitur, nisi forte fundatio sit contraria. ob quam immunitatem monasterij Cluniacensis Petrus Venerabilis tuetur. epist. 21. l. 3. ad Cistercienses. eoque, quo antiquius est diploma, propiusque accedit ad tempora Gregorij, magis in dubio respondendum est pro Ordinario: & verba ambigua pro quiete, quam diximus, monastica sunt interpretanda; & libertate à lege diocesana; non iurisdictionis aut, si qua iurisdictionis iam exprimitur, restringenda ad expressa. d. c. 1. de verb. signif. in 6. d. c. si Papa. 1. idem diximus. nisi clausula quedam generalis subiungatur, super libertate ab omni iurisdictione, nam & hæc generaliter accipi potest. quamuis specialiter acceptæ iurisdictionis lex distinguatur à lege diocesana. d. c. dilectus. X. de off. ord. vide Cucchum Inst. maior. lib. 2. c. 6. n. 28. & seqq.

Atus etiam ab Ordinarijs, vel exemptis gesti, eodem modo sunt accipiendi, quo iuris interpretationem accipiant, quare quod Episcopus, qui publicauerat in monasterio sacramentum Confirmationis se collaturum, & cum eo peruenisset monitus à monachis, ad parochialem vicinam recesserit, ambiguum est; & accipiendum secundum causam d. c. luminoso: ut popularis illic conuentus,

3.
Antiqua
diplomata
vix perueniunt ad
exemptionem
& ambigua
contra illam
interpretanda.

tus, & faminarum vitaretur introitus. vt in administratione istius sacramenti solet esse frequentior conuentus popularis. quemadmodum de censu diximus; vt ambigua præstatio non capiat interpretationem pro exemptione: nisi adiecta sit causa, eam præstari ad iudicium perceptæ libertatis. *d. c. recipim. d. c. si Papa. c. constitutus. x. de religiof. dom.* adeoque simile est iudicium de alijs verbis a cibusque ambiguis. ita vt nec ad fundandam aliquam exemptionis quasi possessionem proficiant. vt videtur significare arrestum quod citat Choppin. *monast. l. 1. t. 2. n. 22. in fin.*

10.
Nisi præscriptio sit contraria.

Si tamen iam pridem verba ad exemptionis sensum accepta sint, & talia sint, vt causam saltem præscribendi præstare possint; & accesserit possessio quadragenaria, eo casu ad exemptionem inducendam proficiunt; atque sufficient. *c. auditis. c. cum olim. x. de præscript. c. cum olim. 14. x. de priuil. ita tamen vt probatione præscriptionis pendente secundum Ordinarium iudicetur. c. sunt persone. §. quod si tales priuilegio & præscriptione. de priuil. in 6. Vide etiam c. 2. in fin. & ibi glos. & DD. de rest. in integ. quamquam nuper Senatus supremus Mechliniensis pro Abbate Aman-dino contra Ordinariū iudicauit: sed possessio nimis erat diuturna.*

11.
Verbo immunitatis non concessa ex-
ceptio.

Secundum ea, quæ diximus, examinando diploma quod refert Chopin. *monast. lib. 1. t. 2. n. 19.* à S. Germano datum monasterio sui nominis, quasi eo emancipatū sit ab omni superiore, præterquam Romano Pontifice; dicendum est non videri ita rem se habere: sed immunitatem tantum concedi à lege diocesana. eoque vtitur verbo immunitatis: quod vacatione à muneribus, seu oneribus significat. *l. ult. D. de cens. rot. tit. D. de vac. mun. & de iure immunitat.* lex autem iurisdictionis eo nomine non reijcitur. *l. cui muneris. D. de*

muner. quia, vt subiungitur, magis ad honorem, quam ad munera pertinet, eoque D. Germanus sub fin. quidquid monasterio fuerit donatum, inquit, vt ad integrum habeat, volo, rogo, coniuuro: & præfatus erat Regem Childebertum fuisse illorum immunitatem, securitatem, ac sequestrationem ab omni civili negotio.

Nec obest inserta diplomati clausula, *sancimus vt nullus Metropolitani aut alius suffraganeus eius, causa alicuius ordinationis illud ingredi præsumat, nisi solummodo ab Abbate, iisdem loci vocatus venerit, ad sanctiuitatis ministerium celebrandum, aut ad ecclesias consecrandas, aut ad benedictiones clericorum, vel monachorum instituendas: quia hæc eadem ferè verba recitantur in d. c. luminoso. §. nec audeat. & d. c. dudum. §. hortamur. in verb. quatenus nullam deinceps in eis ob aliud, nisi hortandi tantummodo causa accedendi habeant licentiam, aut si fortè ad peragenda sacra missarum fuerint inuitati mysteria, quæ vtraque ec. sunt D. Gregorij: quem mox diximus Ordinem suum per illa non fecisse exemptionum. adde & finem in d. c. luminoso expressum exemptionem non spectare, nisi quoad legem diocesanam. quibus conformiter Paschalis II. literis, *quas recitat idem Chopin. monast. lib. 2. tit. 1. n. 4.* confirmans diploma D. Germani libertatem vocat ab eo collatam; vtique à iuribus lege diocesana Ordinario cõpetentibus: & subiunguntur quædam specialia à D. Germano non expressa: & in fin. ne quis ipsos interdiceret, excommunicare, vel ad Synodū vocare possit: qualia omnimodam exemptionem non inferunt. *d. c. 1. de verb. signif. in 6. & ideo refert Chopin. d. n. 19. ad marg. idem monasterium ab Alexandro IV. alias literas obtinuisse. verifimile est illum progressum esse ad plenam exemptionem. quæ iam tum inualuerat, quod pluribus alijs locis accidit: quorum antiqua priuilegia nondum illam**

12.
Nec prohibicione ingressus.

plenè tribuebant, vel intellectus priuilegiorum præscriptione prorogatus est. *iuxta d. §. quod si tales. c. cum olim. 14. X. de priuil.*

Sic monasterio A. à Martino I. concessum est priuilegium, quo vetatur Episcopus cathedram ibi collocare, aliisque plura agere, quæ supra expressa sunt: Paschalis II. dicit Martinum priuilegium libertatis contulisse: & nos, inquit, *sub tutela apostolica Sedis omnino liberum in gremio S. Romanae ecclesie excipimus.* vltima verba obscura sunt, an huiusmodi gremium faciat speciales filios, an subiectos, sed illa verba; *omnino liberum*, clariùs pro exemptione faciunt. *d. c. si papa.* dum verbum omnino significat absolutè, simpliciter, indistinctè. *Tuscus. V. Dicitio omnino. concl. 322.* vt libertas significari videatur quoad vtramque legem: diocesanam non tantum; sed & iurisdictionis. *vt in d. c. cum olim. X. de priuil.*

In Constituto, vt vocant D. Gregorij, quod refert Baron. in *Annalib. eccl. ad an. 601. ex actis Concilij*, & vbi vetantur inter cætera Episcopi cathedram collocare &c. *ad fin. Vniuersi*, Patres inquit, respondere; libertati monachorum congaudemus; & que nunc de his statuit *beatitudo vestra*, firmamus. ecce verbum libertatis: sed non vtrique plenæ; sed quoad hæc tantum quæ pertinent ad legem diocesanam. nam iurisdictioni detractum noluit Greg. *d. c. peruenit. c. 1. X. de stat. monach.* quod eiusdem Greg. 1. esse ibi asseritur *in Corpore iussu Greg. XIII. edito.* vbi hæc verba; *ne præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiæ monasterio inferatur.* disciplina ad iurisdictionem; alia ad legem diocesanam, quietemque pertinent: de quibus *in c. pro utilitate. 16. q. 1. in nullo diocesana lege ab Episcopis contingantur monasteria aliàs subdita. c. cum Vener. X. de relig. dom. & que supra citauimus.* quare & praxis, vt diximus, Bene-

dictinos in vim d. Constituti non agnouit exemptos: & perperam D. Bernardus inuectus fuisse *d. c. 8. & seqq. in exemptiones.* si eas D. Gregorius iam olim principio Ordinis tribuisset; quem & ipse sub reformatione profitebatur. tamen si aliqui ex eo Constituto arguant omnes monachos fuisse exemptos, sed vsu receptum illud non fuisse. quod nullam habet verisimilitudinem, cum Concilium vniuersos Patres dicat & congauios fuisse, & illud firmasse: & D. Bernardi inuectiua, vt rem nouam, oppugnat exemptionem; illiusque ratio, & dicendi modus tam est vehemens, quod cum reuerentia D. Gregorij non satis constitisset.

RESPONSVM. II.

Quæstiones Mendicantium quæ prohiberi possint ab Ordinarijs.

ADuersus prauos quætores diuersa Concilia providere voluerunt. *c. cum ex eo. X. de penit. & remis. c. abustonibus. eod. in clem.* sed malum remedia superauit. Concilium Trid. *s. 21. c. 9. s. 25. decreto de indulgent.* securiam mibi ad radicem, illos penitus abolendo, sed decretum huiusmodi non spectat ad Ordines mendicantes, qui, ne iuxta institutum suum mendicent, prohiberi non possunt. *Barbof. in Collect. DD. ad Conc. Trid. d. c. 9. post Eman. Sanchez, Rodrig.* ideoque nec prohibuit Concilium Trid. mendicitatem; sed concessit quidem Mendicantibus, quibusdam exceptis, *s. 25. de regular. c. 3.* vt bona immobilia possidere eis liceat. vbi paulò ante *c. 1. præcepit*, vt omnes ad Regulam, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant. quare nec tenentur petere licentiam mendicandi ab

Ordinarijs locorum: quippe iure concessam: quæque tacite admissa sit per erectionem monasterij; vt respondisse S. Congregationem ex *Aldan.* refert Barbofa in *Collect.*

DD. ad Conc. Trid. d. c. 9. n. 6. vide que diximus in Consult. can. de priuil. conf. 5. quod si porro extra

2. Extra dicecesim tamen exhibent superiorum licentiam.

3. Seu ubi non solent medicare, nec olim permisi sunt.

4. Nisi vitia quæstorum exercent.

5. Qui puniuntur non obstantibus priuilegijs.

locum monasterij eleemosinas quarant, nec ab Ordinario impediri possunt, sed tantum exhibere debent literas licentię suorum Superiorum. *Barbos. ibid. n. 5. post plures, & nominatim Plasct. in Prax. part. 2. c. 3. n. 47.* vbi is citat declarationem Interpretū: atque licentiam exigendā ad eleemosinas petendas pro monasterio extra dicecesim sito. bullam Pij V. per Greg. XIII. reuocatam esse ad terminos iuris communis ait Zerola. in *Prax. v. quæstores.* eoque, extra quam admitti sint, opus habere licentia, seu apostolica, seu dicecesani: *iuxta d. clem. abusio-nib.* cuius formam refert Barbofa *vbi sup. n. 2.* & conditiones Zerola *vbi sup.* & conuenit cum *d. c. cum ex co. d. clem. abusio-nib.* ideoque si Mendicantes vitia exercent quæstorum, Ordinarij possunt obistere. & quidem si scandala disseminentur in populum per prædicatores, à Conc. *Trid. ses. 5. c. 2.* committitur, vt prædicationem interdiciant. sed & Const. Greg. XV. *incip. inscrutabili. Non. feb. 1622.* vltius puniendi tribuit auctoritatem, sed & *d. clem. abusio-nib. §. fin.* Ordinarijs facit facultatem quæstores delinquentes, non obstantibus priuilegijs puniendi, sed cum *d. clem. agat de quæstoribus* propriè dictis, non mendicantibus ex instituto pro sua sustentatione; non videtur poenalis dispositio extra proprium casum extendenda. ideoque extra casum prohibita prædicationis, potius esse locus decreto Concilij *Trid. s. 15. de regular. c. 14.* vt regularis, qui extra monasterium scandalosè deliquerit, nisi à suo superiore seuerè punitus fuerit, intra tempus ab

Episcopo præfigendū, ab ipso puniri possit. *d. cons. inscrut. nisi eiusmodi mendicatio fuerit, vt quæstorum nomen tribuere ei possit; nam tunc locus erit d. §. fin.*

Cum itaque duo conuentus Mendicantium in oppido T. ritè essent admissi; iuxta Clementis VIII. constitutionem *inc. quodiam*

6. Vt quæstationes stationarias impediri possint.

23. Iulij 1603. de qua egimus in Iur. pont. nou. anal. de regular. n. 35. &

iam ante aliorum Ordinum Mendicantes alibi monasterium habentes, ibi stationarias conciones, &

quæstationes annuas habere soliti essent, ijque oppido isti nimis fierent graues, prouiso iam de duobus Mendicantiū conuentibus ibidem habitantibus, & in populo spiri-

ritualia seminantibus, quos equum est metere temporalia; ad requisitionem populi Ordinarius ve-

tuit, ne aliqui exteri conciones, & quæstationes impofterum ibidem haberent: constitutio quidè

Clementis admisiones nouorum conuentuum fieri iubet, sine præiudicio anteriorum; sed *illo in loco*, inquit, *prius existentium.* ideo-

que quod istius oppidi ciues, cum omnibus non sufficiant, tempora-

lia sua communicent operarijs in sua vinea laborantibus, iustum æquumque est: ne autem exteri

domesticorum præmia auferant; aut populum iniuste grauent; re-

ctè Ordinarius quæstationes externis interdicit: stationariasque conciones, ob id olim admissas si-

ne obligatione perpetuandi. vt diximus *sup. de paroch. resp. 4. &* si

cum scandalo pergant, ritè apud illorum superiorem instare potest,

vt seuerè corrigantur: idque nisi præstitum fuerit, ipse Ordinarius punire potest, extortasque eleemo-

sinas conuentibus illic laborantibus attribuire. *arg. d. c. 9. vers. quibus etiam eleemosinas. c. videntes. 12. q. 1. c. precepimus. ibid. c. nullis omnino. 17. q. 7. c. Episcopus. 12. q. 2. &* si in prædicatione excefferint, seu medicatio

in quæstatione, de qua in *d. clem.*

Z 3 abus.

abus. incidere, ipse etiam via regia punire, ut diximus. Secundum hæc quæ diximus, Ordo S. Trinitatis Redemptionis captiuorum habet priuilegium à Clemente VII. quo declarantur esse exempti à decreto Concilij Viennensis: tanquam viri religiosi: eoquæ nec censendi sunt aboliti per decretum Concilij *Trid.* s. 21. c. 9. quod dicit se insistere prioribus decretis Conciliorum, atque ita Ordo cum suo instituto, & priuilegijs, confirmatus est à diuersis Pontificibus hoc Concilium secutis. & tamen hi religiosi non pro suo tantum victu, & amictu; sed & pro captiuus quæstionem faciunt, ac stipem quærunt.

RESPONSVM. III.

De subiectione ordinaria parochorum regularium.

Apostolicum munus seu Episcopale potissimum elucet in prædicatione, ac functione pastoralis: adeoque subsidiariorum parochorum assumptione, & missione; & proinde missorum reuocatione. *eius qui populum regit*, inquit c. 1. X. de capell. monach. ex solius Episcopi arbitrio tam ordinatio, quam depositio, & totius vite pendeat conuersatio. consonat c. in Lateranensi. X. de præb. vbi Innocentius III. statuit, quatenus regulares in ecclesijs, quæ ad ipsos pleno iure non pertinent, iuxta eiusdem Concilij (Lateranensis) statuta, Episcopis instituendos presbyteros repræsentent, ut illis de plebis cura respondeant; ipsis verò pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem: institutos verò remouere non audeant, Episcopis inconscultis. consonat iterum c. vii. de capell. monach. in 6. c. cum plantare. §. in ecclesijs. X. de priuileg. 3. X. de off. vic.

Perperam credunt aliqui huiusmodi verbis, quæ & in priuilegijs eorum referuntur, facultatem talem concedi prælatis regularibus, ut ad eos solos spectet cura temporalium parochialium ecclesiarum, seu beneficiorum, quæ illis incorporata sunt. Siquidem ea verba, de temporalibus respondere, non eò pertinent, ut soluant regulas ecclesiasticæ discipline: sed iuris communis ea sunt, & vniuersalia in regularibus, & sæcularibus præsentatis. d. c. in Lateranensi. X. de præb. c. sane. & seqq. 16. q. 1. c. cum & plantare. §. in ecclesijs. X. de priuileg. vbi, nisi pleno iure concessæ sint illis ecclesiæ, institutio & destitutio, & cura plebis Episcopis tribuitur: & de excessu reprehenduntur secus attentantes: de temporalibus etiam ratio prælatis competens reddenda dicitur.

Quæ autem illa sit, non ibi refertur, sed plenius in gloss. in d. c. sane. in verb. temporalibus, vbi quæritur in quo debeat eis responderi de temporalibus? & ait, utique ut censum possint exigere: sed antiquitus impositum non augere, ut in c. prohibemus. X. de cens. idemque est in clem. vii. de supplend. negl. prælat. §. eadem. vbi iubentur Episcopi ne permittant etiam exemptos ecclesias, administrationes, beneficia applicare mensis suis: penitusque, inquit, nouis ne eis imponant, aut veteres augeant, siue quæ ipsi de nouo impositæ siue antea soluantur, eisdem regular. n. 46. in fin. & in Consult. can. de insti. cons. 1. ita ut hæc verba nihil ad hoc faciant, ut omnis cura & potestas in temporalibus ad prælatos regulares pertineat. cum præcitata iuris loca, quæ idem habent, etiam obtineant cum præsentati à regularibus sæculares instituuntur: & illi tamen votum paupertatis non habeant, & rationem reddere aliam non teneantur; quàm ut portionem suam, censumue prælati habeant.

Quare

1. Episcopale munus prædicationis, missio, institutio, destitutio parochorum.

2. Etiam regularium, qui qualiter Prælati respondeant de temporalibus?

6.
Episcopus
determi-
nat portio-
nem con-
gruam pa-
rochi.

Quare & iudicio Episcopi com-
petens instituto portio assignanda
est: *c. extripanda. x. de prab. etiam à*
regularibus: c. de monachis. x. cod.
& tanta, vt inde iura, inquit, Epif-
copalia possit persolvere; & congruam
sustentationem habere. ita vt non tan-
tum quæ sunt iurisdictionis, sed
etiam quæ legis diocesanae, in hu-
iusmodi temporalibus referuntur
Ordinarijs, quamuis reliqua vtili-
tas monasterijs cedat: & pastorat-
us monasterijs incorporati, non
minùs quam sæculares, iurisdic-
tionis ordinariæ maneant subie-
cti: quamuis monasteria ipsa sint
exempta. quare & sic incorporati
pastoratus ab omni memoria sol-
uunt iura cathedralica, charitati-
ua subsidia, aliaque quæ secula-
res.

7.
Quæ sine
eo minui
non potest.

Ideoque & Episcopis cura in-
cumbit, ne proventus olim per
congrua portione parochorum
relictis deperant, aut minuantur.
sicut in *c. 3. x. de off. vic. semel*
constituta portio minui vetatur:
vt & c. avaritia x. de prabend. lo-
quitur de regularibus.

8.
Nec pars
honorum
auferri.

Quare nec partem decimarum
aliorumue fructuum auferre, post
constitutam semel portionem con-
gruam, Prælati possunt. *d. clem.*
vn. quæ etiã distingui iubet vnio-
nes prælaturæ factas, ab ijs, quæ
factæ sunt monasterio, seu con-
uentui: vt & ex hoc sine inspicien-
dæ sint: nec vltior possessio à
Prælati est apprehendenda sine
scitu Ordinarij: quamuis vnio fa-
cta sit à Sede Apostolica. c. pasto-
ralis. x. de priuil. nisi, vt hodie solet,
isti decreto in literis derogetur.

9.
Nec cura
animarum
periclite-

Quæ summam etiam habent
rationem. ne Prælati denudent
pastoratus, & eos nimis attenua-
tos nulli idonei postea velint ac-
ceptare, & sic iacturam, aut peri-
culum patiatur cura animarum.
vide quæ diximus in Consult. can. de
Instit. conf. 1. cum ergo cura ani-
marum omnimodo Episcopis de-
mandetur; non potest non cen-

ri ad eorum cognitionem pertine-
re, quidquid ad illam necessarium
est; *c. præterea. x. de off. deleg. l. 2. D.*
De iurisd. omn. iud. adeoque cata-
logus & specificatio bonorum per
eos exigipotest à regularibus, fi-
cut à sæcularibus: vt in archiuis
Episcopalibus conferuetur, ad iur-
is possessionisque parochialis pro-
bationem: si quando necessitas
eam producendi contigerit. vt
iam olim edi catalogus à parochis
etiã regularibus solet. & indistin-
ctè decretum est à Synodo pro-
vinciali Mechlin. 1608. m. 17. c. 2.
à Paulo V. probata & seruari iussa.

10.
Inspicere
bona, &
catalogum
exigere
Episcopus
potest.

Animaduertendum etiam est
in priuilegio Clementis V. Præ-
monstratensibus concesso statui,
vt in pastoratibus quatuor vel tres
ponantur; aut, vt canones habent,
saltem duo. quippe regula-
res soli in illis constitui prohiben-
tur. *c. 3. & 4. x. de cappell. monach.*
& tamen videmus multis in locis
vnos & solitarios esse. verisimi-
le tamen est tempore veterum
vnionum, cum canones strictius
obseruarentur, pingues satis fuif-
se pastoratus, vt ex illis duo reli-
giosi alerentur: & proventus di-
lapsos esse ad monasteria, relicta
portione vnici sacerdotis.

11.
Ne solita-
rij in paro-
chis regu-
lares esse
permittantur.

Et quamuis in aliquibus locis
duo ponantur, tamen id fit quasi
per modum gratuita liberalitatis:
& ideo pro alendis huiusmodi
subsidiarijs adiunguntur etiã pro-
uentus capellaniarum, quamuis
secularium, & ab alijs fundata-
rum.

Quæ verisimilitudo augetur ex
eo, quod in aliquibus diplomati-
bus huiusmodi incorporationum
v. g. vbi incorporantur simul &
personatus & pastoratus eiusdem
ecclesiæ, adiecta reperitur condi-
tio, vt pro singulis ponantur sin-
guli vicarij: quod tamen nec vbi-
que factum fuit, nec impræsenti-
arum fit, saltem non ponuntur
vt tales, neque sub eo nomine ab
Episcopo approbantur: vt exigit

Concilium *Trid.* f. 6. c. 2. f. 7. c. 7. f. 23. c. 1.

12. Inspecienda cura, & vita curatorum per Ordinarium, & corrigenda.

Considerandum est insuper, vt Bulla Clementis V. parochos regulares iubet praelatis respondere de temporalibus: ita & de Ordinis obseruantia, seu regularibus institutis, quæ sunt cum cura plebis compatible: non ait de omni ecclesiastica disciplina, extra curam animarum: pertinet ergo etiam ad Ordinarium inspectio vitæ parochi regularis; quoad communia crimina: excessuum contra Ordinis obseruantias, seu culparum regularium praelato regulari emendatione relicta. *dignum est*, inquit c. recolentis, X. de statu regul. vt qui *similiter cum alijs vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus disciplinam. vide qua diximus in lur. pont. nou. anal. de priuil. n. 3. & 4. de apostat. n. 10.*

Non enim rectè curam gerere, oues pascere, fidem prædicare dicetur; si verbo vitæ æternæ prædicet fidem operibus mortuam: si quod verbis ædificat, operibus destruat: si pactum venenatis vitiorum suorum exemplis inficiat: si curam lupi arcendi non tantum negligat; sed ipse lupus fiat, exempla prauitatis præbeat.

Hæc quo minus Episcopis curare, remediumque adferre, ne populi salus capiat detrimentum, liceat; videri non potest esse intentio priuilegia concedentium, prohibere. cum non tantum legamus in c. quoniam, X. de priuil. datum monachis priuilegium, ne synodari, aut excommunicari possint, tantum intelligi de ijs, qui in monasterio resident; aut in ecclesijs pleno iure ad monasterium spectantibus: & exemptos, qui ponuntur in loco non exempto, quamdiu ibi sunt, subdi Ordinario: c. 1. §. *fin. de priuileg. in 6.* sed etiam Concilium *Trid.* f. 21. c. 6. indistincte in parochos turpiter viuentes tribuat Ordinario potestatem, non obstante appellatione, aut exemptione, amouendi: & gene-

13. Juxta Concilium *Trid.*

ralius f. 6. c. 3. in regulares foris degentes: d. §. fin. in exemptos degentes in prioratu non exempto.

Nec restringenda est e autoritas ad casum c. 11. f. 25. de regul. quod loquitur de parochis ecclesiæ parochialis, quæ simul conuentualis est. sicut in d. c. quoniam. 21. X. de priuil. priuilegium quod diximus restringitur ad monasterium aut ecclesias vtroque iure sibi subiectas, seu pleno iure, vt loquitur c. 3. §. in ecclesijs ead. de qua diximus vbi supra de instit. con. 1. Neque refragatur etiam cap. 8. f. 21. *Conc. Trid.* sed illud loquitur de beneficijs commendatis; & ip-sis etiam regularibus conuentibus per Episcopos, vt delegatos, reformandis, de quibus hic non agitur. vt modus d. c. 8. præscriptus non quadret casibus d. c. 3. f. 6. & c. 6. f. 21. *Trid.*

Accedit quod in priuilegio Iulij II. narretur solere Præmonstratenses in Institutione pastoralis promittere seruare mandata Ordinariorum; quod non reprehendit: sed quod inde argumentantur se ab obedientia Prælatorum fieri exemptos. retineri ergo vult subiectionem regularem, non excludi aliam. & si quid amplius alijs diplomatibus fuerit concessum, nec in antiquis quidem hic curijs ecclesiasticis videtur receptum: & quatenus vilo modo mouit iurisdictionem Ordinario per Concilium *Trid.* tributam; censetur reuocatum per Pij IV. constitutionem eiusdem Concilij confirmatoriam, priuilegiorumque contrariorum derogatoriam, vt quauis monachus à praelato regulari non eximatur; tamen nec Episcopi iudicium declinet: non tantum in ijs, quæ spectant curam animarum; sed neque in ijs quæ respectant communem vitam, extra obseruantias regulares. d. c. 1. X. de capell. monach. d. c. 3. f. 6. d. c. 6. f. 21. *Trid.* d. c. 1. §. *fin. de priuil. in 6.*

Ex

Ex his etiam sequitur, vt quamuis multa pecuniaria monasterijs imponi non debeant, secundum ea quae ex Gratiano recitauimus *supra b. t. resp. 1. n. 2.* parochi tamen regulares, secundum rationem d. c. recolentes, pecunia multari possunt, quae pijs causis applicetur. cum eam rationem magis quam censurarum probet Concilium Trid. f. 25. c. 3. cum illi beneficiorum administrationem habeant. & sic non monasterio quicquam auferri, sed vt summum illos cogi parcius paulo viuere, culinam subtrahere, quod in expiationem pia causa detur, censendum sit.

15. Nec tamen aufertur debita praelatis reg. & speciatim res uocandi parochos regulares ex vntis sibi ecclesijs,

Hac de stabilenda auctoritate Ordinariorum, porro, vt generatim dicitur, quod vna iurisdictio non debet aliam impedire, sed iuuare; ita & hic vsu venit, vt Episcopus institutis regularibus non obstat: quae proprietarium religiosum respuunt non tantum; *c. cum ad monasterium in fin. X. de stat. monach.* sed nec alicui, inquit idem *c. committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda tanquam in sua sibi vna elocetur, sed cum oportuerit amoueri, sine contradictione qualibet reuocetur.* administratio ergo regularis beneficii a superiori regulari potest reuocari. sic etiam clem. *vn. de supplend. negl. praelat. administratores*, inquit, *huiusmodi liberè possint ad claustrum, cum oportuerit, reuocari.* vbi illud verbum oportuerit, non necessitate, sed boni superioris arbitrium, ac honestate potius, quam causam omnino legitimam significare rectè ait Sanches *tom. 2. oper. moral. lib. 7. c. 29. n. 110.* quippe verbum illud, *liberè, facit; vt causa non desideretur: alioquin non esset libertas.* in hanc sententiam citat Sanches omnino multos. Et speciatim pro Ordine Praemonstratensi VVamesius *de regular. conf. 456. n. 23. 465. per tot.* afruit regularibus superioribus reuocandi potestatem, etiam in curatis regularibus. cum in huiusmodi vntis religiosi instar vi-

cariorum sint. vt & in bulla Gregorij XIII. *inc. quam grata. 24. Maij 1578.* in hoc Ordine parochialia beneficia monasterijs sic vnita, parochiales vicariae vocantur. & in *Synodo diocesana Mechlin. 1609. tit. 22. c. 4. & Gandauensi 1613. tit. 22. c. 9.* singulatim declaratur, religiosum promotum ad beneficium curatum, monasterio suo non vnitum seu subiectum, inuitum & sine dioecetani consensu domum reuocari, & pastoratu priuari non posse; nisi praelatus contrario legitimo privilegio fulciatur. à contrario ergo sensu, remoueri potest ab vnito; aut si quod privilegium sit contrarium. vnitum enim semper manet regulate, ac proinde manuale. ac sic deputatio, praesentatio, & institutio secundum subiectam materiam fieri videntur Riccio *in prax. resol. 334. n. 1. & 2. vid. quae diximus de Inst. d. consult. 1.*

Quod porro attinet ad privilegia, citatur constitutio Benedicti XII. *in cons. can. regular. tit. de obitinent. à Sede Apostol. quae eadem inseritur constitutionibus monachorum nigroum c. 32.* insuper quoad Praemonstratenses Honorij III. Nicolai IV. Joannis XXIII. Sixti IV. Iulij II. per quas Praelatis liceat regulares suos à parochialibus vntis reuocare, & Episcopi debeant in amotorum locum surrogatos, si idonei reperiantur, instituire. quae eadem renouata sunt per Gregorium XIII. *bullae incip. Romanus. an. 1572. & bullae incip. quam grata. 1578.* & hic insuper allegatur decretum Guidonis Episcopi Cameracensis, super huiusmodi reuocandi facultate ab annis trecentis editum. denique & formula reformationis Ordinibus Imperij per Carolum V. proposita, & in Synodo Cameracensi 1550. exhibita, ac satis approbata, vt pote simul impressa. in qua inter caetera proponitur, vt monachi ad curam animarum missi nihilominus maneat sub Praelatorum suorum

16. Privilegia per quae liceat praelatis parochis reuocare.

suorum obedientia, qui eos corrigere, & reuocare possint.

Vt & alia forma reformationis Statibus ecclesiasticis per eundem Carolum V. Imperatorem Augustæ proposita an. 1548. *cap. de monach. de religiosis ad curam animarum missis.* de Statuum illorum numero, & etiam Episcopus Leodiensis: qui eodem an. celebrata Leodij Synodo, id cum prælatis suscepit.

17. Non reuocata, quin & ipsi liceat per Trid. dummodo & Ordinario sua constet auctoritas.

Hæc priuilegia, quatenus iurisdictionem Ordinario à Concilio Trid. tributam non minuunt, reuocata non sunt: imò in casu c. 11. f. 25. *de regul. Conc. Trid.* conformiter stabilita: quatenus autem eum casum excedunt, & spectare possunt ad c. 6. f. 21. c. 3. f. 6. esto, sint per illud restricta, ne excludi possit Ordinarius, vt diximus: non tamen reuocata sunt, quatenus cumulatiuè debita etiam prælatis regularibus competat auctoritas.

18. In concursu si præualeat decretum Ordinarij.

Sed in concursu, in ijs, quæ sub vtriusque cognitione cadunt, meritò erit præuentioni locus: in alijs quisque suo fungetur munere, non cadunt sub cognitionem Ordinarij, propter exemptionem Ordinis, culpæ commissæ aduersus obseruantias regulares: non cadunt sub cognitionem prælatorum regularium illa crimina, quæ degradationem similesque pœnas exigunt, quæ excedunt economicam regularium potestatem: qui auferre non possunt Ordinum honorem, quem dare non possunt, quæ eadem ratio facit, vt in rigore terminorum destituere non possint, quos nequeunt instituire: titulum spiritualem, & curam animarum auferre; quem nequeunt conferre: exceptis ecclesijs vtroque iure sibi subiectis, vt supra initio proposuimus, tamen si per viam reuocationis, & obligationem obedientiæ votiue; dum huic dicitur, *vade; & vadit; huic, veni; & venit;* subtrahitur persona

19. In quibus locus non sit præuentioni?

exercitio demandatæ administrationis parochialis: quasi nomine monasterij habitæ, & per euentum conditionalis reuocationis reuolutæ.

Huiusmodi reuocatio, si prælato regulari fiat seruato iuris & constitutionum regularium ordine, in parochialibus vnitis; non videtur congruere Ordinario, vt iurisdictionis regularis cursum impediatur. cum & parochus secularis illo inuito possit ad monasterium transire. *c. dua sunt. 19. q. 2. & dummodo condignè puniatur delinquens arg. à maiori c. 14. f. 25. de regular. Conc. Trid.* vbi etiam in monasterio degens, si extra illud delinquat, certior reddi debet Episcopus de condigna punitione; vel, etiam *ex constitutione Gregorij XV. in c. inscrutabili* post monitionem, & tempus Concilij lapsum, ipse punit, sed si inordinate procedatur, non tantum cum parochi regularis, sed cum totius Ordinis clericali dedecore; meritò impediatur populi sui scandalum Ordinarius.

Sed qua via? ipsi regulares sustinent adeundos superiores Ordinis; secundum illius constitutiones vsque ad S. Pontificem inclusiue, non alios: ne quidem Nuntium; minus Ordinarium, at reuocari dicemus, quamuis ipsi regulares suas constitutiones seruare teneantur, nec extra Ordinem litigare, alios tamen illis non obstringi, adeoque non tantum Ordinarium, eiusque ministros reuocari posse habere ad Nuntium, qui etiam in litigijs exemptorum iurisdictionem exerceat, sed etiam ipsum populum parochialem, consanguineos, aliosque quorum interest, parochum clerumque non indebitè infamari.

Quinimo ipse met Ordinarius mandare potest parochi, sub excommunicatione, ne ecclesiam parochialem, curamque populi ei ab ipso demandatam deserat, *intra c. ad-*

monet. X. de reuoc. & in hoc concursu tenetur parochus regularis maiori potestati obedire. c. qui resistit. 11. q. 3. reuerenter tamen apud Prælaturam regularem se excusando.

Neque porro ipse Episcopus pro exercitio functionis suæ Episcopalis, & in quo Spiritus eum posuit regere ecclesiam Dei, Act. 20. debet ire litigatum apud superiores regulares: sed præualeat hierarchica ipsius in ecclesia potestas œcumenica regularium auctoritati. vt publici magistratus præceptum, iussui parentis, aut domini. d. c. qui resistit.

24. Cedit œconomica reg. potestas Episcopali.

25. Vt nisi publico priuilegio auctoritas.

26. Episcopus de causa cognoscit an locus sit priuilegiatus quod iuri publico deroget.

27. In remotio ne hac an leges publicæ tribuere sint obseruanda, an regulares, quæ in administratione

inquit, ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque seruandum: quæ, cum causa requirit, facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri. de regularibus ibi administrationibus agit, de quibus d. c. cum ad monasterium d. clem. 2m. de supplend. negl. pralut. c. 2. f. 25. de regular. Conc. Trid. sub quibus an parochialis administratio comprehendenda sit? merito dubitetur, & quidē, quantisper reuocatio manet in terminis regularibus, rectè comprehendimus, sed cum tractatur, vt functio publica, tum de publica parochi clerique infamia, populique scâculo auerruncando, merito publica cognitio exigitur, publicus ordinariusque Iudex, non regularis; publicus iuris ordo, non œconomicus atque monasticus. adeoque cum hæc incurrun, censenda est causa cognitio. nem Episcopalem exigere: monastica non esse contenta: in hac locum esse priuilegijs: in illa, legibus publicis: ad has spectare functionem, institutionem, destitutionem pastorem; ad illa, personam voto adstrictam: adeoque, utriusque tribuendo quod suum est, iustitiam impleri.

tionibus regularibus?

Quemadmodum in l. 4. D. de colleg. illicit. ita permittuntur seruari statuta collegiorum licitorum, dummodo ne quid ex lege publica corrumpant. non ergo eiusmodi constitutiones proderunt ad enervandas leges publicas, & regimen publicum ecclesiæ: nisi quatenus disertè ipsi priuilegijs expressum sit. quo tunc casu obtinebit c. porro X. de priuileg. in verbis, inspice, & secundum quod innueris, ita obserues. adeoque ab Ordinario & priuilegium inspiciendum, & causa cognoscenda est; an secundum illud ritè & rectè procedi inueniat; & priuilegio locum esse, sicut & prælatus, à quo monachus vult ad aliud monasterium transire, cognoscit de spiritu transeuntis; & an locus sit facultati transeundi. c. licet. X. de regular. neque aliter tenetur Episcopus à iure publico sui regiminis discedere. & vt in d. c. licet si transire volens non acquiescit Prælato, ad iudicium Superioris illius prouocare debet; ita & hic ad Superiorem Ordinarij res deferenda est.

Nihilominus, quia ibi salus, vbi multa consilia, non inconsultè fecerint Ordinarij & regulares Prælati, quando de parochio regulari amouendo, destituendo ex delicto agendum est; si deliberationes suas communicauerint: imò communi consilio processerint. ad exemplum eorum, quæ statuit Concilium Trid. s. 25. c. 6. in Episcopo & Capitulis Cathedralibus, & maioribus.

RESPONSVM. IV.

De arresto sub religioso facto.

Perperam in ius vocati sunt superiores religiosi, qui administrationi

1. Perperam superiores etantur quorum licentia executionem vltimae voluntatis illi curavit.

2. Iustus hic aut praepositio non est vt in re propria.

3. Adus sumendus modo quo licitus est.

4. Religiosus sine licentia suscipere executionem non potest.

5. Quae ob quam causam concedenda?

6. Iustus extra permittit nos non obligat.

7. Iustus hic est testatoris non superiorum respectu creditorum.

strationi bonorum defuncti fratris sui se immiscuit, quasi ex eorum praepositione, iussu, mandatoque. *ex tit. D. de exercit. de insti. act. Quod iussu* (cui rati habitio comparatur. l. 1. §. 2. D. quod iussu) non enim id actum est, vt religiosus ille iuberetur eiusmodi negotia tractare, tanquam superiorum suorum. neque enim ad illos pertinebant, vt in d. titulus : sed aliena erant. & culpa non caret, qui rei alienae se immiscet. & actus intelligendus est eo modo esse gestus, quo est licitus. *l. merito. D. pro socio.*

Igitur defunctus religiosi frater in vltimo elogio curam rerum suarum, seu quandam superintendentiam, sub certo modo, religio commendauerat : suscipere hanc non poterat, nisi, inquit clem. *vn. de testam. a superiore suo petita, & obiecta licentia.* ad hanc ergo pertinet, quod egerunt superiores, quam antequam concedant, inquirere debent, an aliter res expediri possit, an pietas exigat religiosi operam, literae sic habent, *negotia quadam maximi momenti, summae charitatis, atque extremae serue necessitatis relicta fratri germani &c. facultatem concedimus &c. modo & modis, quae bonum deceant religiosum, nostrumque institutum &c.* adeo vt et si iustum hic diceremus ; extra hoc praescriptum iubentes non obligaret. conditio enim iussus, seu praepositionis seruanda est. *l. sed si pupillus §. conditio. §. de quo palam. l. §. non tamen l. 16. l. 7. §. fin. l. fin. §. fin. D. de inst. act.* Certam enim haec legem dat contrahentibus. *l. 1. §. i. iur. D. de exercit. act.*

Est insuper hoc iustum primordiallyter testatoris ; licentia autem superiorum illius accessoria est, & naturam sequitur sui principalis. ideoque quamuis superior religioso iuberet ; eiusmodi iustus in religioso operaretur quidem obligationem obedientiae ; ad creditores autem nihil pertinet, quibuscum nihil ille egerit. & sic lex

1. D. quod iussu, ita explicat ; quod volens cum Stichio seruo meo negotium gere, periculo meo : nihil hic simile inter superiores & creditores propositum narratur.

Arguitur religiosus quod arrestum mobilibus defuncti, auctoritate Iudicis militaris iniectum, violauerit ; eoque teneatur sicut qui arrestum violat : quod carceris fractioni comparant. *Pecq. de iur. sist. c. 28. De eo qui arrestum violat.* & mobilia, quorum etiam conseruationem susceperat, in monasterium intulerit

Ait ipse religiosus, arresti praecipuum sibi religioso exemptio a Iudice incompetente esse factum, adeoque nullum, nec obligatorium : & eius quod nullum est, nullam esse violationem : non entis nullas esse qualitates. verum d. clem. *vn. de testam.* in testamentaria executione exemptionem tollit, fraudem, & negligentiam correctioni loci Ordinarii subijcit. sed vtique ecclesiastici. sed hic arrestum est rebus ipsis defuncti militaris iniectum. *vt constat ex acta Iudicis militaris 27. oct. 1641.* ea est praescripta religioso, ab eoque in qualitate executoris seruari promissa, *ex relatione graphiarum 30. oct. 1641.* addunt apparatus in fundo, seu ipsa domo mortuaria arrestum a se mobilibus esse iniectum.

Itaque arrestum hoc reale est, iniectum rei isti Iudici subiectae, proinde recte illud seruare promissum religiosus. dum nemini illud violare licet. *arg. tit. ne quis eum qui in ius vocabitur, viximat. & de re per quem factum erit quo minus qui iudicio sistat. & qua plura habet Perquis de iur. sist. c. 33. De his qui arrestatos eximunt, aut in praesidium creditorum occultant.* vbi ex *l. fin. C. de oper. libert. in verb. eum qui alienam libertatem occultat, loco ipsius ad operum praestacionem teneri : & l. fin. C. de seru. fugis. in verb. non solum eum restituere, sed etiam duodecim libras argenti*

argenti pana nomine &c. l. 3. C. de assessor. assertit ex sola occultatione in debitorum locum succedere, & ad indemnitate, & pœnas teneri, vteos, per quos factum erit, quo minus arrestum effectum habeat. ex l. quoties. C. de exact. tribut. lib. 10. l. si per alium. §. fin. D. ne quis eum, qui l. 1. §. 1. D. de eo per quem factum erit. l. & eleganter. §. idem labeo. D. de dol. mal.

12. Ad indemnitate.

13. Siquis dolus sit quo creditor fallatur.

Quin & ex dolo malo quem similiter teneri latè docet idem Pecquius n. 2. si quid actum erit, quo creditor fallatur, vt si quis equos commodauerit vt debitor fugiat, & arrestum anteuertat; & similia, quanto minus excusabitur hic religiosus, qui arrestum acceptauit, seruareque promisit, si superuenienti alteri executori non tantum arrestum non iudicauit; sed ad mobilia in conuentum transferenda iuuat? debuit superuenienti executori non tantum ipsi indicare, sed & ipsis creditoribus, aut Iudici se curam deponere, executori cedere, alioquin negligentia nomine tenetur. sicut depositarius, mandatarius, procurator denuntiare se imposterum custodiam, aut diligentiam prestare nolle. l. si mandauero. 22. §. fin. D. mandati.

14. Vt si non renunciet patri seu iudici se curam deponere, coque res arrestate auferuntur.

15. Punitur religiosus executor.

16. Monasterium non tenetur, nisi ex verso in rem illius.

Enimvero si quid per dolum, fraudem, negligentiam religiosi executoris est gestum perperam; quos, inquit d. clem. vn. de testam. deliquisse repererint Ordinarij, in aliorum exemplum pana debita, quocumque non obstante privilegio, puniant, pœna, inquit: non enim ob delictum monachi tenetur monasterium, nisi quantum forte in rem versum sit. ex titulo. D. de in rem verso. neque ex ciuili contractu, quia monachus executor defuncti procurator seu mandatarius est: is eum rei suae preposuit: superiores Ordinis permittunt, iubentue, si ex pietate eis videtur, mandatum defuncti exequi, eum in sua executione ille repræsentat; non Ordinis su-

periores: non hos ergo, sed defunctum obligat: aut sese ex culpa, seu delicto. nec enim præiudicare monasterio potest: vt nec seruus domino. latè Euerardus in loc. legal. à seruo ad monach. n. 30. & segg. quo modo etiam licentia superioris requiritur per canones, vt monachus testimonium dicat: si tamen testando damnum dederit, peierauerit, puniri potest monachus: pœna suum authorem tenet: non autem monasterium. Superiores ergo hic absoluedi sunt: religiosus puniendus, quatenus male est versatus; & ad indemnitate procurandam tenetur, si quo modo potest.

RESPONSVM. V.

De Minoritarum privilegij quoad sepulturas.

Multa sunt priuilegia Ordinibus mendicantibus concessa quoad sepulturas. inter partes conuenit seruanda esse super his pacta, conuentiones, & concordata, si qua olim interuenerint. quod & Leo X. in Concilio vlt. Lateranensi decreuit & iam antè Bonifacius VIII. in c. vlt. de pact. in 6. porro non inueniuntur quidem concordata aliqua sub eo nomine hic olim conuenta, vt etiam in scripturis partium dicitur; sed tamen in rescripto Sixti IV. dato 7. id. maij 1572. quo permisit Minoritis in oppido H. conuentum institui, disertè adijcitur, vt fiat sine præiudicio cuiuscumque; & iure parochialis ecclesie; & cuiuslibet aliterius in omnibus semper salvo. rescriptum illud dirigitur ad Officialem Cameracensem tunc Ordinariu: ei que executio delegatur: illius si literæ executoriæ exhiberentur, verisimiliter receperetur, quid cum parcho actum, transactumque esset, super eodem iure parochiali conseruando, idque pro-

1. Super his pacta, conuentiones, concordata seruanda.

2. Quæ si in terminis verborum non extant vnde eliciantur?

A a concor-

concordato hic habendum esset.
 Sed eas literas dum non lubet
 exhibere, aut non extant, facta
 post secuta, que fuerit vel partium
 conuentio, vel parochi consensus,
 vel mens delegati exequentis, pro-
 bare possunt. *L. sed iulianus. §. pro-
 inde. ibi, intelligendumque ab initio sic
 accepisse. D. ad Maced. l. si seruus plu-
 rimum. §. vlt. D. de leg. 1. Menoch. de
 presump. l. 6. p. 35. n. 23. Et seqq. ubi
 plura citat.*

3.
 Immemo-
 riali con-
 suetudine
 imprimis,
 actis antè
 & post se-
 cutis.

Igitur ex computibus antiquis-
 simis, qui reperuntur, constat
 per annos circiter 80. apud eos-
 dem Minoritas potuisse eligi se-
 pulchram: sed nihilominus vel ante
 vel post officium solere fieri in
 ecclesia parochiali; illique, & mi-
 nistris iura consueta persolui: qui-
 bus conformia esse presumuntur
 anteriora tempora: quorum com-
 putus non extant. *Menoch. de pres.
 l. 1. q. 24. n. 44.* adeoque à princi-
 pio ita fuisse vlt. seruatum. *d. §. pro-
 inde, vt immemorialis huiusmodi
 consuetudo non tantum habeat
 vim privilegij, sed etiam pacti:
 imò pacto fortior sit. Menoch. pres.
 l. 3. pres. 131. n. 43. 44. post Bald.
 Crauetz, Oldrad. Signorol. &c.* ex hac
 ergo consuetudine inferendum
 est, eam fuisse partium conuen-
 tionem, mentem parochi consen-
 tientis, sensum delegati exequen-
 tis; adeoque hic locum esse decre-
 to Leonis X. & Bonifacij VIII. *in
 d. c. vlt. & quamvis idem Sixtus
 IV. postea scilicet an. 1486. alijs-
 que Pontifices diuersa concesserint
 privilegia, etiam derogatoria
 clementinæ dudum de sepult.
 qua saluam omnino esse vult por-
 tionem parochialem, nulla tamen
 censentur derogare pactis, con-
 uentis, & concordatis, nisi expres-
 se de illis faciant mentionem. c. ex
 multiplici. X. de decim.*

4.
 Pactis non
 derogatur:
 licet con-
 suetudini.

Quamuis etiam, olim idem Boni-
 facius expressè abrogauerat pa-
 cta, & consuetudines; in constitu-
 tione sua supra cathedram in extrava-
 g. *commun. de sepultur.* tamen Benedi-

ctus XI. Bonifacianam abrogane-
 rat: & rursus Clemens V. in d. c.
dudum Benedicinan: tamen ite-
 rum & aduersus hanc clementi-
 nam Leo X. in *ultimo Concilio La-
 teranenſi* statuit, pacta & conuenta
 esse seruanda. quod admittunt
 Minoritæ, vt diximus.

Igitur exhibitum quidem pri-
 uilegium Sixti IV. an. 1486. de-
 rogat consuetudinibus quibus-
 cumque contrarijs, sed non pa-
 ctis, vt neque immemorales con-
 suetudines, qualis hic asseritur,
 abrogatæ censentur communi
 verbo *consuetudines*, nisi & imme-
 morialis expressa sit. *Gasius de
 benef. p. 3. c. 2. n. 190. ubi plures
 citat, vt hic non est.*

Confirmat idem Sixtus om-
 nium præcedentium Pontificum
 privilegia, ipſius bulla, que inde
mare magnum dicitur, inserta. per
 qua etiam quartæ parochiali, à d.
 clem. dudum stabilitæ, videtur
 derogari: & Nicolaus V. per con-
 cessionem Carmelitæ factam, apud
*Rodrig. tom. 1. q. 39. art. 2. disertè de-
 rogat d. clementinæ.* (cum hic est
 alijs mendicantibus communica-
 tio privilegiorum) quibus etiam
 successit confirmatio Pij V. Greg.
 XIII. Sixti V. Clementis VIII. &
 Pauli V. super qua etiam hic ac-
 cessit placitum Archiducum 21. Febr.
 1613. ad instantiam Confes-
 sarij sui, Commissarij generalis
 Minoritarum.

Verum Pij V. confirmatio per
 Gregorium XIII. reducta est ad
 terminos Concilij Trid. & subse-
 cuti Pontifices deinceps hanc
 clausulam, *quatenus privilegia decre-
 tis Concilij Trid. non aduersentur,* con-
 firmationi suæ adiecerunt.

Illud ergo c. 25. c. 13. decernit,
 quibuscumque in locis, tam ante annos decem
 quadraginta, Quartæ, qua fuerat
 dicitur, cathedrali aut parochiali ec-
 clesie solita esset persolui, ac postea fue-
 rit ex quocumque privilegio, alijs mo-
 nasterys, hospitalibus aut quibuscum-
 que locis pjs. concessa, eadem post hæc
 inuigra

integritate, & eadem portione, qua antea solebat, cathedrali, seu parochiali ecclesie perfoluatur: non obstantibus concessionibus gratis privilegij, etiam maris magno nuncupatis, aut alijs quibuscumque, quem locum quidem Pius V. bulla incip. *et si Mendicantium* an. 1567. interpretatus est loqui tantum de monasterijs ante annos quadraginta ante tempus d. canonis fundatis, non vero de post fundatis: quod in illis nondum existentibus non poterat esse consuetudo, de qua in d. c. 13. verum d. c. 13. quamvis antiquum hoc sit monasterium, non spectat ad casum nostrum, neque enim vltimam exacta hic aut soluta est à Minoritis parochia quarta funeralis, vt fatentur, sed simpliciter ipse parochus officia in parochia præstitit, & parochialis ecclesia, & ministri iura sua consueta receperunt plusquam à 40. annis. vt ipsi fatentur, & vt pastor probat ex vultis libris, circiter ab annis 80.

Et licet dixerimus ad casum nostrum non spectare d. c. 13. f. 25. Conc. Trid. & manifestet tamen Concilium suam intentionem pro quarta funerali parochis seruanda: vt dum abrogat concessionem infra 40. tunc annos contrà factas, multò minus laudet imposterum faciendas: tamen dici non potest quoad præsentem casum illa privilegia contrariari Concilio Tridentino; cum in alio casu loquantur.

8. Privilegia in casu immemoriali vltimo contrario enervata.

Quamvis igitur ex privilegio Ioannis XXI. Prædicatoribus concessio, & Minoritis communicato, nec ab ipsis religiosis, nec ab hæredibus, nec à testamentorum executoribus quidquã possit exigi, neque illi ex d. bulla Sixti IV. an. 1486. cogi, vt corpora defunctorum ad parochiales ecclesias deferantur: & cum illis, vel sine illis, ibidem celebrentur diuina, ante vel post sepulturam: atque, extra causam quartæ funeralis, nihil à Concilio Trid. mutatum sit,

tamen dicendum est nulla istiusmodi privilegia vsu hic esse recepta; sed contrario enervata. ita vt Minoritæ quidem non soluant quartam; hæredes tamen curare officia in ecclesia parochiali fieri, & iura solui ab omni memoria consueuerint. vt nullus est locus in tota Brabantia, quæ est patria consuetudinaria, vbi Minoritæ puris privilegij, vt sonant, vtantur: imò id ipsum satis fatentur.

Nec sufficit contrà arguere, non perdi privilegium per non vsu eius, qui expresse illi non possit renuntiare; idque priuatus non possit; nec Prælati, nec Capitulum: quia imò iure permissum est, in materia sepulturarum fieri pacta & conuentiones. *d. c. fin. de pact. in 6. eaq. & Leo X. iussit seruari.* consequenter pro vtilitate temporum & locorum licet renuntiare huiusmodi privilegij, non tantum expressis pactis; sed etiam tacitis: vt non vsu, quemadmodum *in c. accedentibus. X. de priuil. & in c. sede terra. X. eod.* non vsu amittitur privilegium, quoad non vtenes, quamvis toti Ordini sit concessum. vt ibidem agitur de privilegio Ordini Cisterciensi, & Templariorum concessio; & vtrouique tamen additur causa; quod liberum sit unicuique suo iuri renuntiare.

Iterum non sufficit arguere aduersus consuetudinem oppidi H. privilegium d. Sixti IV. derogatorium esse consuetudinis: quippe sub eo nomine simplici non comprehenditur consuetudo immemorialis, vt dictum est.

Deinde esto, abrogauerit Sixtus consuetudines contrarias: de præteritis tantum egit: subsecutæ autem consuetudines & vsus contrarij Sixtini, aliaque privilegia abrogarunt. *d. c. si de terra. d. c. accedent.*

Neque ea resuscitant noua Pontificum diplomata confirmatoria, aut placita Principum: sed intelliguntur illa quatenus sunt in vsu.

A a 2 neque

9. Illud obstat illis, qui vltim admiserunt privilegio contrariu, et si non Ordini.

10. Privilegia derogantia consuetudini non loquantur in immemoriali.

11. Et agunt de præteritis.

12. Nec per noua privilegia resuscitantur.

neque enim intentio Papæ aut Principis est tollere ius alicui quæsitum. *c. dudum. X. de priuil. c. 2. de decim. in 6.* vt etiam in regulis Cancellariæ Romanæ expressum est *reg. 17.* quæ consuetudines eò magis hic sunt fauorabiles, quod illa clausula in priuilegijs apponi solita, *salua iustitia illarum ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur*, intelligi debeat secundum rationabilem consuetudinem regionis. vt inquit *c. certificasti. X. de se. ult.* quia *unaqueque prouincia in suo sensu abundat*, porro sensus incolarum H. qui omnes singulariter vocati olim consenserunt in admissionem Minoritarum, vt supra diximus, & copia cum libello Syndici exhibitâ refert, videtur illè fuisse, quem secutus hæcenus vsus ostendit: vt quartam quidem non soluant Minoritæ; hæredes tamen soluant iura parochialia consueta.

Rationabilis etiam hic ea consuetudo visa est, vt vtrique, à quo populus spiritualia acciperet, sua carnalia tribueret. vtique quoniã nullũ tunc erat in illo oppido virorũ monasteriũ à quo in spiritualibus incola iuuentur; adeoque nõ obligati Minoritæ ad quartam, ali magis congruè possent: & si fabrica atque ministri parochiales sua iura reciperent, nihilominus nimium etiã præiudiciũ non paterentur, neque ad nimia paupertatẽ deuenirent. eo enim casu etiã cessare debent iusta priuilegia *c. suggestum. X. de decim.* & in casu necessitatis tã fabricæ suæ parochiali, quàm illius ministris populus succurrere deberet.

Quare cum Minoritis, nihil eis datum, seu oblatum auferatur, cura eis esse etiã non debet de populo, qui olim ita in eorũ admissione censendus est consensisse, nec ipsi querelam habere possunt, quibus ius nullum competere potest, sed vsus tantum facti, pro nimia Ordinis paupertate, & incapacitate cuiuslibet dominij, aut iuris.

de qua in *c. exijt, qui seminat.* de verb. signif. in 6. & *clm. exijt. cod.* nam proprietatem, inquit *d. c. exijt. in 6. proinde, & dominium Pontificis & Romana ecclesia in se receperunt. dimisso ipsis fratribus vsu facti simpliciterum omnium oblatarum, concessarum, donatarum.* ita vt fratres ipsi pro nulla, inquit *d. c. exijt. in 6. proinde. vers. veruntamen, re temporali possint in iudicio experiri.* & consequenter perperam hic petitum est, vt *manuteneantur fratres ipsi, seu iorum contentus* nam nec in communi bona possidere possunt. *d. c. exijt. d. clm. exijt. Concilium Triad. 25. de regular. c. 3. in poss. sione sepulturarum, & iuram. inde recipiendorum.* adeo vt nec liceat ipsis in Curijs assistere procuratoribus, & aduocatis. *d. s. proinde.* & similiter neque transire de domo in domũ ad commendandam causam quasi suam Curiarum senatoribus: sed dumtaxat tanquam peregrini, inquit *d. s. proinde, & aduena in hoc sculo in paupertate & humilitate Deo famulantes vadant pro alienosna confidenter.*

Quibus omnibus rectè expensis cum appareat hanc, de qua agimus, consuetudinẽ esse rationabilem, quæ & paupertati ecclesiæ parochialis, & simul Minoritarum prouidet: vtique dicendũ est etiã à Principe factam rectam esse seruandam, ac manutendam: vt omnibus incolis Brabantiaë addicitur in *Leto Introitu art. 57.* qui sensum prædicti etiã Placiti debet interpretari. cum etiã iure Princeps non possit auferre, quod ali cui præscriptione, præsertim immemoriali, est quæsitum. *Conar. in p. 3. vol. 1. c. possessor de reg. iur. l. 1. s. 1. n. 5.* tamen parochia parochialia commoda iure etiam ipso competant. *tot. tit. de sepult.* per priuilegia alijs communicantur: & res omnis facillè dicatur redire ad naturam suam: vt priuilegijs facillè derogatur. *d. c. si de terra. d. c. accedent.* & ius fauorabile sit; priuilegia, odiosa.

13.
Clausula,
salua iustitia ecclesiarum
&c. intelligenda secundum rationabilem consuetudinem regionis.

14.
Quæ vt hic sit.

15.
Quibus cum nihil auferatur, hic cura esse non debet de populo qui sic admittitur grauari.

odiosa. & in causa hac possessoria interdium dari non debeat aduersus annalem possessorem. l. 1. in princ. v. intra annum. D. vii. poss. ordnat. Conc. Brab. art. 438. quanto minus aduersus triennalem, decennalem, immemoriam?

Neque porro recipi potest, quod obiectum est, quod Minoritæ ignorantæ fuerint huiusmodi consuetudinis: tum quia etiam vera ignorantia aduersus vsum immemoriam nullum pondus possit adferre: tum quia dum in omnium conspectu officia funeralia facta sunt in ecclesia parochiali, toties & à tanto tempore, huiusmodi allegatio tam exiguæ est fidei, vt nec audiri possit. c. cum in tua. X. qui matrimonium accusare. nec desuper recipi probatio. c. quia verisimile. X. de probat.

18. Etiam Syndici agere non possunt, vt ip-
sis fratribus aut
Conuentibus pro-
prietatis aut
possessio ad iudice-
tur.

Enimuerò quia, vt diximus, Minoritæ tantum habent vsum facti, nihil iuris, Innocentius IV. & Martinus IV. & alij statuerunt, vt essent Syndici, aut œconomi qui nomine Romanæ ecclesiæ actiones prosequi possent: sed ea forma & modus hic ex integro nõ est seruatus. Syndicus quidem non Minoritæ sunt in lite, sed tamen idem Syndicus nullatenus hic fecit mentionem ecclesiæ Romanæ, nec de illius proprietate, dominio, iure seu possessione egit, sed conclusit, vt ipse conuentus Minoritarum manu teneatur in possessione sepulchrorum, & receptionis iurium sepulchralium, etiam ad exclusionem parochi, quæ eadem iura dicit peti, aut recipi non per modum elemosinæ, sed iuris, ac iusti pretij physici laboris in sepultura præstiti. dicit quidem Regula, quod fratres de mercede laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipiant: sed hæc ipsa verba Nicolaus III. in d. c. exijs. §. nec quidquam. in fin. interpretanda declarat de vsu facti dumtaxat, quoad ipsos fratres: vsus autem facti dumtaxat non sufficit, vt alicui

19. Vt potius nomine elemosinæ de-
beant accipi-
pere quæ
offeruntur
etiam in
ritu laboris
per eos
præstiti.

concedatur interdium: sed requiritur vt quis nomine suo, non alieno possideat: non tantum in possessione sit: l. 3. §. creditores. §. cum inquilinus. D. vii. possidetis. quia possidere non censetur, nec præscribere potest, qui suo nomine non possidet. l. 1. §. per procur. D. de acquir. poss. l. 2. C. de præscript. 30. an.

Sed & canones vix sic loqui permittunt etiam ipsis parochis, dum pecuniam exigere vetant. c. suam. & tot. tit. X. de simon. ita tamen vt cogantur per officium Ordinarij illi, quibus ea obsequia præstita sunt, obseruare laudabilem, inquit, consuetudinem, erga sanctam ecclesiam, pia deuotione fidelium introductam. quæ periphraſis est elemosinæ. à quo verbo non debeat Minoritæ abhorre: quibus in d. §. proinde dicitur, vt vadant pro elemosinis confidenter. tamen si non nesciamus operæ statui pretium posse, sed & tamen nec ipsis deberi, nullamque in personis ipsorum consistere posse obligationem. d. c. exijs. d. c. exiui. quæ tamen mater est actionum omnium, & sine qua illæ nasci non possunt.

RESPONSVM VI.

De naturalibus & diocesanis.

In erectionibus nouorum Belgij Episcopatum nouem præbendæ in singulis cathedralibus ecclesijs afficiuntur personis graduatis, tres Theologis, tres iurisperitis, tres nobilibus eius diocesis, siue in iure, siue in theologia lauream adeptis. quæsitum est an hæc verba, eius diocesis, ortos requirant, an oriundos admittant, vel fortuito alibi natos, cum parentes illorum in diocesi domicilium haberent, quod filij forti-

Privilegiu
ecclesiaru
Belgarum
cathedralium
quoad
præbendas
nobilibus
diocesanis
affectas an
oriundos
admittat,
an ortos
dumtaxat?

A a 3 antur

antur originem patris? ut qui ex Campanis parentibus natus est, Campanus est. *l. assumptio. D. ad municipem. tametsi alias provinciales, inquit lex 190. D. de verb. signif. eos accipere debemus, qui in provincia domicilium habent: non eos, qui in provincia oriundi sunt. utique dum alibi constitutum habent domicilium.*

Quare *ibid.* Alciatus & in *l. qui in continentibus. 147. D. eod.* ortos distinguit ab oriundis: ibidemque querit, quid si lex eum, qui Romae natus non sit, à dignitatibus excludat, an is cuius mater extra domicilium peregrè peperit recipendus sit? & verbis legis ait excludi: interpretatione tamen recipiendum. *arg. legis huiusmodi. 84. §. legatum. D. de legat. 1. si lex oriundum exigat, etiam ortum comprehendit, sed Cuiacius ad 190. negat à iuris authoribus ortorum oriundorumque distinctionem servari, provinciales ait diversimodè dici, utique iuxta diversitatem causæ, quæ spectant leges. sed in d. l. 190. non sufficere originem; sed requiri, & sufficere domicilium: & ad d. l. 2. D. de verb. signif. querit quid requiratur, ut quis civis sit?*

Additque idem Alciatus *ad d. l. 190. provincialis* quem esse, & de provincia idem videri; nisi quod illa verba, *de provincia*, magis ad originem referri videantur: *DD. in c. 1. X. de spons. in verb. de Francia quidem nobilem mulierem de Saxonia, adeoque hæc verba, eius diocesis, quæ dicitur quatenus Episcopus ius administrandi sacra habet, sicut territorium quatenus Index ius terrendi, Spiegel. in Lex. xj. v. diocesis.* eandem energiam fortientur. & *de diocesi* originem, seu ortum habentes, intelliguntur: ut domicilium hinc non sufficiat, quamvis respectu Ordinum quis diocesanus habeatur, qui in diocesi domicilium, beneficium, vel originem habeat. *c.*

cum nullus. de temp. ordinat. in 6.

Sed eius ratio est, quod Ordinum collatio solum subiectionem spectet, ius externos ordinari tantum veter: at hæc Bulla aliò respiciat. ut nobiles sint eius diocesis: utique, qui consanguineos, & affines nobiles ibi habeant, ad ecclesiæ splendorem, tuitionem, ubi opus erit; iurium, immunitatumque defensionem per eorundem agnatos, & affines politici magistratibus undique impositos; & in republica potentes. ut hic erat nobilitas bullæ datæ tempore: & quo respexisse illam verisimile est.

Eoque & amplius hic continetur, quam quod multis in regni consuetudine, privilegioque extingitur, ut naturalis regni quis sit, de quali naturalitate laicæ *Caritas de benef. p. 7. c. 9.* ubi huiusmodi naturales ortos, & oriundos exterius iure præferendos docet. & n. 19. in communibus negotijs eum dicit illius diocesis, quem admittit d. c. cum nullus.

Verùm n. 21. in supplicationibus beneficialibus *post plures quæcunq;* ait intelligi quem esse de tali diocesi, qui ex illa originem habeat: & oriundum etiam pro ortu accipi. ideoque ei qui se narravit clericum Abulensem, sufficere demonstrare originem paternam, & oriundum se esse: non autem beneficium, aut domicilium habere. quod verba sint naturaliter, & propriè, non civiliter tantum intelligenda. *l. fin. C. de his qui veniam atatis.* & ideo in literis poni solere oriundum ex tali diocesi, eumque hodie stylium servuari.

Enimvero d. bulla erectionis, privilegium, seu statutum huiusmodi continens, maxime in propria significatione verba retineri suadet, ut nec sub orto oriundus comprehendatur: nec illius diocesis dicatur, in qua patet dumtaxat natus fuit, quem is translatum domi-

2. Liberi originem patris sequuntur.

3. Peregrè natus fortuito, domi natus sequitur.

4. Quis provincialis?

5. De provincia?

6. De diocesi?

7. Domicilium hic non sufficit.

domicilio alibi genuerit.

12. Nisi reip. causa patentes ab fuerint.

Nisi forte Principis seu reipublicæ causa absens fuerit. qui cum familia iuris fictione abesse non censetur: eodem loco habendi sunt liberi, sic alibi nati; ac si in patria orti essent. *arg. l. 1. §. 2. C. de vxor. milit. & eorum qui reip. causa absunt. vbi vxores & familia patris. privilegia nanciscuntur. quod hic sæpius declaratum est in ijs, quorum parentes in his tumultibus Regem secuti erant, aut ab eo reip. causa vocati, missi, officijs impositi.*

13. Aut fortuito, quis extra domicilium natus sit.

Eodem ferè loco sunt habendi, qui fortuito peregrè nati sunt. *arg. d. §. legatum. Alciat. & ab eo citati. & Leonin. conf. 54. sub. fin. quippe, vt ait Alciatus ad d. l. 147. in eo quis loco esse intelligitur, in quo domicilium constituit; neque recessisse videtur, qui animum reuertendi habuit. l. plerique. D. de rit. nupt. seu planius Leonin. d. conf. 54. quod paterna origo & domicilium magis spectatur, quam fortuita natiuitas. l. filios. C. de municip. & de origin. vt casualis natiuitas quoad honores, & privilegia non obstat; quo minus quis in paterno domicilio natus censetur. ex ijs quæ habet idem Leoninus. latus ibid. & sic videmus quosdam præbendas nobilibus eius diocesis affectas possidere, qui extra diocesim nati sunt, dum ab hæreticis ditio occuparetur, & parentes regias partes secuti essent.*

14. An nobiles hi ex vtroque parente nobili nati esse oporteat? cæteris paribus hos præferendos rectè dixerimus; tanquam ea qualitate magis imbutos, & in quos finis Bullæ potentiùs influit: attamen solius patris nobilitas filios nobiles facit. l. cum legitime. D. de stat. hominum. l. filium. l. liberos D. de Senat. l. exemplo. l. eos C. de cur. l. 10. l. 1. C. de dignit. eaque hic sufficit: cum Bulla non aliud exigat. *arg. l. 1. §. si*

seruum. ibi non dixit prætor. l. vnic. §. vbi autem in fin. ibi. nam si contrarium volebat, nulla erat difficultas coniunctim ea disponere. C. de caduc. toll. c. ad audientiam. vers. nam si. X. de decim. factis est enim verba propriè intelligi. l. 1. §. si is qui nauem. D. de exerc. act. & regula est quod lex generaliter loquens generaliter fit intelligenda; & quæ non distinguit, non distinguenda.

15. An non subdiaconi admittantur ad electionem graduatorum?

Denique est quæsitum, cum bulla deferat electionem Episcopo, & superstitibus graduatis, cum quis graduatorum moritur, si inter superstites aliquis sit nondum in sacro subdiaconatus Ordine, an ad electionem admitti debeat? Concilium quidem Trid. *s. 22. c. 4. innouans Clementinam de y de arat. & qualitat. præfic. statuit, vt, qui non essent saltem subdiaconi, non haberent vocem in Capitulo: & quæsitum est à gloss. in d. clem. vi ij. in verb. Capitulo an illud obtineat in actibus non capitularibus? seu qui non exercentur collegialiter: & resoluit negatiuè. illam sequitur Zabarella *ibid. n. 14. & alij, vt generaliter ad actus expediendos vt à singulis, non se extendat hæc priuatio. & rectè. noui enim iuris est, & poenalis. qualis dispositio non debet extendi ad non expressa, quare etiam ita accipienda sunt Statuta Capituli: que interpretanda sunt in dubio conformiter iuri, quod aufert consequenter vocem actiuam nondum subdiacono in electionibus canonicis seu capitularibus, sed hæc graduatorum electio non est capitularis: sed neque graduati faciunt separatim collegium: non ergo in illa obtinet priuatio vocis; quoad nondum subdiaconum, sed & Capituli Statuta mutare quidpiam, aut restringere non possunt dispositionem bullæ Apostolicæ: quia inferior nullatenus legi superioris derogare potest: bulla autem hic ad electionem generalitè atque indistinctè vocat eum Episcopo omnes graduatos**

16. An capituli admittantur ad electionem graduatorum?

superstitēs; nec quemquam excludit.

RESPONSVM. VII.

*De privilegiarijs regularum
monasticarum mitigationibus.*

C Vp̄t Concilium Trid. s. 25. de regular. c. 1. veterem regularem disciplinam instaurari, & confirmari, & regulares ad regulam, quam professi sunt, prescriptum vitam instituire: & *ibidem* c. 22. quæ decreta sunt in omnibus omnino monasterijs obtinere, non obstantibus quibuscumque privilegijs. quamvis *ibidem* c. 20. Ordinum privilegia in alijs, quam quæ ibi statuuntur, firma voluerit esse, & illæsa.

Procul dubio per hæc restauranda est vetus, & primæua disciplina; quæ superiorum negligentia, & subditorum languore lapsa est. c. *recolentes*. X. de statu regul. cæterum si quid per apostolica privilegia mitigatum est, non mox sublatum id omne censetur. *Navarr. Comment. 3. de regular. n. 33. Rodrigues tom. 2. q. reg. quæst. 74. art. 4. & 5. vide quæ diximus in consult. can. de regular. conf. 15. 20. sic D. Benedictus Reg. c. 39. esum carniū suis interdixit: c. cum ad monasteriū. X. de stat. monach. & quædam privilegia apostolica, aut vsus alicubi immemorialis, illud mitigarunt: de quo egimus in Consult. can. de consuet. conf. 1. non est ergo verisimile abolita hæc esse omnia per Concilium. cum videamus Cistercienses, aliosque integros Ordines vti privilegiaria mitigatione; quod verisimiliter non toleraret ecclesia; si talia privilegia essent abrogata. adeoque neque possunt Superiores professis mitigatam regulam, inuitis imponere primæuam austeritatem; contra*

receptum taliter Concilij intellegendum. vt & rectè scripserit Sa. religio Romæ probatus, Concilij intentionem non fuisse legitime relaxata, aut mutata per d. c. 1. prohibere. quod & iuuant verba d. c. 1. *ubi collapsa est vetus, & regularis disciplina, instauratur, & confirmatur, ubi conseruata est, perseruetur* ubi enim per privilegia non subreptitia est mitigata; non potest dici collapsa. ibi ergo d. c. 1. non præcipit instaurari: eo ergo non porrigitur derogatio privilegiorum quæ est subiecta in d. c. 22. quæ afficit tantum in superioribus decretis contenta, vt inquit.

Quare etiam, quod generatim traditur, hic debet obseruari, vt fortiter & suauiter reformatio lapsæ disciplinæ fiat. ne nimum emungendo eliciatur sanguis. *Prou. 30. Navarr. Comm. 3. de regul. n. 30. 34. Rodrig. 1. 2. q. 74. art. 4. & cum porro persuadeatur paulatim, si fieri potest, bene currentibus, non absolute vel intempestiue præcipiatur, aliquid remittere de mitigatione. inuitis enim vsus immemoriales non damnati, & per Concilium non reuocata privilegia, vt diximus, auferri non possunt. c. cum in cunctis. c. ex parte. X. de his quæ sunt à maiori parte. Cap. 1. 2. & tot. tit. X. de his quæ sunt à prelat. sine cons. Cap. vt & superioris & paucorum renuntiatio alijs nocere non possit. *Mirand. p. 2. q. 43. art. 2. concl. 6. Rodrig. 1. 3. q. 51. art. 5. Portel. v. privilegium n. 52.* nec, si quid ille in sua electione vltterius promissit, reliquorum conditionem deteriozem facere potuerit.*

Privilegia
mitigato-
ria primæ-
uæ austeri-
tatis vt nõ
sint abro-
gata.

De excessibus prælatorum.

RESPONSVM I.

De exercitio pontificalium.

1. Non licet extra diocesis, nisi ex consensu diocesis, ni;

2. Ne quidem in loco exempto,

3. Sed si sit nullius diocesis, licet.

4. Ne quidem viciniore, nisi de licentia prælati loci.

5. Nec suffraganeo de functo Ordinario, nisi de licentia Capituli.

Episcopus in aliena diocesi cuiusvis privilegij pretextu pontificalia exercere non potest, nisi de Ordinarij loci expressa licentia; & in personas ei subiectas. Conc. Trid. s. 6. c. 5. non ergo sufficit autoritas Patriarchæ, vel Metropolitanæ, nec facultas Papæ generalis promovendi à quocumque. c. 11. s. 7. Trid. quo casu nec simplicem Ordinarij licentiam, sed vicariam subrogationem quidam exigi volunt, per illa verba, aut pro eo pontificalia exercente. quare nec in loco exempto pontificalia exercere licet. ne quidem ex consensu prælati exempti, nisi & ad sit Episcopi, intra cuius fines est locus exemptus. nisi sit nullius diocesis. quando neque vicinior Episcopus id potest. quamvis ibidem secularia ab eo visitari possint. ex c. 9. s. 24. Concilij Trid. eoque nec Episcopus in loco, qui nullius sit diocesis, semel in Concilio provinciali à prælato illius loci electus, utique ad effectum de quo in d. c. 9. extra quem nec viciniore; nec sic electo est invito prælato facultas concessa. quare & suffraganeus, qui pro defuncto Episcopo pontificalia exercuit, cuius per mortem ea facultas expiravit, iam sine consensu Capituli pontificalia exercere non potest. nec, cum ex eius consensu, intra primū annum Ordines conferre. Trid. s. 7. c. 10. c. 10. s. 23. sed neque eam licentiam Episcopi vicarius dare potest, in vim commissionis generalis; cum hæc tam specialibus notis per canones communes, & Tridentinos insigniantur. Barbof. in Collect. DD. ad Conc. Trid. s. 6. c. 5.

Dixi, pretextu privilegij; quo nec Archi-Episcopus pontificalia potest exercere; sed ex iure communi pontificalia permittuntur Archiepiscopo visitanti. Clem. fin. de priuil. c. romanus. de cens. in 6.

Quod autem aiant nec Nuntios in ecclesia Archiepiscopi sine eius licentia debere pontificalia exercere, citati à Barbof. ubi sup. n. 18. magis existimo honestatis causâ dici, nam ferè sunt cum facultate legati, qui est in sua provincia etiam Ordinarius. c. 2. de off. deleg. in 6. d. autem c. 5. loquitur de Episcopo in alterius diocesi existente. Legatus autem per totam suam provinciam non censetur esse in aliena diocesi; imò superat diocesanum. & propterea ubi concurrunt, debet diocesanus in illius præsentia induere mantelatum, & obscurare rochetum.

Pontificalia exercere inquit Concilium: quare satis problematica est quaestio an nec missam celebrare Episcopus in pontificalibus possit; utique cum mitra & baculo; & latè citat Diana p. 3. tract. 6. miscel. r. 36. utrimque auctores, & quia clementina 2. de priuil. celebrationem Pontificalem etiã tantum intra diocesim permittit, magis probabile est & missæ celebrationem d. c. 6. prohiberi. tamen verba Concilij de ordinibus singulariùs videantur loqui. cum adiungunt & ordinatorum fore suspensos. non videtur tamen ubique quoad pœnam suspensionis ex sola celebratione esse certo vsu receptum. Sed & abbates pedo & mitra insigniti tantum in ecclesijs suis, seu pleno iure sibi subiectis, post sollempnem missam, aliaque divina à se celebrata, populo sollempniter benedicere possunt. c. abbates. de priuil. in 6. alio cebrante ipsi id præstare non possunt, nec alibi; sed neque tunc sibi constituere cappellam, seu vti pontificalibus, sil. uis in Resol. p. 1. V. Abbas. IV.

6. Licet Archiepiscopo visitanti.

7. Et Nuncio in sua provincia.

8. An pontificaliter celebrare extra diocesis licet?

RES.

RESPONSVM II.

Vniti beneficij onera, vt ante, explenda.

Quaritur de sensu clausulæ expressæ in literis vniois monasterij A. anno 1560. factæ Episcopatu B. volumus autem quod propter vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi diuinus cultus, ac solitus monachorum & ministrorum numerus in d. monasterio nullatenus minuatur, sed eius & conuentus pradietorum congruè supportentur onera consueta.

1. Res transeunt cum suo onere.

Res manent transeuntque cum suis oneribus c. pastoralis. X. de decim. neque fructus dicuntur, nisi deductis expensis. l. fructus. & ibi DD. D. sol. mat. l. 1. C. de fructib.

2. Onera vt ante ita post vnionem explenda.

Porro generalis hæc clausula est in omnibus vnionibus, vt onera ante incumbentia non minùs post illas explentur. c. exposuisti. X. de prab. c. si propter. de rescript. in 6. c. presentis. de off. ordinar. in 6. vt enim non intelliguntur bona nisi deducto onere: l. mulier. D. de iur. dot. ita & ordo charitatis incipit à seipso: c. si non licet. 23. q. 5. c. cum in officijs. X. de testam. nimis, inquit lex præsens C. de seruitut. & aq. durum est ex tuis pradijs aquæ agmen, sitientibus agris tuis, ad aliorum usum vicinorum propagari. ideoque ab vnito beneficio non permittitur auferri, quod ad curam fabricæ, & congruam religiosorum, & sufficientem sustentationem, & onera illius requiratur. c. de monachis. c. avaritia. c. exstirpanda. X. de prab. ita remperat Innoc. III. in c. apostolica. X. de donat. vt cui tribuitur, competens subsidium conferat; & cui tollitur, damna grauiam non infligat. quo etiam minùs alterentur fundatorum voluntates. quod non nisi inquit Concilium Trid. s. 22. c. 6. ex iusta & necessaria causa fieri debet. adeoque ea discretione, vt

3. Vnio vt alijs prodesse, ita alij nocere non debet.

cooperiendo vnum altare, non discoperiatur alterum, vt dici confuevit. sed illius necessitati prouideri debet de eo quod alteri superest. d. c. presentis. & sic in vnionibus vnito ante omnia portio congrua referuatur: postea, inquit Rebuffus tract. cong. port. n. 103. Papa reliquit fructum donat, & vni, et ibi prosequitur. Adeo quidem, vt & Concilium Trid. s. 23. c. 18. quamuis ad sanctissimam instituendorum seminariorum causam permittit vniri, atque incorporari beneficijs simplicia; adiecit tamen clausulam, sine cultus diuini preiudicio, & in alio necessario casu s. 24. c. 15. ita tamen, inquit, vt tot superius, que diuino cultui celebrando, ac dignitati ecclesie commodè valeant responderi. at hic solitum monachorum, multò magis taxatum, numerum minui vetat. siquidem taxatus numerus sine speciali Sedis apostolicæ autoritate minui expressè prohibetur. c. cum accessissent. c. 21. ferrariensis. X. de cons.

cooperiendo vnum altare, non discoperiatur alterum, vt dici confuevit. sed illius necessitati prouideri debet de eo quod alteri superest. d. c. presentis. & sic in vnionibus vnito ante omnia portio congrua referuatur: postea, inquit Rebuffus tract. cong. port. n. 103. Papa reliquit fructum donat, & vni, et ibi prosequitur.

Adeo quidem, vt & Concilium Trid. s. 23. c. 18. quamuis ad sanctissimam instituendorum seminariorum causam permittit vniri, atque incorporari beneficijs simplicia; adiecit tamen clausulam, sine cultus diuini preiudicio, & in alio necessario casu s. 24. c. 15. ita tamen, inquit, vt tot superius, que diuino cultui celebrando, ac dignitati ecclesie commodè valeant responderi. at hic solitum monachorum, multò magis taxatum, numerum minui vetat. siquidem taxatus numerus sine speciali Sedis apostolicæ autoritate minui expressè prohibetur. c. cum accessissent. c. 21. ferrariensis. X. de cons.

Et singulariter quoad prouisionem Episcopatuuum s. 24. c. 13. aliqua fructuum accessione tenues vult augeri; non monasteria vniri. quæ sessio habita quidem fuit an. 1563. & sic post bullam d. vnionis; attamen eius ratio, vtique, quo minùs cultus diuinus minuatur, in ecclesia intentione explicanda, magnum momentum adferre debet.

Ad cultum autè diuinum ioprimis pertinet numerus religiosorum præsertim sacerdotum. dum fundatores amplas facultates contulerunt, vt à multis ingiter pro illis sacrificia, & preces diu noctuque offerrentur. quæ indeterminata obligatio, cum arbitrio boni viri remissa intelligeretur, censenda est determinata esse, seruata certa facultatum, & numeri religiosorum proportione, cum anno 1301 inuenitur religiosorum numerus, præter laicos, taxatus ad 39. à Capi.

Capitulo generali Cisterciensi, ac deinde an. 1305. ex præcepto Benedicti XII. vt & in contrario Concilium *Trid.* s. 25. c. 4. huiusmodi determinationem in Synodis, & Capitulis generalibus fieri voluit. & valde anxie procedit d. c. 4. in imminutione sacrificiorum, ac missarum: vt consequenter eodem respicere oporteat, dum aliquid agitur, ex quo sequi possit imminutio numeri sacerdotum: adeoque & sacrificiorum, & officij diuini. sed & clausulæ verba, volumus vt cultus diuinus, & salus monachorum numerus nullatenus minuat; quia clara sunt, nec per alia relaxantur; omnino sunt sequenda: nec potest ab eis recedi. l. non aliter. 69. D. de leg. 3. præsertim auctis non parum post d. an. 1301. & 1305. eiusdem monasterij facultibus. d. c. cum accessissent. d. c. M. ferrar.

6. Eoque non minuetur.

7. In eo que clara clausula non distrahenda.

8. Congrua onerum supportio: extra taxati numerum, arbitraria.

9. Adiecta in gratiam vitiorum.

Porro illa verba, sed monasterij & conuentus v. edictorum congruè supportentur onera consuetæ, arbitrium boni viri admittunt: sed extra numeri religiosorum taxationem pridem factam. vbi enim lex certa est, cessat arbitrium. l. non possunt. D. de legib. Menoch. de arbitrar. in proem.

Adiecta sunt autem illa, non, vt quidam perperam interpretantur, in gratiam Episcopatus, cui fit vitio; sed in gratiam monasterij, quod vititur, vt patet ex omnibus iuris locis supra citatis, quippe & sacri canones, vt in secularibus neminem volunt promoueri ad Ordines sacros, sine sufficienti ad sustentationem titulo; ita nec religiosos in aliquo monasterio suscipi, nisi qui congruè ex prouentibus ali possint: adeo seuerè, vt in monasterijs monialium, si penuriam paterentur, professionum adiecerint nullitatè. c. periculosa. s. sanè. de stat. regul. in 6. & nouissime Conc. *Trid.* de regular. c. 3. etiam in exemptis ab Ordinario numerum taxari voluerit; qui commo-

dè ali possit. vt hic taxatus est. Congruum autem dicitur, quod congruit, conuenit, competit, sufficit: & istis vocabulis vtuntur capitula, quæ supra citauimus: & plenius refert *Rebuffus in tract. de cong. p. 4. quest. 1. n. 6.*

Congruè ergo sustentandi sunt religiosi, secundum numerum taxatum, Ordinis & monasterij qualitatem, & statum suum. l. sed esse. s. 1. D. de v. s. l. 1. s. in honorarijs. D. de var. cogn. l. quero. D. de iur. dot. c. non cogantur. dist. 41. vt dignitati ecclesiæ congruè respondeant. d. c. 15. s. 24. *Trid.* vtique ergo præter illorum alimentorum onera, & ea quæ rebus incumbunt; restauranda est & facta tecta seruanda fabrica, & ædificia monastica. quantum porro his congruat, spectat rursus arbitrium boni viri, & Concilium quidem *Trid.* s. 25. c. 8. vt de hospitalitate, quantum, inquit, per prouentus licebit. ita antiqui canones prouentuum quartam partem fabricæ; aliam quartam pauperibus assignabant. c. de redditibus. cum seqq. 12. q. 2. quæ etsi hodie non æquè obtineat; habet nihilominus etiam hodiernus stylus Curie Romanæ, vt in literis, quibus in commendam dignitates, aut monasteria dantur; inseratur clausula; vt commendatarij erogent in vsus pauperum quartam fructuum portionem. *Azor. Inst. mor. p. 2. l. 12. c. 11.*

D. Paulus hospitalitatem veteri obliuisci. ad *Hebræos*. c. 13. ad *Timotheum*. c. 1. & sacri canones, quos Gratianus conglomerat. dist. 42. c. offerrebit. 32. q. 7. c. quoniam. 16. q. 1. & c. volumus. dist. 89. c. quia. 12. q. 1. sed & regula S. Benedicti, sub qua est Ordo Cisterciensis, & hoc monasterium c. 53. adeoque & Concilium *Trid.* s. 25. c. 8. admodum desiderat exerceri hospitalitatis; inquit, officium; à sanctis patribus frequentè commendatum. & Clemens VIII. consil. an. 1394. incip. religiose. vbi

10. Quid congruum?

11. Pro statu monasterij & religiosorum.

12. Ex arbitrio boni viri.

13. Proportio, ne prouentuum.

14. Quarta pauperum, fabricæ, &c.

15. Onere in primis hospitalitatis ex factis literis, & iure.

16. Regula S. Benedicti.

17. Concilio Tridentino.

18. Conf. Clæ. VIII.

vbi largitiones muerum in regularibus seuerè prohibuit, eleemofinas tamen in pauperes, & hospitalitatem in peregrinos, exerceri omnino voluit: etiam *seruato*, inquit, *charitatis ordine*.

Verum quidem est, & Episcopo suam partem tribuendam; patrem illum pauperum, & hospitalium; adeoque & congruè dotatum esse oportere: sed illius pars olim vndique colligebatur, non ex vnico loco, & quartam suam habebat per totam diocesim. & verò quando per prouentus beneficij onera vniti, & illius cui vnitum est, non possunt simul congruè sustineri; potiore esse causam vniti, quam eius cui vnitum est, decisum per Senatus-consultum Allobrogum refert Anton. Faber in suo Codice l. 1. tit. 2. def. 52. Rebuff. vbi supra. 103. 104. vbi & plures citat. & apertè statuit Pius V. in bulla data Cal. nouemb. 1567. & d. lex præfes. adeoque & in reangusta, cum dos & Episcopatus, & monasterio non potest esse satis congrua; oportet alterum alterius onera portare; compati defectui, & fundatorum intentionem sequi, extra quam exigat necessitas. d. c. 6. f. 22. & in angustijs vndique se offerentibus recte dixit Iauolenus l. 200. D. de reg. iur. quottis nihil sine captione inuestigari potest, eligendum esse quod minimum habeat iniquitatis: & captiorem interpretatur glossa iniquitatem: vt quando in rebus agendis nihil se offert, quod non habeat aliquid ex iniquo; tum id esse eligendum, quod à iuris tramite minus alijs recedat.

Congruam esse dotem & Episcopatus oportet. Ioannes XXII. erectis quatuor nouis Episcopatus in c. saluator. de præbend. in ex. traug. comm. singula quinque millia librarum turon. vnicuique, inquit, illarum, suisque Pontificibus dignitate, & onere, & circumstantijs alijs attentè pensatis, debere sufficere credimus.

Cardinales pro negotio erectionis nouorum Episcopatum Belgij deputati tria millia ducatorum singulis sufficere censuerunt. Paulus IV. singulis ea per separationes bonorum assignanda in Bulla vniuersali decreuerat: Pius IV. monasteriū vniciens causatur quod per vnionem minus læderetur cultus diuinus, quam per bonorum separationem: cum ergo per hanc tantum lædi posset ad tria millia, quamuis à solo hoc monasterio desumi illa potuissent; non potest per illam amplius exigi: quia alioquin sic amplius læderetur: contra quam ait Pontifex. salua tamen monetæ mutata ad veterem valorem supputatione: iuxta quem iam tunc bona separari debet verba vnionis vniuersalia, vt dicitur indeterminatum sermone causa determinare. l. 5. & ibi Barthe. D. de administ. iur. l. cum pater. §. dalcif. D. de legat. 2. & in ambiguis antecedentia & consequentia, scilicet. Età diuina ad interpretationem facere. l. heredes. 21. §. sed & si. D. Qui testam. fac. l. Iulian. §. prouide. D. Ad Maced. ibi. intelligendum ab initio sic accepisse.

RESPONSVM. III.

De Vnionem reuocanda.

Quæsumus aliàs de dissolutione vnionum pro dotandis Episcopatus Belgij factarum, an, cum res permittit, satius sit eam fieri? in Consulta. can. de excep. Pralat. conf. 8. satius esse, censuimus; ob rationes antiquorum canonum super pluralitate beneficiorum curatorum, ac rehdentia, atque aliàs latorum: vt & diuersam professionem considerat. c. 10. f. 14. Concil. Triad. dum naturā lubentius volatilia ad sibi similia conueniunt. eccl. 27. in collatione diuer-

diuersa in spiritualibus, & temporalibus detrimenta in commendis: *f. 25. c. 21. de Regul. & in vnione: f. 24. c. 13. & 15.* & ob talia in *c. 1. X. ne sed. vac. monasterij* Episcopatuui dissolutio petitur, & releuatio dicitur: differtur tamen, donec ecclesie vacanti provisum erit de successore, non donec eiusmodi detrimenta euenerint. ob que deinceps euitanda *Trid. d. c. 21.* decernit, vt quæ monasteria imposterum vacabunt, non nisi regularibus conferantur.

Neque porro admittit dissertationem Concilium Tridentinum quod ab abusu non sit arguendum; sed tollendum abusum, permittendum vsum: siquidem *cupit*, inquit, *S. Synodus monasteria ad congruam monasticæ disciplina vitam omnino reuocare.* vbi est admodum aduertendum ad emphasim verbi *omnino*, quod iuxta Interpretum traditiones nullam modificationem, aut limitationem recipit. *vt ex Zafio ait Spiegel. in Lex. verb. omnino. Tufus in verb. dictio omnino. conc. 322. DD. in c. licet canon. de elect. in 6. in verb. viribus omnino carere. & in c. cum contingat. X. de rescript. in verb. nihil omnino.*

Igitur in deliberationibus rerum agendarum non potest consultius, securiorue ratio iniri, quæ quæ conformis sit conciliaribus decretis ecclesie: quæ, præsertim in rebus fidei, & morum, dicitur errare non posse. *c. si ille. §. nemo. dist. 50.* dicunturque eiusmodi ecclesie decreta, canones, seu regula; secundum quas dirigendæ sint ecclesiasticæ actiones. *c. canon. c. regula. d. 3. c. nulli. d. 12. in verb. à cuius (matris ecclesie) regulis nullatenus vos conuenit deuiare.* non verò eadem ratio est expeditionum Curie Romanæ; seu Datarie: quæ multis subreptionibus, artibus, & importunitatibus est subiecta: per quas sæpius gratiæ impetrantur derogatoriæ sacrarum regularum. atqui ecclesie

decreta in Concilijs Constantiensi, Lateranensi vltimo, & Tridentino admodum vniones auersantur: & nisi iustæ & legitimæ causæ fuerint, pro subreptitijs habent. *Constantiense f. 43. Trid. f. 7. c. 6.* & hodie Cancellariæ regula 12. seu 13. tales censet, quæcumque non sint conformes Concilio Trid.

Enimvero idem Concilium *f. 24. c. 13.* vetat pro dotandis Episcopatibus vniri monasteria, in quibus regularis disciplina seruatur; sed iubet illis subsidium ferri per accessionem aliquorū fructuum, separationemque bonorum à dignitatibus, seu beneficijs, aut etiam per simplicium vnionem. eodemque modo pro dotandis seminarijs procedit. *f. 23. c. 18.* per subtractionem alicuius partis prouentuum à quibusvis beneficijs, seu aliquot simplicium dumtaxat vnionem.

Neque mirum est decipi quandoque in negocijs tractandis Pontifices: cum facti sint, & in facto consistant. vt ait Bonif. VIII. *in c. 1. de const. in 6.* circumstantias illorum non sciunt, vt iura quidē in serinio pectoris gerunt. *d. c. 1.* quare serapulum sibi non mouent Pontifices dum regulas Cancellariæ edicunt; atque inter illas reuocatorias 12. seu 13. vnionum; 14. 15. 62. 63. diuersarum facultatum. Conciliorum autem œcumenicorum canones, etsi quandoque, non tamen tam facile mutantur, quàm quæ sunt in Curia. patienter ergo sustinent Pontifices de rescriptis suis reuerenter quæri. *l. si quando. X. de rescript.* quamquam nec hic quæritur an vnio olim bene facta sit; sed an separatio nunc potior sit, cum rebus & temporibus mutatis, fieri ea commodè potest.

Verum quidem est quod *c. 13. f. 24. Conc. Trid.* loquatur de vnionibus futuris; neque iam antè de monasterijs Episcopatuui factas ritè irritet: etsi alias reuideri velit: verum est etiam, quod legem non

B b ponat

2. Quamuis non eueniant singulares abusus.

3. Sequendi canones conciliares potius, quàm expeditiones Curie in deliberatione, quid satis sit.

4. Ex facto Curiam decipi posse.

5. Concilij Trid. decretum c. 13. f. 24. nõ retrahitur in cathedralibus, quibus vnio

na sunt mo-
nasteria,
cum tamen
solui vnio
potest, me-
rito atten-
ditur.

6.
Dirigit et si
non ligat
S. Pontifi-
cem.

7.
Ratio des-
creti tam
obtinere in
novo Epif-
copatu do-
tando, qua
vetere au-
gendo.

8.
Obtinere
decreta
etiam in
necessaria
dote ca-
thedr.

ponat Pontifici: non item verum;
quod alloquatur tantum Episco-
pos, seu Concilium prouinciale.
cum in ipso principio quidem
mandet Concilio prouinciali
examen, *quas propter angustias, in-*
quit, tenuitatemque inuicem vnire,
vel nonis prouentibus augere expediat.
confecta que de premisis instrumenta
ad summum Rom. Pontificem mittat,
(hæc ad Concilium) quibus instru-
ctus summus Pontifex ex prudentia sua,
prout exp. dire iudicauerit) aut tenues in-
uicem vniat, aut aliqua accessione ex
fructibus auget. (hæc ad S. Pontifi-
cem) Inuicem inquit (prout in
tenuibus pastoratibus §. 21. c. 5.) nō
autem monasteria. quod prohibet
mox Concilio prouinciali: nec hic
permittit; sed vel Episcopatum
tenuium vnionem tantum; vel
accessionem ex fructibus. et si ergo
legem non ponit Pontifici; in-
struit tamen, & dirigit; & suam
sententiam indicat. quæ eadem
fuit Pauli IV. post septem Cardi-
nalem examen, & relationem, to-
iusque Consistorij: cum Paulus
IV. generali bulla omnes novos
Belgij Episcopatus erexit, & sic do-
tandos decreuit.

Sed & illud verum est, non lo-
qui Concilium Trid. d. c. 13. in
Episcopatu nouo, & originaliter
dotando; sed de tenui augendo:
sed tamen eadem est vtriusque
ratio decisiva. vt per leges resolu-
tum est, quæ statuta sunt de dona-
tione antenuptiali, locum habere
in propter nuptiali. §. est aliud ge-
nus. Inst. De donat.

Quod autem obijcitur ex Barbo-
sa, & ab eo citatus ad c. 6. §. 7. Conc.
Trid. in Collect. & ad d. c. 13. §. 24.
excipi vniones, quæ fiunt pro fun-
datione, dotatione &c. priori
quidem loco disertè loquitur Bar-
bosa de Regul. 12. vel 13. Can-
cellaria, quæ expressè & has reuo-
cat, si non sint sortitæ effectum,
alioquin quacumque causa fa-
ctas, vel autoritate. non tamen,
inquit, Concily Trid. vt meritò ex-

cipiantur, quæ pro necessaria do-
te fiant. nam & has admittit d. c.
10. §. 21. communiter quidem;
sed tamen eiusmodi generalitas
restringitur per d. c. 13. ne pro
dote Episcopatus vniantur mona-
stera. vt & alibi beneficia diuer-
sarum dicecesium c. 9. §. 14. & libe-
ra cum subiectis patronatus, §. 23. c.
9. similiter vniri prohibet, aliique
alibi: quæ tamen ea generalitas
non mutat, cum generi per speciem
derogetur, non contra. Secundo au-
tem loco Barbosa loquitur etiam,
non de nostro casu, sed disertè de
vnione ecclesiarum dumtaxat pa-
rochialium; quas d. c. 10. permittit
ob paupertatem vniri. vt &
pauperes inuicem cathedrales, d.
c. 13. non tamen his monasteria.

Rursus verum non est per præca-
c. 13. Ordinarijs licere vt dotent
tenues pastoratus quacumque ra-
tione, quæ commodior eis vide-
tur, vt proinde licere debeat Pon-
tifici Episcopatum per monasterij
vnionem dotare: non enim per-
mittitur id Ordinarijs simpliciter, sed
sed demū extra dotandi rationes
ibidè expressè prohibitas. id enim
ipse contextus satis significat. *ca-*
rabit, inquit, Episcopus si per benefi-
ciorum vnionem, non tamen regula-
rium (nota) id fieri non possit, et pri-
miliarum vel decimarum assignatione,
aut per parochianorum symbola & col-
lectas, aut qua commodiori ei videbitur
ratione, tantum redigatur, quod
pro rectoris aut parochia necessitate de-
center sufficiat. commodiori, in-
quit: hoc verbum comparatum
vtrique exigit positium; qualis
Concilio non videtur prouiso
per vnionem beneficiorum regula-
rium: & iterum rationem à posi-
tina diuersam significat; eoque, vt
vnio d. beneficiorum pro pasto-
ratu dotando Ordinarijs non per-
mittitur; ita cessat argumentum
ad summum Pontificem ductum,
quamuis & in eo sit imparitas,
quod Pontifici competit plenitu-
do potestatis, legibus soluta; quæ
non

non Episcopo : neque quarimus quid possit S. Pontifex, sed quid fatius sit.

10. Dismembrationes tamen in his permittit.

Iterum obijcitur d. regulam 12. seu 13. Cancellaria, vt vniones, ita & dismembrationes reuocare, seu prohibere: cum hanc tamen illi intendant, qui hic illam solui desiderant. ita quidem est: sed illas Regula excipit, quæ sunt auctoritate Concilij Trid. disparitas ergo in eo est; quod Tridentinum d. c. 13. pro dotandis Episcopatibus admittit accessiones fructuum, seu dismembrationes; vetat monasteriorum vniones.

11. Nec dignitas Episcopalis monasteriorum vnioni proficit.

Denique obijcitur, quod Episcopi super omnes gradus constituantur: *Conc. Trid. s. 24. c. 1. de reform.* & ad ordinem hierarchicum præcipue pertineant: *sess. 23. c. 4.* cuiusque debeat prima sedes, & præcipua rerum agendarum auctoritas: *sess. 24. c. 6.* quos proinde summus Pontifex solet fratres vocare: vt illud simpliciter melius, Deoque gratius in hac materia iudicandum sit, quod Episcopatu est melius; non esse autem Episcopatu melius, eam separationem fieri.

Sed hoc argumentum oppugnat sententiam Concilij Trid. d. c. 13. vetantis monasteria vniri Episcopatibus: *nemo*, inquit *Hormisda in c. si ille, dist. 50. mihi alia qualibet contra auctoritatem Sedis apostolicae, vel 318. Episcoporum, vel reliquorum canonum constituta obijciat. quia quicquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum sanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non solum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito. quomodo & Hieronymus in Parabol. Noli inuiti prudentia tue: prudentia sua inuitur, qui ea, quæ sibi agenda & dicenda iudicentur, Patrum decretis præponit. c. 5. X. de consuet. quare & negandum est id melius esse; quod fortè secundum quid, & quædam temporalia melius esse possit: sed id melius est, quod salubriori ecclesiæ directio-*

ni magis expedit. iuxta leg. XII. tab. *salus populi suprema lex esto.* at pro illa fatius est singulas ecclesias singulis esse commissas. & iuri diuino conformius: ob residentia obligationem. *Conc. Trid. s. 23. c. 1. in princip. aliaque Vid. d. consult. 8.*

Si obijciatur d. c. 13. loqui de monasterijs in quibus viget regularis obseruantia; at hic aliquos fuisse excessus circa tēpora vnionis: erit dicendum loqui Concilium de monasterijs, sicut *in c. 21. s. 25. de regul. que suos*, inquit *conuentus habent*; & *s. 21. c. 8. vbi Episcopo omnis circa committitur, vbi non viget regularis obseruantia, seu conuentus non habent: vbi autem viget; vt Episcopi conditionibus paternis agant, vt debitam viuendi rationem obseruent, & nisi id intra sex menses fecerint, ipsi corrigant. vt, si fiat correctio, si quis excessus contingat, non ideo dicatur cessare regularis obseruantia. Sic S. Bonauent. de sex alis Seraph. c. 3. post medium in hoc, inquit, differunt laudabilis religiones, & iam dilapsæ; non quod nullus peccans in laudabilibus reperitur, sed quod nullus impune peccare finatur, & peccandi aditus studiosè præcludantur. etc.* quæ est cura Superiorum; & hic hægenus obtinuit. & quo possit obtinere obseruantia regularis, nihil est efficacius ipsius prælati residentia.

12. An Concilij decretum non obtineat, quasi hic non viget regularis obseruantia?

Viget presentia Turri.

eoque cum hoc monasterium conuentum habeat. & quidem numerosum, ac disciplinæ amantem, domesticum, & assiduum inspectorem ei dari expedit.

Quod denique ad c. 1. X. ne sed vac. dicitur non eundem esse casum nostrum, qui sit d. c. 1. neque posse dici incommoda illic expressa, hic obtinere; sed si quando hic illa contingerent, indultum iri, vt queri liceret: iam superius etiam diximus finem præcauendorum incommodorum sufficere, non expectandum euentum.

13. Non expectandus conuentus incommodorum, vt consulta dicatur vnionis dissolutio.

tum. ex d. c. 21. §. 25. de regular.
Conc. Trid.

14.
Non potest
non esse
incommo-
dum carere
prælato re-
sidente.

Sed & illud nemo rectè diffi-
teatur, non posse monasterium,
præsertim in spiritualibus, non ca-
pere detrimentum ex continua
prælati sui absentia: si rectè aded
seuerè tam multi Conciliorum
canones, & Pontificum decreta,
Prælatorum residentiam exege-
runt, ut quamuis non omnia in d.
c. 1. narrata incommoda hic lo-
cum sibi nunc vendicent, non pos-
sit tamen non aliqua ex parte dici
releuatio monasterij, dissolutione
vniionis.

15. Sic & Sixtus V. in diplomate,
quo Nuncio suo mandauit dissolu-
tionem abbatie Tongerloensis ab
Episcopatu Buscoducensi, post
narrata incommoda ex vniione
suborta, *Episcopo*, inquit, *Buscodu-
censi apud suam ecclesiam residente, &
à monasterio absente & alijs grauiori-
bus negocijs occupato, & infra, quare d.
monasterio per dissolutionem vniionis,
& ipsi mense Episcopali per applicatio-
nem congrua partis illius reddituum pro-
uidere volentes, ac d. conuentus preci-
bus inclinati, atque adducti exemplo
aliorum monasteriorum alibi similibus
mensis in illis partibus vniionum, quibus
de simili remedio consultum est, man-
damus &c.* ecce remedium Ponti-
fex vocat, & consultum dicit mo-
nasterijs per dissolutionem vniio-
num; & Episcopatibus per con-
gruam dotem velle prouideri.

16. Sed neque, quamuis turbatissi-
mo illo tempore an. 1583. Sixtum
acerrimi iudicij Pontificem remori-
ari potuit argumentum illud,
quod fatius & Deo gratius videat-
ur, quod magis expedit Episco-
patui: ut plenius & securius esse
dotatum per incorporationem to-
tius monasterij, quam applicatio-
nem partis bonorum: sed tempo-
ralem illam considerationem post-
posuit spirituali bono, ut me-
deretur incommodis vniionis.

Neque porro hæc dicuntur ut
oppugnetur vniio suo tempore, ut

res tum ferebant, ritè, & rectè
facta, sed ut confiteri mutatis tem-
porum circumstantijs, rem suo
tempore bene actam, in melius
permisso temporum reformari; ad
normam sacrorum canonum, cum
res pro integra haberi, seu restitui
potest, securius consultus, Deo-
que gratius esse.

Quamuis enim Pius IV. in Bul-
la vniionis, de qua agimus, se omnia
cum maturitate, & Cardinalium
Consistoriali consilio tenuisse
dicat, fatius fuisse à Pauli IV. Bul-
la, quæ per separationes bonorum
Episcopatibus prouideri cupiebat
recedere, quod cultus diuinus sic
minùs læderetur; tamen cum dif-
ficilia essent illa tempora, nec in
bonorum separationem publicè
priuatimue daretur consensus, de-
uentum fuit ad vniionem; non an-
tem generatim determinatum est,
& in thesi, fatius esse per vniiones
prouideri Episcopatibus; contra
Concilij Trid. d. l. 24. c. 13. Pauli
IV. & S. consistorij iudicium, pro
dotandis generatim nonis Episco-
patibus per separationes bono-
rum: sed ex hypothefi specialij vni-
orum temporum. Cum autem iam
consentientibus partibus facile
nunc prior Pauli IV. via obtineri
potest, & Concilij Tridentini &
sic in alijs dissolutionibus vni-
onum Vaucellenfis, Tongerloensis,
Doufang Pontifices etiam summa
referunt maturitate esse procef-
sum; rectè ad hanc idem intere-
tur; *l. non possum. D. de legib. Me-
noch. de arbit. cas. 64.* & à Pij IV.
mutatione recedetur, tam con-
sultò, quam piè, laudabiliterque:
redibitque res ad priorem statum
iam inde à Philippo Boni & Caro-
li V. tempore conceptum, &
Paulo IV. decretum in d. Bulla
generali erectionis nouorum Bel-
gij Episcopatum. Rerum enim
mutationes vniiones, separationes-
ue, pro temporum qualitate, exi-
gunt. *c. precipimus. c. & temporis qua-
litas. 16. q. 1.*

De purgatione canonica.

RESPONSVM I.

Clericus an tortura subijci possit; quâ causâ, & modo?

1. Capitalis poena aduersus iudicem leuit de causa torquentē.

Periculosum sanè probandi genus est tortura: eoque grauior illius abusus. tormenta illa gubernat dolor, inquit Cicero pro Sylla, regit quaesitor, flectit libido, corrumpit spes, informat metus, ut in tot rebus & angustijs nihil veritati loci relinquatur. Igitur ne facilè Iudices ad quaestiones & tormenta profilirent, capitalem poenam in eos statuerunt Imperatores, qui aliquem per iniuriam aut torqueri prohibitum tormentis subiecissent l. de curionis. 6. C. de quaestio. quam poenam plerumque DD. mitigant, vt arbitraria sit, si absit malitia.

2. Clericus torqueri an possit?

Primò igitur quaesitum est an clericus torqueri possit? in qua re quam dissidentes & distinguentes sint opiniones, videri potest apud Farinacium de iudicijs, & tortura q. 41. plurimum est, vt non possit. argumento militis, de quo id iure decisum est. in l. desertorem. §. 1. D. de re militar. l. milites. C. de quaest. argumentum autem huiusmodi validum esse multis docet Euerard. in loc. legal. à milite armata militia ad militem caelestis militia, & in terminis n. 10. clericum non posse torqueri, ex priuilegio militis, quod ei communicatur. nec sanè argumentum hoc facilè rejici potest, sicubi contrarium in iure non sit decisum. Non esse autem per canones id difertè permissum rectè dixit Abbas antiquus, (vt plures referunt in c. 1. X. dep. nisi in infamato) patebitque si examinauerimus ea iuris loca, quæ in contrarium citantur. videlicet. d.

c. 1. X. de poss. c. si constituerit. X. de accus. c. illi qui. §. q. s. l. presbyteri. & Auth. seq. C. de Epif. & cler.

3. Executio tur canones qui videntur permittere.

Igitur d. c. illi qui ne iota quidem habet de clerico. & dicit tantum quod veritatem religiosus (alij legunt rigorosus) tortor diuersis cruciatibus è tenebris exigere debet.

Dices agi ibi de accusatione Episcoporum; hos, vt & communes clericos, à laicis accusari non posse. c. vt pluribus. X. de accus. agi, ergo de clericis in eos torquendis: Resp. 1. plures pati exceptiones id quod pro maiori assumitur. 2. de torquendis ob testimonium, non ob suum crimen: 3. in alium torqueri numquam posse hominem liberum, nisi vacillet. l. 15. D. de quaest. & in d. l. presbyteri expressè dicitur sacerdos non torquendus in alium. vt illud ademptum esse priuilegium obscuris verbis dicendum non sit. ita vt sanè hic locus nihil conuincat.

Sed neque in d. c. X. depositi. clerici mentio est. sed vir Belial dicitur ibi furtum fecisse; loculos habens conueniendus, non ecclesia. & dicit Pontifex se mandasse illum sub quaestionibus ad rationem poni; etiam, si oportuerit, vinculis alligatum: aiunt glossa, Panorm. Sabar. alij furem fuisse hunc canonicum, nomine Belial: non id dicit Pontifex: ratio decisionis facit, vt dicendum sit fuisse ecclesiae ministrum, seruum, mancipium, apud quod depositum; personam eius obligare, non ecclesiam dicitur. vt refert Sabarell. in ciuitate Senensi hospitale fuisse, in quo aliquis ad hospitum deposita conseruanda fuerit constitutus. & primis saeculis penes ecclesias, praesertim collegiatis hospitalia erant: praesidentibus ibidem clericis. tales ministros fuisse apud Londonensem ecclesiam cuius Episcopo scribit Alex. III. (cuius tempore ecclesiae seruos & mancipia affatim adhuc habebant)

bebant) fuisse, de quo ibidem agitur. clericum autem aut canonicum fuisse non conuincit textus. nominatum autem fuisse Belial quam minimè verisimile est. cum nomen dæmonis sit. quæ conuentio Christi ad Belial? 2. Cor. 6. hinc Scriptura sapius filios Belial, viros Belial nominat. Semei Dauid maledictione pessima 2. Reg. 16. virum sanguinum, & virum Belial nominat: quod rapuerit regnum Saul, eo modo procul dubio accipiendus est Alex. in d. c. 1. virum Belial nominasse eum, qui Episcopi thesaurum furatus erat. Dici etiam potest iussu Pontificis, non ex lege seu canone factum, quod in d. c. refertur. quo quid opus, si lege & via regia iudici poterat? sed in torqueri prohibitis consulitur, & decernit Princeps. l. nullus, C. ad leg. lul. maiest.

In d. c. si confiterit X. de accusat. agitur de sacerdote quidem, sed de facto tantum, quærendo dicitur, si a rationem positus, sine cōactione fuerit confessus: non autem permittitur ibi, vt quæstioni subijciatur. quin imo sensus verior videtur, vt ostentata ei tantum fuerint tormenta ad terrorem, vt in minoribus solet l. 1. §. impuberi. D. ad. syllan. & in torqueri prohibitis admittit Farin. n. 104. nam additur, sine cōactione fuerit confessus, cum tormenta cogant, & extant, vt in d. c. illi dicitur. sed & ibid. §. ceterum. casu quo non ad tempus commendata, sed perpetuo collata ecclesia dicitur, de crimine non conuictum iubet in pace dimitti: non quæstioni subijci. & dicere Interpretes solent purgationem canonicam in vicem quæstionis à canonicis introductam videri.

Denique d. lex presbyteri discretè sacerdotem in alium non torquendum dicit: in inferioribus clericis leges communes vult obtinere. & in Auth. seq. sacerdotes perituros in monasterium vult de-

trudi: inferiores legitimis, seu communibus pœnis subdi. sed multa huiusmodi de clericis à Iustiniano ordinata canones non receperunt: nec vllus vsus hodie admittit clericum vt testem torqueri: & hic de crimine sacerdoti imposito quæritur, nec est aliquis canon, qui discretè satis admittat, aduersus argumentum d. l. milites.

Enimvero quoniam miles ignominiosè missus potest torqueri: l. milites. C. de quest. etiam clericum turpitudine vitæ maculatum posse censet Sabarella. in c. cum in contemptat. X. de reg. iur. quamvis fortè rectiùs compararet clericum depositum, & priuilegio exutum, vt in doctore exigit Farin. n. 44. quali casu saltè iurisdictione absum non esse iudicem ecclesiasticum ad euleum quem damnantem aliàs iudicatum ait Chopin. de sac. pol. l. 2. t. 3. n. 11.

Quod enim aiunt eos, qui scelus committunt, dignitate excidere, priuilegioque; non obstat: quia dum quæstio institui per tormenta debet, nondum constat esse tales, vt aliàs oporteret, l. 1. §. si quis dicatur. D. de quæstion. c. cum secundum, 19. De heret. in 6. nam alioqui ratio hæc petit principiu, vt dici solet, & pro causa adsumit id ipsum, quod quæritur.

Porro & ex alio capite infamiam clerici communiter requirunt, quia non præcedente infamia inquiri non possunt. de qua re in c. qualiter. X. de accus. sed non ideo quicumque infamati, vel inquisiti torqueri possunt. nam nec sine infamia non priuilegiati inquiri possunt: debet tamen differentia manere inter priuilegio donatum, & eo carentem.

De causa nunc & modo torquendi vt agamus, capitalem esse oportet. l. 1. §. D. de quest. vt homicidij in laico l. 1. §. si quis eod. porro clericus etiam conuictus ob homicidium præsertim non qualificatum,

catum, degradari realiter per canones non potest, & curiæ seculari tradi, vt morti detur, sed presbyter annis 12. poenitet. *c. si quis homicidium d. 50. c. si quis viduum. c. voluntate. ibid.* nisi fuerit incorrigibilis. & hoc omnes admittunt, inquit Farinac. *de inquisit. l. 1. t. 1. q. 8. n. 80.* non igitur torqueri potest. ne modus probandi grauior sit præscripto puniendi. quod ab surdissimum foret. *VVeſenbec. in parati. n. 5. de quest.*

Sed quoniam communius itum est in eam sententiam, vt in causa capitali criminali non tantum, sed & tam Panorm. quàm Sabarell. *in d. c. 1. X. de pos.* etiam in ciuili causa clericum torqueri permittant; vt ibi factum aiunt; cum tamen de furto tantum quaereretur, & quidem ciuilitè, ad restitutionem pecuniæ furto ablata: in speciali hac causa tamen homicidij non qualificati quorem dicemus opinionem Farinacij, vt torqueri sacerdos non potuerit; ipsæsertim vitæ hæcenus inculpatæ, imò laudabilis, *Farin. de indic. & tort. q. 4. 1. n. 9.* saltem tanta fauitia: quamuis in genere ille rigidè loquatur.

De modo igitur torquendi videndum est. Iudex qui clericum ultra modum iubet torqueri, creditur excommunicatus. *glos. & Panor. in c. vniuersitatis. de sent. excom.* & fuisse hîc dicitur sacerdos per triginta quinque horas extensus, & collari ferreo indutus. *vide Sabarell. in d. c. cum in contempt. n. 9.* vbi grauiora tormenta non admittit. & plures apud Farinac. *d. q. 8. n. 17.* et si ipse satis asperè sentiat, & lenem quaestionem admittat *d. n. 104.* in torqueri prohibitus. sed sublimitat. *n. 107. & seqq.* sed profecto *d. c. 1. X. de pos.* cum iussit Pontifex furem sub quaestionibus ad rationem poni, tanquam supremum, addit etiam (si oportuerit) vinculis alligatum: atqui vincula longè absunt ab equileo, tormentisque, de qui-

bus quaeritur.

Accedit illud D. Pauli quo iubet Episcopum, iudicemque ecclesiasticum, esse non percussorem: & quæ eo citat Gratian. *d. 45. c. non licet. d. 86.* Quare & D. Augustinus *in c. circumcelliones. 23. q. 5.* postquam laudauit Marcellinum, quod cognitionem instituisset non extendente equileo, non sulcantibus ungulis, non vrentibus flammis, sed virgarum verberibus; subdit de eodem modo, etiam iudicis solet ab Episcopis adhiberi. sed glossa id accipit in punitionem & poenam; non cognitionem & torturam. & tunc neque ad disciplinam per laicum, sed clericum aut monachum iuxta *d. c. vniuers.* non carnificè verbera adhibentur. Sed liceat id etiam ad torturam: lenis tamen debet illa esse: quod illic Augustinus comendat. *ad hoc enim, addit, & mitissimi homines facinus occultatum diligenter, atque instanter examinant, vt inueniant quibus parcant.* quia, vt idem *ibid. c. vnum.* & pleetendo & ignoscendo hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur.

Igitur vt admittamus clerici torturam, quam admitti videtur præsupponere sanctio *pragmatica Clement. VIII. inc. ad tollendas ar. 10.* dum appellationem ab ea admittit, inhibitionemque; sed non nisi visis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine; cum si tortura iure vetita omnino esset; mox appellatio foret recipienda, & inhibicio concedenda: imo sententia nulla esset, ob expressum iuris errorem: lenis tamen debet esse: vt diximus. Ideoque Theologus Romanus *in Cautione criminali. seu de processibus contra sagas dub. 20.* de torturæ tempore licet Paulus III. Pontifex, inquit, in bulla quadam que continetur in Bullario 1. part. fol. 471. prohibuerit reum detineri in tortura per longum spatium, vt vnus bove: nunc tamen mitissimi iudices (nam de seuerioribus ne loqui quidem lubet) tam minime hic peccare hodie timent,

et ad horam unam aut duas dimidias torquere planè solemne fecerint. adeo ut insufficientis nominetur, quæ id tempus non expleuerit. quis hic subsistet? quis non mori malit. & vel sexcentis mendacis tantas penas redimere? ita ille; & agit tamen cum quaeritur de sagis. quantum exclamaret de clericis. Viræ antea actæ innocentia puris, sacerdotali ordine auctis, & theologiæ laurea claris. de homicidio inquisitis, ad 35. horas continud extensis? Misericordiam sanè judicialium quaestionum eleganter & Christianè plangit D. Augustinus de ciuitate Dei l. 19. c. 6. Quid enim, inquit, in sua causa quis torquetur, & cum quaeritur utrum sit nocens cruciatur, & innocens luit pro incerto scelere certissimas penas: non quia illud deiegitur; sed quia non commississe nescitur? ac per hoc ignorantia Iudicis plerumque est calamitas innocentis. & quod est intolerabilius, magisque plangendum, rigandumque, si fieri possit, fontibus lacrymarum: ut propterea Iudex torqueat accusatum, ne occidat nesciens innocentem; sit per ignorantiam misericordiam, ut & tortum & innocentem occidat, quem, ne innocentem occideret, torserat. Si enim secundum istum sapientiam delegerit ex hac vita fugere, quam diutius illi sustinere tormenta quod non commisit, commississe dicit. quo damnato, & occiso, utrum nocentem an innocentem Iudex occiderit, adhuc nescit: quem ne innocentem nesciens occideret, torfit: ac per hoc innocentem, ut sciret, torfit, & dum nesciret, occidit. quod ergo Augustinus ait adeo deplorandum plangendumque, quid est quod Iudicem ecclesiasticum cogat iudicij suis exhibere? cui non est commissæ vindicta criminum publica, cui etiam canones iubent ferri, nec dicis tantum causa. intercedere etiam pro ijs, quos summorum criminum reos ab honorum ordinumque gradibus deiectos tradit Iudici sæculari? cui nec inquirere quidem permittunt, nisi ex præscripto; c. quali.

ter & quando. X. de accus. à Concil. Trid. innouato f. 24. c. 5. denique cui non alius iudiciorum scopus est, quàm salus animarum; quæ equaleo non infidet.

De penis.

RESPONSVM I.

An obtineant pena taciti fideicommissi accommodati incapaci; cum alteri relinquitur, quod restituitur monasterio?

VT indigno auferatur, quod quis ex tacito fideicommissio suscepit restituendum ei, quem leges capere vetant. l. 18. 23. 25. D. de his quibus ut indig. sed, ut diximus supra de testam. resp. 4. quæ olim fiscus auferabat, hodie agnatis cedunt. ut & agit hic dumtaxat hæres ab intestato proximus. & dicit per edicta cæsarea hic prohibitum esse manibus mortuis hereditates, seu immobilia bona acquirere, adus omnes & dispositiones eò vergentes declarari nullas, ut, cum quid prohibetur, censetur omnia prohibita, per que proceditur ad illud: & quod non licet via reuocata, non est licitum indirectè. l. 39. & 84. de reg. iur. in 6. præterquam quod ex Concordatis an. 1541. in initis inter Carolum V. Imperatorem, ut ducem Brabantie, & huiusmodi Episcopum Leodiensem, in casibus mere conuentum sit, ut huiusmodi edicta in suo robore permanent: donec aliter fuerit ordinatum.

Infert ergo agnatus irritum esse testamentum, quo reus scriptus est hæres; homo omnino extraneus, omisso vicino sanguine, & moniali ante ingressum monasterij, sub tacito promisso, atque fiducia de restituenda, seu relinquenda

quenda monasterio hereditate: seu, supposito tantum heredis nomine, bonis distrahendis, & precio monasterio restituendo, & in eam rem multas ex facti circumstantijs præsumptiones adducit.

Enimvero de prohibitione hac cæsarea diximus in *lur. pont. nov. anal. de for. comper. n. 10. & seqq.* ideoque in foro videbitur plus valere quod agitur, quam quod simulatè concipiunt: adeoque suppositum heredis nomen non prodesse, vt hereditas, aut immobilia penes manum mortuam maneant: non magis, quam si ipsi expressè essent relicta. quo casu an precium debeatur manui mortuæ, an ad tempus momentaneum illa acquirere, & mox distrahere possit, ibidem quaesiuimus.

4. Sed pro templo monasterij monialium, iuxta Cõc. Trid. in urbem translari, via recta & indirecta vt relinquatur licet vendenda.

Ceterùm hoc in casu quæ adferuntur præsumptiones, eò solum faciunt, vt videatur institutus heres, vt bona diuendat, & ex precio soluantur impensæ templi monastij, sub ea fiducia ædificati cœnobio sanctimonialium iuxta *Concil. Trid. s. 25. de regul. c. 5.* in urbem translato; quod in admissione Concilij hic exceptum non est; ideoque si qua id viderentur vetare edicta, hodie ob stare hic nõ possent, & ne quidem expressè testamento mandari immobilia vendi, & precia monasterio numerari prohibent. quæ simplex via est, & minus calumniæ quam parit simulatio, subiecta: præsertim in causam huiusmodi fabricæ. ideoque nec tacitè fidei commissum precij, nec simulatio aliqua hic posset obesse, cum res non penes monasterium remanere; sed distrahi, & precia dumtaxat in permissas necessitates monasticæ translationis conuerti intenditur.

5. An hic agnatus legatus excludat?

Consequenter dicendum est, ommissis ijs, quæ ad d. præsumptiones pertinent, validum esse testamentum pronuntiandum, sed an agnatus ex eo legatum sibi factum consequi possit, quod nifus est im-

pugnare? quoniam de iure disputant, inquit lex 24. D. de his quib. vi indigni non iudicium impugnant aut accusant retinet defuncti voluntatem. nã neque falsum testamentum dixit, neque factum, contra officium pietatis. vide qua citantur ibid. & in c. ex eo. de reg. iur. in 6. Quippe arguit dumtaxat conditum esse aduersus legum edictaliũ prohibitionem, sub poena nullitatis latam; & formã edicti an. 1611. ar. 12. sub eadem poena præscriptam, non esse seruata; vtique quod in instrumentis non habeatur testatricem testesque interrogatos esse, an scirent scribere? cum edicti forma ad malignitates euitandas præscripta; ita fit seruanda; vt minimæ rei ommissio actum nullum reddat; neque per æquipollens expleri possit. *Roland. à Val. vol. 3. cons. 30. n. 1. 2. 3. 4. & seqq. Dec. cons. 466. n. 19.* & in casu non seruatae formæ, testamento ab edicto præscriptæ, etiam quoad huiusmodi interpellationem. *Charond. Resp. l. 3. resp. 49. l. 4. r. 13. l. 10. r. 86. l. 13. r. 63. Pandect. Iur. Gall. l. 3. c. 1.* hæc enim de iure tantum est disputatio an iusta ac sollempnis sit ea mentis testatio; iniuriã non afficit testatricem; neque eius iudiciũ vt in officiosum, aut aduersus iustitiam peccans, accusat. & quidem interrogationis omissionem ex Principum interpretatione ad nullitatem facere diximus in *lur. pont. anal. de test. n. 26. In Consult. can. cons. 4. eod. sed & supra de testam. r. 3.* diximus certam formam interrogandi, vt in stipulationibus, seu verborum obligationibus, præscriptis verbis non esse mandatam: sed neque iussa est annotari testatoris, testiumue responsio: sed tantum siue sciant siue nesciant scribere; id annotari. quare sufficere in vno casu hæc verba, *declaauerunt se nescire scribere*: in altero; *testatorem testesque cum notario subscripisse*. priori enim ex responso inferri interrogationem: posteriori;

6. Nullitatem instrumenti arguens iudicium defuncti non oppugnat.

7. Nullitas obiecta, quod testatrix testisue rogati non reserantur an scribere possent, qui a notario afferuntur subscripti. sc. vt non oblit.

riori ; ex actu inferri potentiam. quare qui interrogat , an placet scribere, simul implicat, an possit: & non tam per æquipollens, quam re ipsa hic subest interrogatio, & illius annotatio in utroque casu: & satisfactum est fini edicti, quem proloquitur, *vitandi dubij, & falsi.* quem imprimis spectandum, non verborum aucupia, etiam probant arrepta à Charunda vbi supra citata in hac ipsa materia. itaque hæc disputatio de iure est; non accusatio iudicij defuncti. qui cum non possit facere quin leges in suo testamento locum habeant; non præsumitur velle: ideoque non iudicium illius agnatus oppugnat; sed scripturæ formam: non illi iniuriatur; sed, an leges secutus sit quærit: eoque in illa disputatio victus, legato non excidit.

8.
Agnatus
qui defun-
cti iudicij
non accu-
sat legato
non exci-
dit.

De pœnitentiis & remissionibus.

RESPONSVM I.

De approbatione sacerdotum, ad audiendas confessiones, & reprobatione.

1.
Non ap-
probatus
non potest
confessio-
nes exci-
pere secu-
larium.

2.
Nec hodie
regularium
mulierum.

3.
De reuo-
catione
Concil. nõ
loquitur,
sed de ea ex
iure ref-
pondendũ.

4.
Quod vbi
eam per-
mittat?

Decreuit Concilium Trid. s. 23. c. 15. nullum sacerdotem nisi parochiale beneficium obtinentem, aut ab Episcopo approbatum posse confessiones audire secularium. De approbatione loquitur Concilium; de approbationis reuocatione nullam facit mentionem, illius ergo decisio ex iure communi sumenda est. eo declaratum est in *acceptimus. X. de ritus. & qualitat. præficiendor.* Episcopum qui aliquos approbavit, eisdem reprobare non posse; nisi forte, inquit, postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos. quæ exceptio causæ cognitionem requirit, non ex libito permittitur. *vt diximus in Consult. can. de priuil. conf. 5.* cum

etiã maximè amouibiles regulares ab administratione remoueri non possint ex causa infamante, & tanquam indigni; nisi causâ cognita, probataque; *vt late diximus in l. Rom. nou. anal. de regul. n. 46.* vt Rei hic dimissi pro suo demerito vbiq; contenduntur, sed causam cognitam esse, probatamque nullibi adiungitur. sed omnis fuisse videtur defensa monasterij exemptio, quæ indignum quem non reddit. cum vnusquisque ad defensionem iuris ecclesiæ suæ naturâ obligetur. si autem moderamen inculpate tutelæ excessum est; non mox ideo quis sit indignus, sed & hoc causæ cognitionem, & iudicis arbitrium exigit. & propterea *apud Barbof. in Collect. DD ad Conc. Trid. s. 23. c. 15. n. 50.* Urbanus VIII. decreuit, vt noua reprobationis causa, nõ quælibet assumatur; sed quæ ipsam confessionis materiam concernat. *per Breue. 30. Ian. 1629.* quò tamen reduxit S. Cong. 130. Aug. 1630. si scandalosè & inhonestè viuant approbati, aut delictum committant. *Barbof. ibid. n. 61.*

De approbationum huiusmodi reuocatione sæpe apud Interpretes Concilij Trid. quantum est, & quidem feruidè admodum disputatum in diocesi Toletana, cum illius vicarius pluribus simul regularibus approbatis sine nouo examine, seu reprobatione, auditionem confessionum interdixisset. super qua re Discursus extitit ex Hispanico in latinum versus à Petro du Fay Doctore theologo prædicatore editus Gandau 1636. In eo discursu referuntur plurima regularium priuilegia: atque inter cætera Clementis VII. vt semel præsentati non teneantur amplius præsentari: Pij V. bulla *incip. Romani, volumus*, inquit, eos, qui semel ab Episcopo suis præuio examine approbati fuerint; ab eodem Episcopo iterum non examinari: ab Episcopo autem successore, pro maiori conscientia sua quiete, examinari de nouo poterunt. quæ bul-

la reuocata non est per Gregoriū XIII. vt ad illam docet in compendio bullari Flautius Cherubin. & Quaranta in sum. bul. v. confessor. vbi citat declarationem Interpretum hanc; Congregatio Concilij censuit, Regulares ad audiendas in ciuitate & diocesi secularium confessiones semel ab Episcopo praeuio examine approbatos. iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Caeterum a successore posse vti que examinari, iuxta constitutionem sancti memorie Pij V. datam id. Augusti. Pontificatus illius anno sexto. que a felici recordationis Gregorio XIII. non est reuocata, per reductionem privilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini. quippe vt diximus, Tridentinum de approbationis reuocatione non statuit.

Plures alias interpretationes in eandem sententiam idem Discursus recitat: sed praeter ceteris examiam relatam à Pasceio in prax. nou. p. 2. c. 1. §. 2. in sua. his verbis, Cum sacra Congregationi Cardinalium, negotijs Episcoporum, & regularium propositum, innotuerit confessarios regulares grauius conueni, quod ab Archiepiscopis, Episcopis locorum Ordinarijs, ab audiendis confessionibus quauis de causa indiscriminatem suspendantur, & propterea sepe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs, omnibus simul vnius conuentus confessarijs, confessiones audiendis facultas adimatur; Illustrissimi eiusdem sacrae Congregationis Patres, rati vix fieri posse, vt haec sine scandalo, magnaeque animarum pernicie contigant, re mature perpenſa, ad omnem scandali materiam submouendam, & quo magis spiritali piarum mentium consolationi consulatur: Statuunt & decernunt; Archiepiscopis, Episcopis alijsque locorum Ordinarijs, ad quos confessores approbandi ius spectat, confessarios regulares alias ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere minime licere; nisi ex noua causa, eaque ad confessionem ipsas perti-nente: aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinarijs positum. Statuunt

in super eisdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios confessiones audiendi, omnibus simul vnius conuentus regularibus confessarijs, eadem sacra congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse. Quod quidem decretum; vt eisdem Illustrissimi Patres opportunum & necessarium duxerunt, ita inuolabiliter iubent obseruari, Roma 20. Nouembris 1615.

Quod porro ibi dicitur de interdicto non seruato, refertur ad c. 12. f. 25. de reg. Conc. Trid. non verò ad abrogandum c. cum dilect. de relig. dom. vbi censuræ nullæ declarantur, latae ab Ordinarijs in exemptos, aut post appellationem. Reuocatio porro, de qua agitur, est omnium simul eiusdem Conuentus confessariorum.

Habet & alteram declarationem adductam ex Confectio in sum. tit. 17. c. 4. Regulares, inquit, qui ad confessiones audiendas generaliter ab Ordinarijs, eorumque examinatoribus idonei reperiuntur & approbati fuerint, generaliter quoque absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum admittantur in diocesi propria. De ceteris vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinarij relinquuntur.

Est & alia apud Barboſ. vbi sup. n. 54. debere Episcopum simpliciter idoneum, simpliciter approbare. Idem Discursus §. vnic. fol. 4. late deducit clausulam concessæ facultatis ad beneplacitum duraturæ, ex stylo & consuetudine inferi solitam, nihilominus esse perpetuam, quod saltem recipi potest, vt subfit arbitrio boni viri, quod non nisi ex causa noua, & numquam ex infamante, nisi cogita & probata, reuocationem admittet.

Sed & ipsum Concilium Trid. d. c. 15. approbationem, qualis ibi requiritur, dum quis idoneus indicatur, dari iubet: gratis, inquit, detur. vbi duo coniunguntur: vt & detur, & gratis. quod Concilij mandatum quoad exemptos delegationem

8. Simplicitate idonei sunt simpliciter approban. di.

9. Approbatio ad beneplacitum vt fit intelligenda?

10. In exemptis functio officio Ordinarij eos approbando, an deinde reprobare possit?

7. Non simul vnius loci omnes reuocari possunt.

gationem facit: delegatus autem mandati fines diligenter seruare debet. *c. super. & rot. tit. X. de off. deleg. l. 5. D. mand. & delegati officium expirat cum functus est officio: c. venerabili. c. literis. X. de off. deleg. v. cum iam suo functus esset officio ideoque post approbationem finitum est dicecesani officium in exemptis; nec iam potest probatos reprobare; & probationis commissæ fines ita debet seruare; vt simpliciter idoneos approbet simpliciter: neque condiciones vllas sibi non commissas adijciat. *d. c. super & c.**

Regulare curatum beneficiu habentes comparandi parochis.

Quod autem hîc insuper de Confessore generali monasterij Ordinis S. Saluatoris dicitur esse argumentandum, sicut de sacerdotibus sæcularibus, cum accipat Iurisdictionem in moniales, & approbationem ab Episcopo; non sicut de Mendicantibus, qui à Papa: delegata autem iurisdicção sit reuocabilis à delegante: Respondeo claudicare talem Confessoris generalis, & sacerdotis secularis delegati comparationem: & rectius illius comparationem institui cum seculari parochio, imò prælato; cuius approbatio, nisi ex secuta indignitate, reuocari; aut iurisdicção, quæ ex officio tanquam ordinaria comperit, nequit auferri; nisi ex causis iure expressis, ritè cognitis. *c. si constituerit. c. accedens. X. de accus. sed neque substitui, quilibet potest huiusmodi Confessori: sicut neque beneficium regulare, c. cum causam. X. de elect. prioratus. c. ea qua. 8. X. de stat. monach. aut prælatura infra Episcopatum, c. nullus. 28. de elect. in 6. clem. 1. eod. vel præbenda regularis conferri potest nisi regulari: *Trid. s. 14. c. 10. vbi neque arandum dicitur in bo. ue & alino. d. c. 10. & porro si negetur hunc, de quo agitur, Confessorem fuisse titulo beneficiæ; sed sola delegatione, delegati iurisdictionem cessare ex arbitrio delegantis: l. Iudicium. D. de Iud. redit**

tamen solutio; vt iustum illud esse debeat; ex causa noua, ad confessionem pertinente; non infamante, nisi cognita & probata: & quæ de exemptis mox diximus, & de non omnibus simul reuocandis. *Vide que diximus supra de maior. & obed. r. 1. de regular. r. 8.*

RESPONSVM II.

Mulierì vt prædicatio sit interdicta?

VT soluere & ligare super terram, quod in celo ligatum sit, aut solutum; ita & prædicare euangelium, & docere omnes gentes apostolis successoribusque demandatum est. *Marci. c. ult. Matth. c. ult.* ita quidem vt non tantum laicis interdictum sit publice de fide disputare: *c. 2. s. 1. de heret. in 6. & prædicare: c. sicut. X. de heret. sed etiam neque omnibus clericis id sit permillum. c. adgimus 16. q. 1. nisi cuiusdam specialiter delegetur. *Nauar. cons. 7. de off. deleg. hodie solis fere sacerdotibus vñtatum. iuxta d. c. adgimus. olim quàm nunc frequentius diaconis commissum. sed commissum. nam quomodo prædicabunt, nisi mutauerint. iuxta apostolum. c. cum ex inuanto. X. de heret. fuit nonnunquam & laicis olim, sed clericis tamen rogantibus, docere permillum. *mulier. d. 23. at verd ex Bulla Leonis X. nulli hodie, nisi ex licentia superiorum. & ex Concilio *Trid. s. 5. c. 2. s. 24. c. 4. nemini, nisi ab Episcopo approbato, concessum prædicare.****

Quare multò maxime interdictum est mulieribus, quamuis doctoris, id sibi muneris arrogare; docere, aut prædicare. *d. c. mulier. d. 23. vt D. Paulus 1. ad Corinth. s. 14. mulieres, inquit, in ecclesijs taceant. non enim permittitur eis loqui. turpe est enim mulieres loqui in ecclesijs, quocirca & Clemens V. in clem. de relig.*

fig. dom. mentis insaniam vocat quod beginarum quadam Alamanica de summa trinitate, ac diuina essentia disputarent, & predicarent: easque idcirco damnat. & itidem c. 1. in extrauag. Ioann. XXII. eod. tit. & demum Ioann. XXII. in c. 1. eod. in extrauag. commun. begins, quae, praeter caeteras virtutes, curiositatem disputandi, & auctoritatem seu temeritatem potius praedicandi nullo modo sibi usurpant, demum admittit. denique Innoc. III. in c. noua de penit. & remis. damnat abbatissas quae legentes euangelium praesumunt publice praedicare, & criminum confessiones audire. quia licet, inquit, beatissima virgo dignior & excellentior fuerit apostolis vniuersis, non tamen illi, sed isti Dominus clauis regni calorum commisit. quippe & iure civili ob honestatem publicam feminae ab omnibus officijs publicis remotae fuerunt. l. 2. D. de reg. iur.

3. Quamvis abbatissas.

4. Non tamen priuatam inter suos monitione facite.

Dicitur autem publice, ne quis existimet superioribus monialium priuatas v. g. in Congregatione capitulari vetari adhortationes ad virtutes, ac reprehensiones vitiorum: quorum in subditis etiam correctio ipsis competit, oeconomica auctoritate: qua pater & mater-famil. liberos & famulitia rudimenta fidei docent; vitia corripunt; virtutes instillant: qua praecceptores discipulos, magistri scholares erudiunt. Syluest. in summa. F. praedicare. alioquin Innoc. III. in Concilio Lateran. etiam priuatim praedicare prohibuit sub pena excommunicationis, illis qui prohibiti vel non misi fuerint, praeter auctoritatem a Sede apostolica, vel catholico loci Episcopo susceptam.

Ex quibus liquet temere praesumpisse L. superiorem beginarum in ecclesia, in Sede, ianuis apertis, neutrius sexus personis exclusis, multis non suis praesentibus, ex libro tam impresso, quam manuscripto, scedis & compo-

sitione propria, atque etiam temeriter dixisse: excessa vtrique forma priuatae suarum commotionis: & propterea ad terminos accessisse beginarum in d. Clem. 1. damnatarum. praesertim cum nec in pulpito liceat legere, nisi ijs, qui ab episcopo lectores sunt ordinati. c. non liceat, d. 92.

RESPONSVM, III.

De correptione publica, atque pro concione.

Conuenitur parochus iniuriarum, atque ad palinodiam, quod pro concione dixerit adesse quosdam, qui iurauerint iura ecclesiae, viduarum, pupillorum defendere, qui ipsi bona ecclesiae inuadant: alios, qui etsi ex iuramento teneantur obistere: tamen tollerent. vt, etsi neminem nomine tenus expresserit, nemo tamen nesciret agi de Burgimagistro: quocumque quastio erat de finibus agrilius, & ecclesiae; & sepe transplantata, vt cotendit parochus, in fundu ecclesiae: & scabinos designari, qui debuerint impedire motu terminorum, seu curare restitui illos in pristinum locum. Respondit parochus non intendisse se in aliu dicere, quam in Burgimagistrum: eumque pluries a se monitum esse, nec emendatum: publice peccasse; eoque peccatores publicos publice esse corripiendos; adeoque pro concione fecisse id Christum Math. c. 2. ad fin. & c. 23. & facere debuisse ostendere D. Thomam 3. part. 9. 42. art. 20. fecisse & Ioannem Baptistam: Marci c. 6. Chrysostomum: Eudoxiam monuisse, ob ademptum Calitropae agrum: & Stanislaum Boleslai notam libidinem publice arguisse: se itidem ex officio fecisse; non iniuriandi animo.

1. An parochus peccat missa?

2. An parochus peccat in concione?

Monet sane Apostolus 1. Tim. c. 1. publice peccata esse corripiendos. & D. Augustinus, corripienda

2. Publica peccata palam corripienda.

C c

pienda sunt, inquit, coram omnibus, que peccantur coram omnibus; ipsa vero corripienda sunt secretius, que peccantur secretius, c. si peccauerit, vers. ergo. 2. q. 1. Unde ira Dei prouocari dicitur, cum prædicator delinquentes palpat, non corripit; & sacerdotalis veritatis immemor, non vult complere, quod scriptum est; peccantem coram omnibus arguas, ut ceteri timorem habeant. c. sed istud. dist. 45. quare & in c. 1. X. de pen. & remiss. manifesta, inquit, Alexander peccata non sunt occulta correctione purganda. quibus inhærens Concil. Trid. s. 24. c. 8. publicè peccanti condignam pro modo culpæ penitentiam publicè vult iniungi: vt quos exemplo suo ad malos mores prouocauit, suæ emendationis testimonio ad rectam reuocet vitam. specialiter tamen permittit Episcopo, vt hoc publicæ penitentia genus in aliud secretum possit commutare, quando ita magis iudicauerit expedire.

3.
Confessarius an
publicam
penitentiam
imponere
possit?

Quamuis autem illum Concilij locum rectè Nauarrus in *Man. c. 8. n. 10.* censuit non spectare ad penitentias sacramentales, neque agere de confessarijs, qui inuitis etiam pro publicis delictis non possint imponere penitentiam publicam; idque late probat in *Comment. ad cap. sacerdos. de pen. dist. 6. n. 86. & multis seqq.* sed intelligendum illud esse in foro mixto exteriori, non vero interiori: eoque compellari ibidem Episcopos, non confessarios: quoniam tamen Concilium *ibid.* subiungit de instituendis penitentarijs, per causâ continentiam non videntur excludi omnino confessarij, vt consentientibus, prudenterque persuasus publicam possint imponere penitentiam, vt *Nauarr. d. n. 19. & 98. & 100. in dictis locis*, vel extra confessionem in inuitos, vt procedit c. in capite quadrages. dist. 50. *ibi*, inquit, adesse debent decani, id est Archipresbyteri parochorum, & presbyter penitentium, qui eorumdem

conuersationem diligenter inspicere debent, & secundum modum culpæ penitentiam per præsatos gradus tringere. vide *Canones penitentiales. & Augustinum hom. vii. lib. 50. homil. nam & parochis quadantenus externa iurisdictione tributa est, c. com ecclesiarum. X. de off. ordin. vid. Cucchum in *Inst. maior. de presbytero paroch. n. 11. & seqq.**

Tamen rectè D. Pauli locus de prædicatoribus accipitur: vt in peccata publica publicè inuehatur. ex eo quidem zelo, cui non desit prudentia: nec alia palles misceri videatur: sed appareat odio tantum peccati, nullatenus autem peccatoris sermonem infitui: malos mores argui, bonos tueri, virtutes prædicari, vicia reprehendi. vt exigit Concilium *Trid. s. 5. c. 2. s. 24. c. 3. 4. 7. & 8.* quamuis aliqui pungantur, qui malle deberent veriores, quam disertiores audire sermones; c. sedulo. dist. 38. eoque infestent Doctores; non tamè hi propterea debent à recta æmulatione, & bona intentione recedere: scientes quia beati, qui persecutionem patuntur propter iustitiam. c. firmus. dist. 43.

Enimvero prædicatorem, parochumque publicè peccantes redarguentem, prudenter & circumspèctè verlari oportet. *arg. c. 3. s. 6. Conc. Trid.* quamuis enim officij ratio & discipline causa quem excuset, vt iniuriarum non teneatur: l. item queritur. §. Iulianus. D. locati. præsertim dum rei-publicæ interest delicta corrigi: l. 33. D. de iniur. *ubi glosa in verb. contumelia plures citat, & speciatim l. 13. §. que iure. D. de iniur. que iure*, inquit, præstitatis à magistratu sunt, ad iniuriarum actionem non pertinent: tamen si quid magistratus per iniuriam fecerit, vel quasi priuatus, vel fiducia magistratus, iniuriarum potest conueniri. l. nec magistratibus. D. de iniur. ad eod. & qui disciplinam voluit exercere, de excessu punitur. l. 7. D. ad leg. Aquil.

Aquil. l. 7. §. 1. Et tot. iij. D. eod. ad legem Aquil. Quomodo Nauarra de restitut. lib. 2. c. 4. n. 64. Et seqq. tradit. quando correptioni admiscetur ira, & despectus in proferendo, si graue est quod profertur, ex verbis, & despectu proximus notabiliter contristetur, & iniuste; rard excusari a mortali. ex D. Thoma, Nauarra, Caietano. si quis iratus, inquit Fabianus, crimen aliquod cuiuslibet temere obiecit, conuictum non est pro accusatio- ne habendum. c. si quis. 2. q. 3. omnis, inquit Cicero, animaduerso & castigatio contumelia vacare debet. & multo maximè dum superiores alicuius crimen corripiunt, si non in illud ipsum crimen dicant, sed aliud impreterant, conuictiari ea- tenus censentur. Nauarra ibid. n. 67. cum enim, inquit, de eo vitio non agatur, eo tempore, iam non ut iudex, sed ut priuata alia persona debonestat subditum in eo, in quo non est subditus, nec eius foro subiectus.

Quare clem. 1. §. 1. de priuil. proponit maledictionem eternam ijs, qui praelatis detrahunt in concione. & Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 1. decret. incip. superme. eosdem excommunicat. & S. Carolus Borromæus p. 1. Instruct. pastor. c. 11. monuit ne concionatores magistratus ciuiles obiurgent, aut asperius insectentur. idem statuerat Concilium Colo- niense an. 1539. art. 16. Vitanda, in- quit, est manifesta reprehensio vtrius- que potestatis, tam ecclesiastica quam ciuilis. Dijs non detrahes, & Principi- bus populi tui non maledices. Exod. c. 22. & Nauarra. in Man. c. 25. n. 42. cauendum tradit concionatori- bus, ne in aliquem nominatim dicant. nominatim autem in aliquè dici etiam intelligitur, quando ita quis describitur, vt facile dictum de eo intelligatur. §. nominatim. Infr. de exheredat. lib. 1.

Ad eum modum vt in aliquem dicatur, rectè doctores exigunt, vt peccator sit publicus; & scandalo-

fus. Haræus ad D. Pauli locum ex Theophyl. peccantes coram omnibus argue, hoc est perseverantes in peccato, & quos inquirendo deliquisse inue- neris, argue seuerè: quomodo igitur Dominus, si peccauerit in te frater tuus, corripit eum inter te & ipsam solum? at- qui & illum in peccatis perseverantem permittit publicè argui. imò & gene- ratim offenditur, si is, qui ab omnibus peccass. cognoscitur, non arguitur. sic Theophyl.

Sic & Chrysoftomus ad Apo- stoli. locum vt temerè, inquit, & in- discute iudicare perniciosum est, ita manifesta peccata non prosequi viam aperit ad audenda facinora. argue, in- quit, non utcumque; sed seuerè: ita enim & alij metuent.

Seuerè ergo reprehendendi sunt publicè, qui pluries priuatim moniti, emendare se nolunt. quasi incorrigibiles demum, si tamen sic speretur emendatio. Homobonus de Bonis tract. 15. c. 2. q. 2. v. 4. de exam. eccl. vt de Cretenfibus Pau- lus ad Titum c. 1. increpa illos durè, vt sani sint in fide. & Isaias c. 58. clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam: & annuncia populo scelera eorum.

Sed & oportet vt sit & certa veritas, & publica. nam si aliqua tergiuersatione celari possit ini- quitas, de ea cognoscendum & decidendum est, antequam pu- blicè vel iudex quidquam statuatur, vel concionator debacchetur. c. no- uis. X. de iud. ad fin. in verb. cognos- cant vtrum iusta sit querimonia, quam contra eum proponit coram ecclesia Rex Anglorum, vel eius (Regis Francorum) exceptio sit legitima, quam contra eum per suas nobis literas duxit exprimendam. sic etiam in de- nuntiatione aduersus matrimo- nium de exceptionibus & causa cognoscitur. c. ad dissoluendum X. de despons. impub. neque ante sen- tentiam abstinendum est ab eo, quem reū putamus. 22. tot. q. 3. vi- de Augustin. d. c. si peccauerit. Et seqq. Et homil. ult. l. 50. hom. vbi ait ec- clesiam neminem excommunica-

6. Ex zelo, nō admixto alio affe- ctu.

7. Alioquin potius sub- iacet.

8. Peccator vt publicus sit & scan- dalosus & incorrigi- bilis re- quiritur.

9. Corruptio seuera sit.

10. Praefertim in pluries correptis. non corre- ptis.

11. Certa sit delicti ve- ritas.

re, nisi sponte confessum aut in iudicio conuictam: & sermonem instituit de publicis correptionibus. adeo, vt quantisper quis negat peccasse, rem alienam inuadere, vt in d.c. nouit, & paratum se offert subire iudiciū ecclesię, mandatum, ac iudicis sententię sequi, nondum locus esse videatur prædicationi, & correptioni publicę, quia nondū certū est publicè peccatū, dum adhuc sub Iudice lis est.

At scandalum existimant sequi Quidam, ex huiusmodi publica prædicatione; sed dicendum est, suppositā certā veritate delicti, & per illud scandalo, & solo in concionatore zelo, eoque prudente, & circūspecto; exemplū Christi solutione adferre. *Matth. 15. vbi discipuli dixerunt Christo; scis quia Pharisæi audito verbo hoc scandalizati sunt?* & ille respondet, *finite illos; cæci sumus, & duces cecorum. nonne, inquit Chrysofomus loco mox relato, maius scandalum facit corā omnibus argnere. minime id quidem; magis enim scandalizantur, si peccata non ignorantes nullum inferri videant cruciatum.*

Videbitur etiam hæc publica concionatoris reprehensio esse contra praxim hodiernam; neque hæc tempora ferre veterum canonum, & antiquæ disciplinæ medicamenta: sed *E. Carol. Borom. in Orat. Concil. prouinc. 6. imo vero ardentius, inquit, progrediamur, quoniam hæc vna medicina præstantissima est, maximeque oportuna ad remedium, vt quibus olim rationibus disciplina christiana sata, & propagata fuit, ipsædem ipsis & instauretur, & conseruetur.*

Nihilominus hodie concionatoribus magis publicæ correptionis ansa ablata est, dum, magis quam initio ecclesię, liberè & palam iudicia ecclesiastica exercentur: vt sic inquisita per Iudices statuta sunt Synodalia, vt parochi si quos habeant in suis parochijs publicos peccatores, eos deferant,

vt à Iudicibus ecclesiasticis corrigantur lite instructa; ad sententiam; & poenas oportunas perueniant. *In corripendis magistratibus, inquit d. Concil. Col. ar. 17. correptioni quoque fraternæ l. cus est, quem admodum Ioannes reprehendit Herodem: dicebat enim Herodi, non populo, Nō licet tibi habere uxorem fratris tui, quod si nihil promoueas; postulanda, & expectanda promissio Prælatorum, ac maiorum magistratum est. qui si desimulent, etiam consulum magis, et contra remittatur ad Deum; quam ut tantum scandalum inde deterius subsequatur.* adeo vt si quis eo præscripto omisso sine insolita causa pro concione debacchatus fuerit, nullum argumentum præbeat zeli saltem indiscreti, si non animi iniuriandi, in nondum evidentiibus delictis. *ex d. c. nouit. l. de iud. & facilius teneatur probare abesse animum conuiciandi, arg. legis si non conuicij. C. de iniur. vide Numeram d. c. 4. disp. 7. n. 95. & seqq.*

Id quidem verum est, eum qui in officio, dignitate, functione publica est, non præsumi iniuriarum, sed functionis causa quid dicere, vel facere. *vt late diximus etiam in parochia in Consult. can. de iniur. consult. 2. præsertim in fuggestu (quia est cathedra veritatis, non locus iniuriarum) sed in dubio: at verò si excessus deprehendatur, si nulla officij necessitas, oportunitasue, nec aliæ iustæ causæ exegerint; abesse conuiciandi animum probare debet. d. l. si non conuicijs. diximus ibid. consult. 1.*

Itaque parochus noster officij limites excessit. qui in prædicatione exigunt, ne qua scandala seminet. *Conc. Trid. s. 5. c. 2. neque dicat, quod tendere posset ad offendiculum aut ruinam. excessit in eo, quod modum corripendi non seruauerit. quippe neque certum crimen est, neque notorium illius, in quem inuectus fuit. contenditur siquidem super limitibus, & adhuc*

12.
Iniuriæ
obiecto
scandali.

13.
Iniuriarum
praxis.

14.
Modo adfit
grauis &
insolita
causa.

adhuc sub Iudice lis est, vter suos in agrum vicinum protenderit. & quamvis parochus quidam iurifconsulti responderint, vicinum inuasisse limites, partemue agri ecclesiæ, non tamen illorum responsum rem facit iudicatam, aut certam; minus notoriam. cum & actor Iurisperitorum pro se habeat responsa. & plerique testium asseruerint se nescire à cuius parte flet iustitia. aliter se habebat correptio Ioannis Chrysofomi, cum certò constaret, & palam, Callitropæ agrum esse, quem ademerat Eudoxia.

Accedit quod Episcopus de dissensione & controuersia informari voluerit per Archipresbyterum, qui visitato agro cum agrimento, & pluribus testibus vtriusque subministratis, iudicauerit apparentius ius esse aduersus ecclesiam, eoque Episcopus componi negotium voluerit: si autem certum & manifestum erat delictum Actoris; debuit iubere publicè illum corripi potius, quam rem componi. nisi per hoc etiam iudicauerit hoc in casu non expedire publicam correctionem; sed vertendam illam esse in priuatam monitionem. quod Episcoporum iudicio committit Conc. *Trid. d. e. 8. s. 24.* & Concilium prouinciale Mechlin. *1. de sacram. c. 6.* compellat Episcopos, non parochos; vt in notoriis delictis publicam poenitentiam in usum reuocent. vt omitamus exilitatem rei, quæ vix ascendat ad tres florenos, & peperit quàm maximas turbas. vt ad Dei honorem non profecerit huiusmodi publica correptio; quod requirit vbi supra Homobonus; neque satis sit delatum Superiori seu ecclesiæ, quæ potius elucet in Episcopo, quàm parochus. præsertim cum illius ipsius cum correpto est controuersia, et si de bonis ecclesiæ.

Quod si autem requisita certi, publici, & scandalosi delicti defi-

ciant in principali quæstione, quæ tangit Burgi magistrum; multò magis deficiunt in scabinis correptis de tolerantia delicti, quod ex iuramento deberent impedire. quippe & coram illis lis adhuc pendebat; multò minus probatum est illos certiores fuisse reditos; minus quasi de publico & scandaloso, lite nondum integrè instructa. imò potius contra, cum viderent Archipresbyterum magis sentire pro actore; & Episcopum compositionem suaderè. ideoque quàm primum respondit parochus se non intendisse in scabinos dicere; sed alluisse ad modum dicendi S. Pauli, qui ad Corinthios *ep. 1. c. 5.* de incestuoso eos reprehendit, his verbis; *vos non magis laudum habuistis, vt tolleretur de medio vestrum qui hoc opus fecit.* sed interest; nam incestuosi crimen & certum, & publicum, & scandalosum erat; publicè ducta vxore patris; quod nec facerent gentes; quod excusationem nullam habebat. hic delicti certitudo non est; minus publica, quamvis factum non sit in occulto; sed iustitia, vel iniustitia facti.

Excessit ergo parochus. Concilium *Trid.* quidem *s. s. c. 2.* rectè iubet vt Episcopi curent, ne quis *16.* *Prædicatores* *res defen-* *dendi à ca-* *lumnia.* *predicator vel ex falsis informationibus, vel alijs calumniose vexetur.* ideoque quamuis hic deprehensus est excessus parochi: cum tamen & in aduersarijs quoad modum institutæ actionis, & multiplicandos sumptus, etiam est aliqua vexatio: si non calumnia: illa etiam est punienda. *l. vlt. s. 1. c. de appell.*

De modo igitur satisfactionis videamus. clericus maledicus cogitur ad postulandam veniam. *17.* *Si tamen* *excesserint,* *quomodo corripendi?* *clericus. dist. 46.* & vt non dimittatur peccatum, nisi restituatur ablatum; ita neque crimen infamationis. *Anchoran. in reg. peccatum de reg. iur. in 6.* quia raptoribus deteriores sunt detractores: & damnum famæ maius, quàm bonorum.

rum. c. deteriores. c. summa. 6. q. 1. l. lul. D. si quis omiff. caus. rest. l. infamia C. de decret. lib. 10. si ergo falsum crimen fuit obiectum, vix est vane palinodia fieri possit restitutio. ideoque vsu vbique frequentissimo, & etiam Ordinatione Caroli V. in Imperio recepta est actio reclamatoria; seu qua petitur reuocatio iniuriæ. *Mysing. ad § in summa. Inst. de iniur. & cent. 2. obs. 98.* quæ etsi iure ciuili non adeo sit expressa; canonico tamen videtur agnita. *in c. quidam maligni. in verb. sin autem potuerit docere qua dixit, vel certe sciens se non posse, qua scripsit ostendere, errorem suum fuerit aperte confessus. 5. q. 1. & quamquam Marcus Anton. Genuen. in Prax. Neapol. c. 30.* neget nobiliores, & clericos teneri ad palinodiam, aut petendam veniam in publico; sed dumtaxat in cubiculo seu tribunali iudicis ecclesiastici, & de superioribus Nauarra *ubi sup. dub. 6. n. 96. & seqq. & citati* negant prelatum à subdito veniam petere, genu flectere, &c. & parochus respectu incolarum suo modo sit superior: tamen si falsum sit crimen ab eo obiectum, sine reuocatione vix est vt possit satisfacere; & ad reuocationem non dampnari: sed in modo distinguendum est.

18.
Si falsum
dixerint,
omnino
palinodiã.

Itaque quæ pro concione dixit, pro concione reuocanda sunt: verbis quidem ita honestè conceptis, vt & innocentia non maneat læsa; & dignitas parochi quæ minimè deteratur. nam publicè facta iniuria publicè reparanda est. *d. c. si peccauerit. Nauarra ubi sup. n. 90. ex Siluest. ad exemplum D. Pauli Act. 16. casus nos, inquit, publicè miserunt in carcerem, & nunc occultè nos eijciunt: non ita; sed veniant, & ipsi nos eijciant.*

Sic & in c. inter. X. de purgat. can. qui publica conuersatione cum hæreticis scandalum dederat, pro concione hæreses detestari iustus est. quare hic offensio per concio-

nem facta per eandem reparanda esse videtur; modo quo diximus: vexatio autem per multiplicatos inutiliter sumptus; compensatione aliqua expensarum refarcienda.

Clausulam salutarem Iudex primæ instantiæ adiecerat, ne per palinodiam in suo confessorio seu pro concione faciendam induceretur infamia: questus est parochus de infami palinodia: modoque & clausulam porro adui contrariam, & inefficacem, & extra iudicis potestatem esse contendit: sed communiter receptum est pro cautela, vt præseruare famam Iudex in sententia possit. *Wesemb. in Paratit. D. de his qui not. infam. n. 9. ad fin. post Bart. Bald. arg. l. 17. §. pena. D. eod. iusta tamen ex causa, non regulariter. vt in l. non potest. D. de furt. non potest quidem Iudex efficere, ne furti damnatum sequatur infamia. l. ordin. 15. D. ad municip. neque tamè restituere. latè Panorm. in c. cum. 23. X. de re iud. nam & in integrum restituitur aduersus legem non potest: sed in damnando potestatem habet. l. §. pena. d. l. Ordine. at iusta ex causa. sed an exprimenda in sententia? ait Wesenbec. arg. c. scilicet. X. de re iud. & ibi DD. sed locus iste potius contrariatur, vt non debeat. Sola etiam palinodia si naturæ non parit infamiam, quia non tam poena est, quàm debitum: & sine dolo, sed imprudenter, ac citra iniuriandi animum dicta esse aliqua possunt, quæ tamen reuocanda sint. *Malder. de iuris. tract. 7. c. 2.* vt etsi quis iniuriarum dampnari non possit; possit tamen pro refarciendo damno ad palinodiam, ynde & titulus iuris canonici X. de iniuriis, habet annexionem, & de damno dato. sed & id in sententia exprimi oportet: vt nec verba illius, nec reuocandi modus infament.*

RESPONSVM IV.

Litera Iubilæi tribuunt electionem confessorij ab Ordinario approbati: quæritur quis hic sit?

Respiciunt procul dubio literæ ad decretum Concilij Trid. s. 23 c. 15. itaque ad pœnitentium sæcularium, quamvis sacerdotum, confessiones audiendas nullus, nisi ab Episcopo approbatus, aut parochiale beneficium obtinens, idoneus reputatur. per d. c. 15. de confessionibus regularium non loquitur Concilium. relinquit ergo priori iuri: scilicet ut fiant superiori regulari, aut ab eo deputato. iurisdicção enim necessaria est in consentem. d. c. 15. c. 7. s. 14. de sacr. pœn. Conc. Trid. c. omnis vtriusque. X. b. 1.

Parochiale beneficium habens eo ipso, quo ab Episcopo institutus est, approbationem & iurisdictionem consequitur. arg. l. 2. D. de iurisdic. om. iud. prout etiam parochiale beneficium censetur esse, quod vicariam curam sibi incumbentem habet, & ad supplendas parochi vices tenetur. cuius adeoque possessor etiam eo ipso, quo instituitur, approbationem & iurisdictionem nancisci est censendus. vtique in suos iurisdictione: approbatio autem tum parochi, tum vice-parochi etiam quoad eos prodest, qui confessorium approbatum possunt eligere, vel privilegio speciali, vel generali Iubilæi, aut simili. sed an extra parochiam an per totam ciuitatem, imò dioccesim approbantis? controuertitur. & verius est, respectu priuilegij pontificij, per totam dioccesim probantis eligi posse. magis dubium, an parochus alterius parochiæ illi vices suas possit committere, cum institutio beneficij

non videatur inferre vniuersalem approbationem, sed magis localem. citati à Barbof. in Collect. DD. ad Conc. Trid. ad d. c. 15. s. 25. n. 19. quare post dimissum beneficium rursus, respectu pontificij priuilegij approbatum manere etiam verius est parochum quondam & vice-parochum. quin etiam vt à successore deputari possit eo loco, sed non alibi. *ibid.* n. 17. & 21. & seqq. indeterminata autem approbatio per totam dioccesim approbantis porrigitur.

Multò magis parochiale beneficium censetur habere ipse Episcopus: cuius dioccesim canones sepe eius parochiam vocant; pœnitentiarius dioccesanus; & cuiusque annexa est actualis cura animarum, non habitum vtique, sed exercitio prædita.

Regulares prælati iurisdictionem etiam habent in suos omnes, totamque familiam. ideoque & equites S. Ioannis Hierosolymitani, qui veri religiosi sunt, suis superioribus confiteri possunt.

Qui beneficium non habet, sine approbatione nullus idoneus reputatur, quamvis notorietate facti, & doctrina, & moribus, & prudentia sit idoneus. exigit enim Concilium pro sacra ecclesiæ politia ipsius Episcopi censuram. quod tamen & ad ipsius vicarium extendi receptum est: & ad Capitulum Sede vacante, & Archiepiscopum suffraganei dioccesim visitantem; aliosque qui quasi Episcopalem habent iurisdictionem. vtique quam spectat d. c. 15.

Adeoque & restringitur approbatio intra territorium approbantis. extra illud approbantis subditus an confiteri possit approbato? referunt decusum negatiue. quamuis parochiale beneficium habens, etiam foris suos audire possit. vt generaliter voluntaria iurisdictione extra territorium exerceri. quare & negant licere Episcopo eligere

Beneficium parochiale aut Ordinarij approbatione habens quoad seculares.

Quoad regulares deputatus à superiori reg.

Tale beneficium aut approbatio quouique se extendit.

Superiores magis comprehendunt decretum c. 15. s. 23. Trid.

Re ipsa idoneus sine censura Episcopi non reputatur approbatus.

Censura vt restringitur intra territorium approbantis.

7.
Quid de
electione
Episcopis
iure con-
cessa.

confessarium non subditum, si extra dioecesim confiteatur, ab illius dioecesano non approbatur. quod etiam derogat d. c. 15. privilegij. quod tamen durum videtur, cum Episcopis eiusmodi electio permittatur à c. fin. de panit. & remiss. idque non tam privilegium quam ius commune videatur, cum Corpori iuris insertum est: subiungiturque tanquam exceptio d. c. omnis: quod iubet quemlibet confiteri suo superiori. ut huiusmodi exceptio non aduersari videatur d. c. 15. cum d. c. fin. etiam deferat censuram Episcopo eligenti an prouidus sit, & discretus ille, quem elegerit: & incommodum, ob quod illa electio Episcopis concessa est, redire possit per huiusmodi restrictionem: & privilegia ferè communiter ea nominentur, quæ extra corpus iuris vagantur; & quæ speciali iure constituta sunt, speciali nota egerere videantur, ut reuocata censeantur. Omisso quod d. c. 15. regularibus permittit non approbato ab Ordinario confiteri, Episcopus autè sit in gradu perfectiori quam regularis: ideoque id ei magis permissum videri debeat. & idem c. 15. cum extendit se ad sacerdotes: clarè, non loquitur de Episcopis. tempore tamen subilæ, cuius verba seruanda sunt, quodque dum iubet confiteri approbato ab Ordinario, videtur & tali uti debere Episcopus, Zerola in prax. V. Absolut. q. 12. p. 2. post. Naur.

8.
Examen
Episcopi
nemo sub-
terfugit.

9.
Mendican-
tes præsen-
tati iniuste
reieci an
iure cle-
mentinæ
dudum ho-
die vtan-
tur.

Examen Episcopi exigit Concilium, adeo ut illud nemo possit subterfugere, quamuis palam idoneus: si quidem Episcopo necessarium videatur: aut, illius gnarus satis, perperam illud exigat, & iniuste approbatione neget. Mendicantes tamen à superioribus seculantatos, & iniuste reiectos ab Episcopo, nancisci à Pontifice seu iure ipso approbationem & iurisdictionem, est verisimile: exijs

quæ mox de Episcopo diximus: ut facultati, iure d. clementinæ competenti, in casum iniuste recusatōis, derogatum non censetur. et si consultum hodie non sit eo privilegio uti, ob Conc. Trid. s. c. 2. Vi de qua diximus in consue. can. de priuil. cons. 5. quamquæ expresse prohibitus obedire teneatur: ut ibi diximus: & à prohibito videri possit differre recusatus dumtaxat.

Approbationem verè obtineri satis est: quamuis sine scriptis, cum illa non exigat Concilium. et si alicubi decreta synodalia pro certiori politia illa exigant, verè dixi: quia si Episcopus tantum dicit causa approbet, quem credit idoneum; approbatus non potest censeri. plus valet, quod agitur, quam quod simulatè concipitur. si tamen quamuis molestia vitandæ causa probet, et si sic approbans peccet, reuera tamen valet probatio, & actus ab eo gestus, quia ecclesia non iudicat de occultis, sed sequitur palam gesta.

Et nuda quidem approbatio decreto d. c. 15. satisfacit, non tamen tribuit iurisdictionem: si non ea mens sit approbantis, cui nuda approbatio tribuitur, de consensu parochi audire potest confessiones: cui insuper iurisdictionem, etiam sine illius assensu approbatio & iurisdictionem perpetua est, & ut gratia, non expirat per mortem concedentis: dum satisfactum est semel decreto d. c. 15. quantum non reuocatur, ideoque approbatus, qui aliò migravit, & reuersus est; noua approbatione non eget. agimus autem de approbatione simplici. nam ad tempus data per illius lapsum expirat: ad certum genus personarum; ad aliud non extenditur: loco circumscripta; illius terminos non excedit: indeterminata ad moniales non porrigitur ex constitutione Gregorij XV. inc. inseruit. quæ specialem exigit approbationem simplicem dare debet Episcopus simpliciter

pliciter idoneo: vt decretum loquitur simpliciter: iurisdictionem dare non tenetur, nisi cui placitum fuerit: salua d. clementina dudum; & ratione cap. fin. X. de off. Archipres. in verb. quia & si valde idoneus sit, decet tamen vt sua onera pariat, vt satisfiat plebi: & in nullo titubet ecclesiastica sollicitudo: & Concilij Trid. s. 21. c. 4. in verb. sibi tot sacerdotes ad hoc munus adiungere, quot sufficiant ad sacramenta exhibenda. &c.

12. Nulla priuilegia aut consuetudines d. c. 15. tollunt.

Necessitati examinis & approbationis non obstare Concilium voluit priuilegium, vel quamcumque consuetudinem, etiam immemorabilem. quare abrogata est illa, qua olim quilibet sacerdotes sibi inuicem confitebantur, vel parochi non approbatos substituebant: quod vltus multorum saeculorum receperat. priuilegia autem, praesertim in corpore iuris non clausa, etiam abrogata sunt, in corpore iuris clausa, iura magis hodie videntur & exceptiones, adeoque partes legum, quam priuilegia. vt diximus.

13. Approbatus regularis & quoad moniales quis?

Quoad regulares diximus per d. c. 15. nihil mutatum: vt probatione Episcopi non egeant, nisi confessarij monialium. Itaque illorum respectu probatus censendus est, qui illis, vt oportet, designatus est a superioribus regularibus. quippe illorum Ordinarijs. monialium tamen respectu videtur dicendum requiri approbatum ab Episcopo, vt diximus, ob constitutionem Gregorij XV. incip. in-scrutabili. quamuis enim vsu recepta vbique ea nondum sit, ita vt vbique obliget; tamen, quia Pontifici integrum est modum praescribere liberalitati suae, quem velit: & eadem constitutio velit omnes monialium confessarios ab Episcopis esse probatos, verisimile est Pontificem Iubilaeum concedentem; loqui quoad moniales de huiusmodi approbatione. arg. c. solite. s. verum. X. de maior. & obed.

Imò referunt declarasse Clementem VIII. vigore electionis per Iubilaeum concessae, non posse a regularibus aliquem eligi approbatum non eiusdem Ordinis. De his omnibus citatis à Barbosa in Collectan. ad Concil. Trid. d. c. 15. s. 23.

An autem durante Iubilaei tempore iterari electio confessarij, & bis obtineri gratia Iubilaei possit? negatiue responsum dicitur à Clemente VIII. & S. Congregatione. sed quantisper de eo authenticè non liquet, si non potest bis confessarium probatum quis eligere, & opera praescripta explendo bis Iubilaeum consequi: saltem est certum semel posse efficacius. c. 1. de penit. & remiss. in extrauag. commun. vbi Bonifacius VIII. post opera praescripta, & concessionem Iubilaei, vnusquisque tamen, inquit, plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui basilicas ipsas amplius & deuotius frequentabit. vid. Dianam. p. 1. r. 12. r. 31. & p. 2. tract. 3. r. 49. & vbi sup. c. p. 5. r. 12. resol. 28. & verius in rigore dicendum videtur Iubilaei concessionem disiunctiue pro vna vel altera septimana concessam, vna optione consumi. l. apud. D. de opt. legat. Qui semel in Iubilaeo confessus recordatur peccati reseruati omitti, ab eo potest absolui. quia posterior confessio est perfectio primae, & reseruatio semel sublata est per confessionem primam. Zerol. in prax. V. Absolutio. c. 7. p. 2.

14. Electio confessarij an iterabilis ex Iubilaeo.

RESPONSVM V.

De altari priuilegiato.

Quando illud conceditur, & praescribitur vt missa legatur de requiem, conditio implenda omnino est. Nauarr. de penit. & remiss. conf. 38. arg. legis cui fundus D. de condit. & demonstr. & per text. extrauag. vniuersit. de pen. & remiss. dum non praescribitur; satis est illam

1. An qualibet missa ad priuilegium effectum legi possit?

lam dici de Sancto, vel de tempore. *Nauarr. de penit. & remis. conf. 37.* si intentio est suffragari defunctis.

2. *De numero missarum expressarum.* *Conditio priuilegio adscripta, dummodo in ea ecclesia quindecim missae quotidie celebrentur,* non deficit si quando contingat non tot celebrari fortuito, non communiter. quippe haec accipienda sunt moraliter, vt frequentius accidunt. *l. 3. 4. 5. 6. D. de leg.* nam alioquin nullibi obtinerent. cum feria 5. coeng Domini, & sabbatho sancto vnica tantum debeat fieri missa, & in pasceue non fiat consecratio.

3. *De clausula.* *1a. sacerdos eiusdem ecclesiae.* Verba haec; *vt quaecumque sacerdos eiusdem ecclesiae dumtaxat ad ipsam altare celebrabit &c. anima indulgentiam consequatur:* in proprio sensu accipienda sunt. vt, quamuis religio istius Ordinis hospites subijciantur superiori loci, vt ab eo corrigi, & absolui etiam a reseruatibus possint, non tamen hanc indulgentiam consequi. quia sacerdotes non sunt istius ecclesiae; seu ad eum residendum a superioribus destinati, capaces electionis, & similitum actuum, qui religiosis istius conuentus proprii sunt. frustra alioquin adiecta fuisset restrictio.

4. *Similis priuilegij negatiua.* Haec autem verba; *simili ad praesens priuilegio minimè decorata,* an subrepticam faciant gratiam, cum nondum finitū esset septennium, ad quod iam ante simile priuilegium erat concessum, satis dubia videntur. quamuis enim significatum dicatur quando aliud priuilegium esset datum, & intelligi ex eo posset nondum esset finitum, solent tamen frequenter formularij sollicitatores, libellos ad se missos mutare, secundum verba priuilegij inseri solita: & quamuis etiam dici possit ecclesiam non habere priuilegium pro eo tempore, quo petebatur; non tamen sensus ille obuius est, nec solent eum intellectum illa verba communiter generare, secundum quem intelligenda videntur. *arg. c. 7. X. de spons.*

eoque magis est dubius, quod, et si quidam indulgentias existiment, vt fauores ampliandas; tamen alij vt *Nauarr. d. conf. 38.* censent strictè esse interpretandas. *arg. c. 1. X. de priuileg. post gloss.* quam dicit receptam, & rursus *conf. 35. n. 3.* quippe tanquam dispensationes, eoque strictè accipiendas. ideoque secutum non videtur eas sine alio Pontificis beneplacito publicare.

Dubia etiam huic clausulae, *volumus quod si in dicta ecclesia alia indulgentia perpetuo vel ad tempus nondum elapsam duratura, concessa sunt, praesentes nulla sint, diuersi intellectus dabantur.* eoque iussit *Vrbabanus VIII. an. 1642.* dubij tollendi causa addi haec verba, *in quocumque anni die d. ecclesiam suae capellam aut altare in ea suum visitantibus perpetuo vel ad tempus nondum elapsam duraturam concesserimus, praesentes nulla sint.*

Vbi etiam animaduertenda sunt illa verba, *ad tempus nondum elapsam,* quippe videntur pro ijs, quae de septennio supra dicta sunt, arguere: lapsi septennij intellectum, tribuere eundem, qui hic exprimitur verbis, *ad tempus nondum elapsam duratura.*

Iterum haec verba, *praesentes ad septennium tantum duraturae:* quamuis publicari non possint sine Ordinarij licentia, *Cons. Triad. f. 2. c. 9.* & sic computandum videri possit septennium a die publicationis, cum alias obtineri non posset indulgentia per septennium, praeteritum in remotis partibus; quod tamen velle videtur concedens: nihilominus securum illud non videtur. per rationem *d. c. 7. X. de spons.* mens Pontificis expressa est, ne valeant ultra septennium: vt totum illud expleant, expressa non est. vt neq; ne qua fiat interruptio inter primi & secundi septennij priuilegium, incongruum non est animaduerti interruptionem, vbi voluntas est ne sit perpetua; sed tantum septennali: & propterea in

ciuntur; à die publicationis.
De sententia excommu-
nicationis, suspensio-
nis, & interdicti.

RESPONSVM I.

Non facile consulenda censu-
ra, sed circumspicere; &
non nisi in extrema neces-
sitate, cum sperantur pro-
babiliter profutura.

1. Assessor recte con-
sulare debet ne de
imperitia teneatur.

Cum assessorum officium sit
recta consilia Iudicibus, qui-
bus assident, dare, l. 3. D. l. 3. C. de
off. assessor. alioquin de imperitia
teneantur: l. 2. D. quod quisque iur.
malè gloriatur assessor quidquid
seuerè actum est, se auctore à Pre-
lato T. esse decretum: peius que-
ritur omiſſa quaedam consilia, quasi
iuxta mortem acerba, aduersus
quosdam regulares, de compe-
tentia iurisdictionis cum illo liti-
gantes: pessimèque adeo illum in-
stigmat ut eos fulmine anathematis
feriat, dirisque omnibus deuotos,
publicis programmatibus pro-
mulget. rectius D. Benedictus in
Reg. c. 27. De Superiore, nouerit, in-
quit, infirmari se suscepisse curam a-
nimarum, non super sanas tyrannidem.
Sic inter cetera D. Pauli ad Ti-
motheum episcopalia monita &
illud refertur: oportet Episcopū
non esse percussorem; non litigio-
sum: ep. 1. c. 3. ep. 2. c. 4. arguere, ob-
secrare, increpare; sed in omni pa-
tientia, quae Gratianus dist. 45. 46.
90. per sanctorum sententias di-
ducit: & Concil. Trid. s. 13. c. 1. fere
contrahit: ut Episcopi pastores se non
percussores esse meminerint: atque ita
praeſſe suis subditis oportere, ut non in
eis dominantur, sed illos tanquam filios
& fratres diligant: elaborentq; ut hor-
tando, & monendo ab illicitis deter-
reant: ne ubi deliquerint debitis eos pae-
nā coercere cogantur. quos tamen, si

2. Pastores non per-
cussores ut
Prælati ef-
ſe debent.

quid per humanam fragilitatem pecca-
re contigerit, illa Apostoli ab eis est ser-
uanda præceptio, ut illos arguant, obſe-
crent, increpent in omni bonitate, &
patientia. cum sepe plus erga corrigē-
dos agat beneuolentia, quàm austeritas,
plus exhortatio quàm comminatio; plus
charitas quàm potestas. quatenus, in-
quit Gregorius c. 4. dist. 45. per spi-
ritum charitatis & pacis omnis mate-
ria scandalorum, & præſumptio inui-
dorum, atque oppreſſio ſimplicium fra-
trum, de Eccleſijs Domini auferantur.
Hi, inquit Leo c. 6. dist. 45. qui que
ſua ſunt querunt, non que Ieſu Chriſti,
facile ab hac lege diſcernuntur, & dum
dominari magis, quàm ſubditis conſule-
re querunt, placet honor, inſtat ſuper-
bia, & quod prouiſum eſt ad cōcordiam
tendit ad noxam. quare ibidem c. 8.
ex Concilio Braecarenſi, ſeu quo-
dam ſapiente, Leuiter, inquit, caſti-
gatus reuerentiam exhibet caſtiganti,
aſperitatis autem nimie increpatio, nec
correctionem recipit, nec ſalutem: uera
iuſtitia compaſſionem habet, falſa de-
dignationem. Ibid. c. 15. talis loquela
non illuminat cæcum, non ſanas agro-
tum, non curat infirmum: ſed magis
occidit, & in deſperationem periclitian-
tem mittit. boni etenim reſtores ma-
gis per humilitatis & manſuetudinis
lenamentum ſtudent peccantes ab erro-
ris laqueo eruere; quàm per aſterita-
tem in ſoueam perditionis nutantes pro-
pellere. His applicat Gregorius diſt.
46. c. 1. illud Prophetæ; vos au-
tem cum aſteritate imperabatis eis,
& cum potentia, cum aſteritate
& potentia imperant, qui ſubditos
ſuos non tranquille ratiocinando corri-
gere; ſed aſperè inſtillere dominando
feſtinant.

3. Adit char-
ritas, abſit
ſimplicium
fratrum
oppreſſio.

4. Ut præſſe
caſtigatio
lenis.

5. Sine aſter-
tate.

6. Sine indi-
gnatione
repetitum
exagen
per appel-
lationem.

De civili quæſtione agitur; ma-
ioritate & obedientia; iuriſdi-
ctione, ſubiectione, atque exem-
ptione: eoque aſſeſſor inſtigare
prælatum debebat, ad amicam,
tranquillamque diſceptationem:
iuxta c. cum perſona de priuileg. in 6.
non ferro armare, & fulmine, at-
que ira perpetua aduersus appel-
lantes: quin ſuggerere monitum

Con.

Concilij Sardicenfis conueniebat: Epifcopus, inquit, qui aut iuste aut iniuste aliquem eiecit, patienter accipiat, ut negotium difcuiatur, ut vel Probeur fententia eius a pluribus, vel emendetur: folus enim Deus impeccabilis eft, & errate non potest: & Innocentij, graue, inquit, non oportet uideri cuiufcumque retrahari iudicium, quia ueritas exagitata fapius magis fplendet in luce, & pernicies reuocata in iudicium grauius & sine penitentia condemnatur. nam fructus diuinus eft iuftitiam fapius recenferi. e. graue. 35. q. 9.

Sobrie & circumfpecte.

Quamuis autem excommunicatio fit neruus ecclefiafticæ difciplinæ; fobrie tamen magnaue circumfpectione exerendus eft, cum experientia doceat, fi temere incutiatur, magis contemni, quam formidari; & perniciem potius parere, quam salutem. *Trid. f. 25. c. 3.* & propterea circumfpicere vnde quaque oportet quem finem apparenter fit habitura; obediētiam; & medelam; aut contemptum, & uenenum. *c. nemo epifcoporum. 11. q. 3.*

Ob crimen indubie mortale.

Adde excommunicationem non nifi ob crimen mortale poffe infligi. *d. c. nemo. c. nullus 11. q. 3.* in hac autem caufa clafficos effe auctores, qui id, ob quod excommunicandi fuerent, uolunt licere. ideoque probabilitas huiusmodi opinionis excufabit errantes a mortali. adeoque malè Prælato confultitur, ut ad excommunicationem procedat, confilia lenia errantibus, feuera contumacibus debentur; qui fcientes, prudentes infurgunt aduerfus indubitatos superiores. expendendū etiam eft calamum quafatum confringendum non effe; lignum fumigans non extingüendum; & illud Dauidis, *virga tuâ & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Baculus paſtoralis non propter paſtorem datur; ſed propter oues. ut errantes in rectam uiam cogat; non ut diſpergat; ſed colligat, quod quamdiu

ſperari poteſt, quod confractum eſt alligare, nõ vrere & ſecare. bonus paſtor debet. ideoque Origenes homil. 12. in Matthæ de principatu Epifcopi, in dilectione, inquit, ſubditorum eſt poſitus, non in timore. *cor. 13. rali. & Leo epif. 89. c. 5.* de excommunicatione ait, quod ad indignationis Sacerdotis arbitrium fieri non debeat; quod in magis reatus & licentiam inuitus & dolens debet inferre animus vindicantis. iudicare dignè nequeat, qui in ſubditorum cauſis ſuum uult loqui, uel gratiam ſequuntur. *c. iudicare. 11. q. 3.* imò ligandi facultate ſe priuatis, qui hanc pro ſuis uoluntatibus, & non ſubditorum moribus exercent. *c. iſte hinc.* Quare Chriſtus *Luc. 22.* Apud inſtruent, Reges gentium, inquit, dominantur eorum. & qui poſitum habent ſup. eos, benefici uocantur: uos autem non ſic. Vbi Chriſtus modum tradit, quo Prælati Eccleſiæ iuriſdictionem exercent. Vt, & ſi Reges dominantur in ſubditis, Prælati non dominantur in clericis; ſed meminerint, ut ſint ſerui ſeruorum Dei: forma facti gregis ex animo: ut non mox omnia errata vindicent, ut Reges & Magiſtratus gladium portant; ſed arma ſua in ſalutem dirigant, oues erraticas in humeros ſuos tollant; ut, quos dedit eis Pater, non perdant ex eis quemquam. In quam rem inſignis locus eſt Chryſoſtomi *lib. 2. de Sacerd. equidem,* inquit, complures recenſere poſſem quos conſtat in extrema mala adactos, non ob aliud; niſi quod digna ab eis peccata. & qua peccatis perpetratis par eſt, exigatur. Neque enim temere ad delictorum modum oportet & multam iſtam adhibere, ſed tanquam correctiois quibusdam explorandus eſt delinquentium animus: ne quâ ſat, ut dum conuerſus, quod interruptum eſt, ſeruitutem deteriore facias: ac dum cum qui lapsus eſt, erigere, atque emendare ſudes, caſus ipſe maior per ſe recidat. & Humanus enim animus poſtquam uercundia ſines ſemel tranſire coactus eſt, in indolentiam dilabitur; tam autem

neque blandis verbis parcat, neque minus flectitur, neque beneficii mouetur. Agnoui & Ouidius;

Cu' ando fieri quaedam maior auide-
mus

Vulnera, qua melius non tetigisse
fuit.

Censet idem;

Temporibus medicina valet: data
tempore profunt.

Et data non apto tempore vana no-
cent.

Hæc tempora discernere boni iudicis, boni assessoris est. discretio mater virtutum est. D. Benedictus in Regula, c. 64. superiorem monet vt in correptione prudenter agat. eam prudentiam in quatuor constituit Hastenius di. quis. mon. l. 8. t. 2. d. 5. quos, quamobrem, quando, & quomodo corripiat. eaque explicat. & quo prudentius & circumspicius procedatur in re summi momēti, vt est excommunicatio, quod exigit Cōcilium Trid. d. c. 3. iam olim à Concilio Carthaginensī, constitutum fuerat, vt Episcopus consilium suorum sacerdotum adhiberet: alioquin irrita esset sententia. c. si Episcopus. l. 5. q. 7. et si verò consuetudo valeat, vt Episcopus non in omnibus adhibeat Capituli sui consensum; c. 2. de consuet. in c. tamen in tanto negotio matura circumspēctioe opus est; & ibi salus, vbi consilium.

De clericis percussore, compo-
tatore, incensuram inci-
disse declarato, denuntiato.

RESPONSVM I.

1. An con-
tumax
aut negli-
gens pro-
bare exce-
ptionem,
posse de-
clarari in-
cidisse in

At sententia excommunica-
tionis incurſæ declaratoria;
reum seclufum à probatione. Et
quidem excommunicatio ab ho-
mine plerumque ob contumaciã
delinquentis fertur. c. cum non ab
homine. & ibi gloss. x. de ind. c. repre-

hensibilis. x. de appell. eoq̄ue trinã
monitiones prerequiruntur. c. con-
stitutionem. de sent. excommun. in 6. sed
canonis excommunicatio ex fe-
cuta cōtumacia mutationem nul-
lam accipit, sed oritur ex ipso fa-
cto. v. g. iniectionis manuum vio-
lentiarum: quæ si vera non fit; fe-
cuta contumacia veram non fa-
cit: non ergo Iudex poterit proce-
dere ad declarationem talis veri-
tatis; nisi sibi constiterit de verita-
te; non de contumaciã. potest qui-
dem ob contumaciã excommu-
nicare; saluo hodie decreto c. c.
3. f. 25. Trid. non potest declara-
re incidisse in d. canonē, qui non
re ipsa inciderit. longè distat, quæ
ex canone incurritur; & quæ ob
contumaciã infligitur excom-
municatio: reseruata illa est Pape;
ab hac ipse Iudex potest absol-
uere.

Oportuit ergo antè Iudicem
cūda rimari. c. iudicantem. 30. q. 5. In factum
& rei gesta etiam ex officio in-
quiret. iudex in-
quiret et-
iam ex of-
ficio de-
bet quan-
do ex facto
incurſam
censuram
vult decla-
rare.
vere veritatem. Clem. sape de
verb. signif. verb. non sic tamen vers.
interrogabit etiam. c. oblatæ. §. supe-
rior. in verb. neutro prosequente, vt pe-
riculum evitetur. x. de appell. & spe-
cialiter in materia excommunica-
tionis Iudicem ex officio debere
defectum supplere deciditur in c.
exceptionem. x. de except. Vid. l. si non
defendantur. d. de pen. in v. & qui co-
gnoscit, debet de innocentia eorum
querere.

Cum ergo exceptum fuerit, id
quod factum est, non ad iniuriam
inferendam actum esse; sed vim
depellendam, aut præueniendam
eius, qui consuevit & cultris, &
gladio, & bombardâ in alios in-
filire; ad eumque magis procul à
corpore rei, ne & in illum infiliret,
remouendum; (quæ prou-
da est defensio, & sub canonem si
quis suadente. 17. q. 4. non cadit) seu
alias, non suadente diabolo, sed
alio motu; si volebat Iudex ad
declarationem canonis procede-
re, ac denuntiationem; debebat
D d etiam

canonem
signis sua-
dente?

In factum
iudex in-
quiret et-
iam ex of-
ficio de-
bet quan-
do ex facto
incurſam
censuram
vult decla-
rare.

3. Eoq̄ue &
in exce-
ptionem,
non sua-
dente dia-
bolo per-
cussionem
factã esse.

etiam ex officio super exceptionis veritate se informare; ac testes audire. sicut dicitur constare debere de corpore delicti, antequam reus, etiam confessus, damnetur. l. 1. §. si quis ultro. D. de quaestione. idque eo magis, quod, ex testibus contra reum productis, constiterit rem gestam esse in taberna publica; cum iurgio, seu iniuriosis verbis; & quod etiam addit sententia, à potitante. Siquidem à loco, potu, iurgiis, acta ipsa conformia iure præsumuntur. Et per mores quorundam Fladriæ locorum, vti vbi hæc gesta sunt, tam vehementer; vt nulli contractus, in taberna initi, sola poenitentia postredie solui non possint.

Iniuria, iurgia, & pugna, ebrietatis effectus sunt in potitantibus; magis, quam suasionis diaboli: cuius iam non sunt perfectè capaces. Symbolicè, inquit Malder. in meditat. Theolog. diei 13. n. 6. dicitur Noè quatuor animalium sanguinem miscuisse vitis, cum eam plantaret, radicibus simiæ, leonis, porci, & agni. Ebrj enim forma exteriori solum sunt homines: aliqui instar simiarum ridiculi, & moriones; alij feroces, vt leones; alij lubrici, vt fues; alij denique pij, boni, blandi, vt agni.

Sic in vite latent simius, leo, porcus, & agnus.

Vini virtus enarratur 3. Esdræ c. 3. inter cætera; *sed ut mentem, item, Regis & orphanis reddit mentem vanam. & J & non meminit regem, & magistratum: & J & cum à vino meruerint & surrexerint, non meminerunt, que gesserunt.*

Igitur an excommunicatus sit, percussor clerici, pèdet à circumstantiâ, seu causa: an suadete diabolo, an Baccho percusserit. d. c. si quis suadente. 17. q. 4. an seducta & iuvana mente, quando iam magistratus, aut clerici persona non distinguitur: quando surgunt iræ, & pauper cornua sumit. an instructionis, an defensionis causa: c. 2.

& 10. X. de sent. excomm. an subito motu, iusto dolore, affectus iniuria. Vide Nauarr. in Manual. c. 27. n. 75. & segg. n. 80. & segg. Marc. Ant. Gen. in prax. c. 24. n. 9. DD. p. s. m. irritatione percussoris, seu iniuratione ad illum percutiendum, vt hic sub his verbis, *percutit, si auferis; & similibus, quæ potius ipsam percussum irretirent, quia incidit etiam in canonem clericus, qui suadente diabolo se ipsum percutit. Vid. Nauarr. in Man. c. 27. n. 75. & segg. adeoque & qui mandat Nauarr. ibid. se ipsum suadente diabolo percuti, nisi hæc verba eam mente proferantur, vt contineant monitionem cõsiderationis, qualitatis personæ sacrosanctæ, & tangi prohibita; eoque sono dicantur; vt non iurgantis; sed momentis vocem habeant.*

Præter hæc allegauerat reus, vt piam mentium est timere culpam etiam vbi culpa non est) se sacerdoti, facultatem à sede Apostolica habenti, confessum, & ab eo absolurum esse: idque illius syngraphâ docuerat.

Verum quidem est acta in foro conscientie non præiudicare foro externo; & propterea in hoc non prodesse abolutionem etiam ex vi lubilæi in foro poenitentie obtentam tradit Couarr. in c. adus mater. §. 11. n. 16. ad tollendos effectus fori iudicialis, inquisitione Iudicis, aut accusationem partis, aliosque: pluresque citat Zerola prax. p. 1. v. absolutio. q. 2. at verò cum foro poenitentie satisfactum esse constat; si in externo vltèrius agatur, spectandus est admodum finis, quo vergat externa hæc actio, cum medicinalis sit excommunicatio, non mortalis: disciplinans, non eradicans, dum tamen is in quem lata fuerit non contemnat: cautè providet Index ecclesiasticus, vt in ea ferenda optat se prosequi, quod corrigentis fuerit & medentis. ita Concilium cœcumenicum sub Innocentio 11. c. 1. X. de sent. excomm. in 6. ita & Paulus

4.
Præferim
in compo-
satoris.

5.
Ex quibus
circumstā-
tijs pender
declaratio.

las 1. Cor. c. 5. incestuosum excommunicandum tenfuit: *ut spiritus*, inquit *saluus fiat*. at hic in reo non est contumacia erga Ecclesiam, aut contemptus: quinimo probavit se recurriffe ad claves Ecclesie, renuntiaffe diabolo, reconciliatum se Christo, quatenus culpa subesse poterat; ac reconciliatorem publicam fecit, eam producendo in iudicio.

At inquit opus esse exemplo: ut sciat populus punitum esse delictum: eoq; spectare publica iudicia; & excommunicationem ad continendos in disciplina populos salutarem. *d. c. 3. f. 25. Trid.* eoq; ait Couarr. *in rubric. d. c. al. ma. n. 13.* medicinam esse excommunicationem, cum saltem populus remedium per eam capiet: sed casum non proponit Couarr: cum iam per iudicem secularem pre-mentionem ad vindictam agitur, & cui sic absolutus, tamen, si reus deprehendatur, pœnas dabit.

At sententia, eum pro tali denuntiandum esse, promulgari per parochias excommunicationes & excommunicatorum nomina exigat. *deben. 11. q. 3.* sed cui nunc bono aut medicina? cum neque populus satis hic capit quomodo ad Dominum reuersus, Christi & ecclesie membrum iterum factus, è diaboli potestate assertus, iterum diabolo traditus declaretur? is enim dicitur effectus excommunicationis. *c. omnis christianus. 11. q. 3.* quia, inquit, *ibid.* Augustinus, *extra ecclesiam diabolus est; sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesiastica communiõne remouetur.* non satis capit vulgus distantiam vtriusque fori. liquidis exemplis opus est pro instructione vulgi, & disciplina.

Sed hic priuatim iam emendato, confesso & absoluto, denuntiatio hæc medicinalis non apparet, neque populo, vindictam à Iudice qui præuenit, expectanti; neque consilientiam absolutionis sacra-

mentalis, cum hac denuntiatione, satis capienti, utilis: neque ad vindictam necessaria: cum denuntietur hic hodie tam pauci ex multis, qui excommunicationes à re-
relatas notorie incurrunt. Ut finis medicinalis ac salutaris satis hic deprehendi non videatur; seu quod ea denuntiatio ad finem dumtaxat ab ecclesia propositum dirigatur. Sic Marc. Anton. *Gen. in praxi. c. 27.* ait Neapoli obseruari, vt in foro conscientie absolutus non inquietetur in iudiciali: neq; tum considerari publicam utilitatem post Nauarr. & Henriquez. præsertim vbi pars non iustat, sed iudex agit ex officio, seu promotor, qui hic in illud quoad inquisitionem subrogatur. Quod multo maxime obtinere debet, cum & iudex se-
cularis criminis vindictam pro populo est curaturus.

Sanè D. Paulus, postquam incestuosum illum Corinthium, quem *ep. 1. ad Cor. c. 5.* excommunicatione terruerat, *ep. 2. c. 2.* correctum cognouit, Corinthios ipse hortatur, vt ei condonent, & consolentur: *ne forte*, inquit, *abundantiori tristitia absorbeat*: & iterum, *ebbero vos, ut confirmetis in illum charitatem.* non aggravauit censuram aduersus iam pœnitentem.

Sed & Couarr. *in d. rubric. n. 13.* admittit tum non esse procedendum ad excommunicationem; cum excommunicatus non ad pœnitentiam conuertetur verisimiliter, sed indurabitur. *per c. proact. vers. quod si. 23. q. 2.* Vbi & cautela additur, quia *et plectendo et ignoscendo loc solum bene agitur, ut vna hominum corrigatur.* & iterum, *sine seueritate, sine lenitate non nisi officium dilectionis impleatur.* hæc tantum spectari hic, nec reus, nec vulgus capiet, præsertim cum, negligente causam procuratore, nec monitus quidem semel sit reus, vt culpam agnosceret, aut emendaret, aut se de contumacia aut crimine purgaret; exceptionemque, qua inno-

7.
An saltem
denuntia-
tio tunc
conueniat.

8.
Et quali
modo?

cens haberetur, probaret: cum fecurus ipse iuxta uxorem audiret concionem, sub qua anathema illud denuntiabatur, non sic medici suis agris potiones propinant, magis auferre imperatis speciem hæc habere, quam compariens vulgo videntur; & forte magis perniciem parere, quam salutem. quo respici imprimis desiderat Concilium Trid. d. c. 23. f. 25. *veritas istia compassionem habet: falsa dedignationem. c. 15. dist. 45.*

Recte ergo mox à tempore d. notitiæ appellavit denuntiatus à declaratoria, à qua cadit appellatio; quæ omnia suspendit, cum excessus, ut hic, non est notorius. *c. peruenit. X. de appell. eoque retro reddi irrita, quæ medio inter sententiam & legitimam appellationem tempore acta sunt. c. non solum de appell. in 6. quamvis lata ab homine non suspenditur, sed executionem secum trahit, & promulgari potest. c. pastoralis §. verum X. de appell. & timenda est, quamvis ob nimium rigorem multum habeat ex iniquo. c. quibus. c. si Episcopos. 11. q. 3. sed an etiam nulliter lata? si intolerabilis in forma sit error, aut post appellationem lata sit, non obest. c. per tuas 40. X. de sent. excomm. c. 46. X. de app. c. sacra X. de sent. excomm. non debet 11. q. 3. in alijs nullitatibus, ut etiã cum sententia ex toto iniqua est, grauis inquisitionis est. c. cui est. 11. q. 3. d. c. per tuas. vide late Marthã de iuris d. p. 3. c. 15. 14. 18. & hodie per Sanctionem Clem. VIII. 1600. incip. ad tollend. nullitas declarari non potest, nisi auditis partibus, & causa cognita. §. censura. sed in §. seqq. in eadem sanctione. §. absolutio in verb. cum dubitatur de nullitate, item si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris videtur nullitate, quæ palam sit, non obstare; sed quæ dubia, neque mox notorium quid euadit ex actis: quia hoc tolleret distinctionem notorij, vel non notorij percussoris clerici appel-*

lantis. *in d. c. peruenit. dixi recte appellasse: quamvis procuratorem habuerit: quia res hæc est inestimabilis, nec vnquam procurator soluendo; tunc autem concessa est appellatio. Guil. lib. 1. obs. 45.*

De absoluteione penitentiali.

RESPONSVM III.

Absoluteio sacramentalis penitenti data à quibusdam calibus, & censuris referuatis, in vim facultatum confessario concessarum, in foro externo tantum suffragatur: sed sic absolutus censurarum effectus patitur in foro exteriori. *Serola in prax. episcop. p. 1. v. absolutio quæst. 2. vbi multos allegat: & nominatim solemniter verba literis Iubilæi inferti solita, hæc, in foro conscientie, aut penitentiali, tantum; & ad effectum consequenda huiusmodi Iubileum. Sic & stylus est Curie Romanæ, ut in literis dispensationum matrimonialium, vbi interuenit incesta copula, Officiali, seu Ordinario mandetur, ut dispensandos in vtroque foro absoluat: in literis vero ad confessarium directis, dum impedimentum est occultum, ut pro foro conscientie tantum absoluat, & dispenser: & vt post rem peractam literæ lacerentur, ne allegari possint aut prodesse in foro externo, secundum hunc rigorem eadem dicenda sunt de absoluteione in mortis articulo data: quantum est ex parte huiusmodi facultatum: quantum vero est ex parte iuris communis, cõcedentis cuiuslibet sacerdoti moribundum absoluedi facultatem, nominatim in casu Canonis si quis suadente, ea tãquam publici iuris in vtroque foro obtinet: ac demum reuincit tantum ille; qui nõ paret iniunctis, quamprimum valetudine recuperata. e. quod de his 26. X. de sent. excomm. eos. eod. in 6. adeoque debet sic absolutus in casu d. canonis ad Romanam*

Cum verò incuria in est, res est appellatur, & quo efficitur?

manam Ecclesiam in persona peregrinationem suscipere, d. c. de his in sin. mandatum illius recepturus, & satisfactorius: d. c. eos, nisi fecerit; non euadet rigorem in foro externo; quin reputetur rursus incidisse. quia illa specialis, & liberior absoluendi facultas, non restricta ad formam facultatis absoluendi concessa sacerdoti cuiuslibet in mortis articulo, etsi mutare possit peregrinationem Romanam in aliam poenitentiam: eaque imponere quae poenitentiarum Romanus iniungeret agenda absoluto, non operatur, vt diximus, extra forum poenitentiae.

An si sic a biolutus conualescens appellat reuincat?

Sed quid si per sententiam declaratus, & denuntiatus appellet post absolutionem, aut appellationem ante interpositam restituat; an dicitur reuincere? tanquam qui non pareat. praesumitur enim iniunxisse confessarius, quae iure sunt iniungenda. adeoque peregrinationem Romanam, ad suscipiendum mandata Ecclesiae: cum quibus non videtur subsistere appellatio. at verò qui appellat, contendit se iniuste esse condemnatum: ideoque locum non esse canoni: & sententia sacramentalis inuito poenitente non potest publicari: & fieri potest, vt casus fuerit iuris dubij, neque exactum à poenitente amplius fuerit, quam in genere, quod pareret mandatis ecclesiae: iustis vtique: adeoque non teneatur ius suum relinquere indiscussum, vel non prosequi appellationem, qui autem iure suo vititur, nemini dicitur facere iniuriam: ideoque nec qui prosequitur appellationem, in controversia d. canonis permissam. c. peruenit. X. de appell. sed neque confessarius potest iniungere poenitentiam publicam, nisi in publico crimine, & non inuitis. c. poenitentes. c. in capite. cum seqq. dist. 50. Trid. f. 24. c. 8. dum ergo neque publicum est; & referuatum appellans negat; quamuis aliquis esset

excessus; argui non poterit in foro externo in excommunicationem recidisse; donec confiterit incidisse. quod finis appellationis docebit.

De absolutione ad cautelam.

RESPONSVM TV.

EXcommunicatus appellas ad cautelam debet absolui, etiam antequam causa principalis incipiat cognosci. c. per tuas 40. c. porro. vbi gloss. X. de sent. excommunicat. si causa appareat probabilis; quamuis nondum constet esse veram. ^{1.} Qui olim daretur. *ibidem s. sed si & s. similiter gloss. Et Ioan. Andreae ibid. & consonat c. 16. X. de appellat. d. c. 40. etiam quamuis sententiam excommunicationis dicat esse nullam, & aduersarius se opponat. c. solet de sent. excomm. in 6. gloss. ibid. in v. solet. imò non obstante appellatione aduersarij d. c. solet, & ibi gloss. de appellat. in 6. ne quis, inquit, in excommunicatione discedat, & in v. illud, non obstante appellatione eius; qui excommunicauit, eademque glossa in c. sacro 48. X. de sent. excomm. propter periculum morae addit quæpiam subijci Iudici non suo: & in c. 16. X. de pœnit. & remiss. in v. periculum dari absolutione statim, quæ aliàs non daretur, vt generatim, vbi periculum est in mora, à iuris regulis receditur. l. 1. & in l. solet. D. de serijs. in l. de pupillo. s. si quis riuos. D. de noui oper. nunciat. cum a legatis ibidem.*

Qui olim daretur.

Cæterum superuenit Sanctio Clementis VIII. 1600. super controversijs iurisdictionibus, quæ ^{2.} Quæ hodie requirantur. ar. 14. ita habet; Absolutio ad cautelam nõ nisi paritè citata, & visis actis, (cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à iure si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris) concedenda erit, tuncque ad tempus breue, cum reuincendia; & præstita per excommunicatum cautione

de stando iuri, & parendo mandatis ecclesie tantum: & si iuxta formam à iure præscriptam apparebit quem ob manifestam offensam excommunicatam fuisse debitam etiam satisfactionem præstare; & si ob contumaciam manifestam, expensas pariter satisfacere, & cauere de iudi. id sibi coram excommunicatoque tenebitur, priusquam ad cautelam absoluitur. Vnde apparet ab illa sanctione additum esse non parum prioribus canonibus.

Sed quoniam decretum istud emanauit à S. Cōgreg. Episcoporum non Cong. Regularium, non videtur spectare ad regulares, quod & iuuant verba præmij ad tollendas ambiguitates, & controuersias iurisdictionales. Item art. 2. verba Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, Patriarcha, Suffraganei: ar. 3. Nunciij, legati, Curia Ordinariorum, tribunalia, &c. quæ non sunt vocabula regularium: adeoque nec d. art. 14. decreti ad eos videtur spectare quoad formam ibidem, pro absolute ad cautelam, præscriptam, quod & suadent verba ibidem expensas pariter satisfacere, &c. quæ non cadunt in regulares, non habentes proprium.

Deinde, esto in regularibus obtineat, & forma ibi præscripta seruata non sit; valet tamen absolute, c. 7. §. sane in fin. de excomm. in 6. quippe cum iure veteri canonum, quos mox citauimus, illa præscripta non sit; & hic adiecta non sit poena nullitatis (quam Clemens VIII. adeo oderat, vt omnes sustulerit *const. inc. litiu* 1592. exceptis tribus ex defectu iurisdictionis, citationis, aut mandati nascētibus) à qua mente si recessisset, nullitatem vtique hinc adiecisset: vt fecit art. 6. ad conformitatem Concilij Trid. vt & hæcenus plura in eodem decreto præscripta à regularibus non solent seruari. in quorum Capitulis neque hæc publicata est Sanctio, sed nec in regularibus labyrinthi litium, aut scrupulosus iuris ordo de iure ser-

uatur. c. qualiter in fin. de accus. Insuper sententia Committarij infine restringitur donec Generalis, Protector, vel Pontifex alter ordinauerit, vel dispensauerit: ideoque, etsi non fuisset nulla, expirasset adueniente alia ordinatione aut dispensatione; & tandem solum obtineret. *Isidoro. D. de senat. restrictio* autem sententiarum mandata est, contrariam facti ordinationem, aut dispensationem contemnit, non ad formulas dicti Decreti Clementis VIII. reflectens, vt, etsi verbū donec acciperetur pro conditione, iam illa purificata haberetur.

Denique sententia illa notoria est nulla ex defectu iurisdictionis, & citationis. ex ipso enim tenore liquet, nec citationem, nec causæ examinationem, nec acta vlla habita esse, & pronunciatum esse post lapsum semeltris, in quodumtaxat datus erat Commissarius, adeoque post finitam illius qualemcumque, iurisdictionem, in notorijs autem iuris solemnia non exiguntur. *Tufens. v. notorium. con. 110. 111. & 2. nullitas. con. 139. 140.*

Porro idem art. 14. partis citationem requirit, & actorum inspectionem, cum dubitatur, inquit, de nullitate excommunicationis: at hic non potest esse dubitatio super ipsa nullitate, quæ ex notorio defectu citationis, vt dictum est, & iurisdictionis liquet.

Enimvero loquimur de litibus, quæ inter Regulares coram superiori regulari disceptantur; quæ liberiori stylo omnino peragende sunt: non autem de ijs, quæ ad Curias Ordinariorū delatæ sunt: quæ etsi summarie, & de plano expediuntur, illi tamen decreto vt subsint, verba & ratio conueniunt.

RESPONSVM V.

De interdicto.

^{1.} Summa maturitate tractare Iudices oportet causas censuratum c. 1. de sent. excomm. in 6. Trid. §. 24. c. 3. & iuris ordine exacte seruat. c. 1. de excess. prelat. eoque in primis inspicere, an sua sit iurisdicctio, quia, vt generatim quod a non competenti Iudice fit, irritum est, ita & censura. c. nullus 9. q. 6. c. reprehensibilis. X. de appell. eoque non potest Ordinarius exemptos interdiceret: nisi in casibus, quibus cessat exemptio. c. cum dilectus X. de relig. domib. c. 1. de verb. sign. in 6. huc etiam pertinet, vt sententia interdicti ab Episcopo proferatur intra suam dioccesim, quia extra territorium ius dicenti impunè non paretur. l. fin. D. de iurisdicct. om. Iud. perperam ergo nulliterque Bruxellis lata est sententia interdicti, ab Episcopo alterius diocesis: & impunè non paretur, ea nullitas, cum in ipsa sententia euidenter appareat, appellatione non eget. l. 1. §. item cum contra. D. qua sententia sine appellatione rescindantur. l. vlt. C. si a non competenti Iud. quomodo in c. per tuas. X. de sent. excomm. dicitur censuram nullam esse, cum in literis intolerabilis error est expressus. vt est, cum Episcopus in illis exprimit latam illam esse in loco, qui non sit suæ diocesis. eademque etiam hodie vires habet, non obstante Clementis VIII. constitutione de non attendendis nullitatibus. quoniam ad defectum iurisdictionis ea pertinet, ab illa exceptum.

^{2.} Iterum rationabilem causam exigit. c. 3. X. de Iud. sed & grauissimam debere eam esse causam interdicti rectè tradit Miranda in Manual. Prelat. p. 2. q. 37. a. & plures ab eo citati. adeoque debet esse liquida. c. nemo Episcoporum 11. q. 3. in verb.

certa & manifesta: & quæ culpam mortalem contumacis contineat. d. c. nemo in verb. & non nisi pro mortali debet imponi crimine. at hinc non alia causa adfertur, quam inobedientia; & abnegatio superioritatis; facta ab ijs, qui allegant priuilegio Apostolico se esse exemptos: quæ præiudicialis quæstio, dum doctorum virorum iudicia pro se habent, talis culpæ reos illos facere non potest: & prius decidenda erat, nam cum exceptione probata quæstio principalis perimatur, ante est cognoscendum de illa, quam ad definitionis articulum procedatur. Ita Clemens III. in c. 1. X. de ord. cognit. quod in omnibus præiudicialibus causis obtinet. aliter agere nihil aliud est, quam diuersis processibus intricare negotiū, & confusione quadam iudicij ordinem perturbare. Ita Honorius III. in c. tuam X. de ord. cognit. ubi rectè hanc adijcit ad Regem Franciæ monitionem, donec iam dicta causa Apostolico iudicio finem accepit patienter expectes. multo magis eam patientiam Pontifex exegisset ab eo, cuius iurisdictioni per priuilegia Apostolica controuertebatur, quæ exhiberi offerebantur: iuxta c. cum persona. de priuil. in 6. eaque oblatione, & appellatione, ac suspecti reculatione reiecta progredi, quasi iam in causa sua sibi ius dicendo, iuxta d. c. 3. de Iud. rationabile dici non potest. c. peruenit. 11. q. 1. iit. C. vt nemo in sua causa ius dicat. cum etiam tam appellatio causam deuoluat ad superiorem, quam priuilegij quæstio Papæ referuetur. c. cum venisset. X. de Iud. eoque decisum est, irritum esse interdictum, quod vel aduersus priuilegium, vel post appellationem contiterit esse latum. d. c. cum dilectus X. de religiosis dom. d. c. per tuas. X. de sent. excomm. adeoque & post reculationem. Marsha & ab eo citati de iurisd. l. 3. c. 14. n. 35. quia donec decisum sit illius quæstio, æquiualeat impedimento appellationis. c. 13. X. de off. deleg.

Porro

^{3.} Ordine cognitio-num seruato.

Porro c. 12. f. 25. de regular. Concil. Trid. interdicendi facultatem nō tribuit Episcopo in exemptos; seu qui priuilegium habent ne interdici possint: neq; ad hunc casum pertinet, vt seruare illud teneantur, qui nalliter interdicti sunt: sed renouat ius commune editum in Clem. 1. & 3. de sent. excomm. sic vt tollat tantum ea priuilegia, quæ simpliciter quibusdam regularibus perittebant interdicta non seruare: non illa, quæ certis tantum temporibus illa moderantur, aut suspendunt. vt late deducit Miranda vbi sup. art. 12. & quomodo d. clementina 1. procedit. cum moderatione, inquit, decretalis alma, quæ est Bonifacij VIII. in c. vlt. de sent. excomm. in 6. quæ priuilegiatos dies continet, quibus suspenditur interdictum, & postea resumitur. sicut & per priores canones, semel in septimana, ianuis clausis, interdictis exclusis, celebratio Missæ perittebatur. c. permittimus. X. de sent. excomm. & alias quedam sacramenta, & sacramentalia ministrari. c. non est vobis. X. de spons. c. responsa. X. de sent. excomm. c. quod in te. X. de penit. & remiss. c. quoniam eod. in 6. & vt hæc iure concessa non impediunt, quo minus iuxta d. c. 12. censuræ, & interdicta dicuntur seruari; neque per illud c. 12. sunt abrogata: ita dicendum est de priuilegijs regularium, non simpliciter illos ab interdicto absoluentibus; sed illud moderantibus tantum: ideoque quamuis c. vlt. Conc. Trid. de regular. deroget amplissimè contrarijs priuilegijs, aduersus decreta ab eodem Concilio de regularibus; tamen dicendum est illa non contrariari, & propter illa dici non posse interdicta non seruari: sed moderamen tantum recipere, vt loquitur d. clementina 1.

Ex quibus patet neutri partium

d. c. 12. suffragari: non Ordinario; quia non tribuit auctoritatem interdicendi exemptos: non regularibus, quia est abrogata non sint priuilegia ipsorum, secundum sensum quem diximus, tamen quo casu Episcopus possit Jurisdictionem exercere in exemptos; si ipsimet interdicti sint, priuilegijs excludentur: saluo d. c. alma mater, &c. Nauarr. Manual. 27. n. 180.

Cæterum præter causam efficientem, atque materialem; de qua egimus; etiam finalis interdicti hic deficere videtur, est enim finis omnis censuræ, vt sit medicinalis d. c. 1. de sent. ecc. in 6. & quæ ibidem vltius requiruntur: at in ea, quæ hic est, maioritatis & exemptionis quæstione, via interdicti non potest videri tendere ad medicinam: sed vel modus præscriptus d. c. cum persona. c. penitus. 11. q. 1. vel d. c. 3. X. de iudic.

Causa formalis interdicti, eatenus seruata est quidem; vt præmissa sit monitio trina, quamuis vnus literis per interualla dierum præscripta; si corticem inspiciamus: non tamen dicitur adhibita ea forma, quam desiderat ex sacris monitis Concilium Trid. sess. 23. c. 1. & singulatim vers. vt illi arguant. &c. vers. cum sit diligenti. &c. imò cum non de excessibus, & defectibus commissis, & corrigendis hic sit actum; sed de iurisdictione ordinaria agnoscenda, & exercenda, & exemptione obiecta; in qua aliam formam præscribit d. c. cum persona. d. c. 1. de ord. cognit. & post appellationem d. c. dilectus, & extra diocesim. d. l. fin. liquet nec omnem formam esse seruatum, quam istæ rei circumstantiæ exigebant: eoque illis perceptis, & expensis; pluribus omnino ex causis interdictum, de quo agitur, nec ritè, nec rectè esse latum.

FINIS.

INDEX

Copulum
Tela. f. 25.
2. de regular. vt non
det ordi-
narijs pos-
teitatem
in exem-
tos.

Quæ pri-
uilegia tollit
ibid.